

Jeļena Staburova

**Ķīniešu personvārdu atveide
latviešu valodā**

Elektronisks izdevums

Rīga, 2019

Saturs

1. Ķīniešu īpašvārdu atveides teorētiskie jautājumi	3
1.1. Ķīniešu valodas vārdu atveides specifiskās problēmas	3
1.2. Oficiālās ķīniešu valodas zilbes struktūra un skaņu sastāvs	4
1.3. Cittautiešu radītās ķīniešu valodas transkripcijas sistēmas	5
1.4. Mūsdienu fonētiskās domas attīstība Ķīnā un <i>pinjīn</i> transkripcija	6
1.5. Ķīniešu valodas skaņu ieteicamā atveide latviešu valodā no <i>pinjīn</i> transkripcijas	8
1.6. Ķīniešu īpašvārdu gramatizācija	23
1.7. Atveides īpatnības atsevišķās īpašvārdu un nosaukumu tematiskajās grupās	24
2. Ķīniešu personvārdu atveide latviešu valodā	33
2.1. Ķīniešu personvārdu sistēma	33
2.2. 20.–21. gadsimta ievērojamu cilvēku vārdi un pseidonīmi	36
2.3 Ievērojamu senlaiku ķīniešu vārdi	42
2.4. Mītu, reliģiju un pasaku varoņu un tēlu vārdi	48
2.5. Nozīmīgāko dinastiju imperatoru vārdi (no 221. gada p.m.ē. līdz 1912. gadam)	51

1. Ķīniešu īpašvārdu atveides teorētiskie jautājumi

1.1. Ķīniešu valodas vārdu atveides specifiskās problēmas

Svešvalodas vārdu atveide ar savas valodas skaņām un rakstuzīmēm vienmēr ir sarežģīta, bet ķīniešu valodas vārdu atveide jebkurā citā valodā rada papildu grūtības. Ķīnieši raksta ar hieroglifiem (*hanđzi*), kas nesatur tiešu informāciju par vārda skanējumu. Turklāt, pierakstot ķīniešu vārdus ar burtiem, zaudējam būtisku daļu semantiskās informācijas, ko sniedz hieroglifi.

Ķīniešu valodā pamatvārdi ir vienzilbīgi (mūsdienu valodai raksturīgie vairākzilbju vārdi ir salikteni no grafiski stingri atdalītiem vienzilbes vārdiem). Katrs vienzilbes vārds ir viena morfēma, to nevar dalīt sīkākos gramatiskos komponentos. Tas nav pakļauts arī nekādām gramatiskām pārmaiņām. Ienākot latviešu valodā, nelokāmajiem ķīniešu vārdiem jāpakļaujas latviešu valodas gramatizācijas prasībām, kas ir pretrunā ar ķīniešu vārdu būtību. Turklāt locījumu galotnes pagarina sākotnēji īsos ķīniešu vārdus un mēdz mainīt tos līdz nepazīšanai.

Ķīniešu valodā katra vārda skaniskās uzbūves pamatā ir kāda zilbe no stingri ierobežota zilbju inventāra, kas aptver praktiski visus attiecīgajā dialektā iespējamos skaņu savienojumu variantus. Nosacītajā Pekinas dialektā, ko valstī lieto par ofi ciālās valodas pamatu, šādu iespējamo zilbju skaits nedaudz pārsniedz 400 (sk. 3. tabulu 1.5. apakšnodaļā). Šo fonētisko pieticību kompensē bagātīgais hieroglifu klāsts. Vārdus (resp. zilbes), kuriem ir vienāds skanējums, pieraksta ar dažādiem hieroglifiem atkarībā no vārda nozīmes. Tā kā ķīniešu valodas vārdu pieraksts ar burtiem vairāk vai mazāk precīzi atspoguļo tikai to skaņu sastāvu, daudzi nozīmes ziņā atšķirīgi ķīniešu vārdi alfabētiskās rakstības valodās iegūst vienādu formu.

Arī pašā ķīniešu valodā vārdi mutvārdu runā mēdz būt lielā mērā daudznozīmīgi, taču to nozīmi blakus kontekstam un situācijai daļēji palīdz šķirt arī zilbes intonācija. Ķīniešu oficiālajā valodā ir četras zilbju intonācijas, par piekto var uzskatīt intonācijas nenoteiktību dažās pozīcijās vai skaņu savienojumos. Mūsdienu transkripcijas sistēmās intonācijas mēdz norādīt tikai zinātniskām un valodas apguves vajadzībām, praktiski lietojamās transkripcijās tās tiek ignorētas. Šis racionālās pieejas dēļ vienāda skaņu sastāva ķīniešu vārdu fonemātiskās atšķirības, ko tiem piešķir zilbes intonācija, atveidojumā zūd.

1.2. Oficiālās ķīniešu valodas zilbes struktūra un skaņu sastāvs

Ķīniešu valodas fonētiskā pamatvienība ir zilbe. Atsevišķās skaņas, kas ietilpst ķīniešu zilbes sastāvā, izvietojas stingri noteiktā kārtībā. Pilnā ķīniešu zilbē pirmajā vietā vienmēr atrodas līdzskanis, tam seko nezilbiskais patskanis, trešajā vietā atrodas zilbiskais patskanis, bet zilbi noslēdz gala puspatskanis vai nazālais sonants. Šādas zilbes ir, piemēram, *tuan* un *tiao*, kur pirmajā vietā atrodas līdzskanis *t*, otrajā vietā – nezilbiskais patskanis *u* resp. *i*, trešajā vietā – zilbiskais patskanis *a* un zilbi noslēdz nazālais sonants *n* resp. puspatskanis *o*.

Atsevišķās skaņas zilbes ietvaros savā starpā kombinējas pēc noteiktām fonētiskām likumībām, kas pieļauj vai nepieļauj noteiktus skaņu savienojumus un līdz ar to nosaka zilbju iespējamo skaņu sastāvu. Piemēram, ķīniešu valodā ir zilbes *fa* un *li*, bet nav zilbes *fi*; ir zilbes *si* un *ka*, bet nav zilbes *ki*. Tāpēc iespējamo zilbju skaits ķīniešu valodā ir ierobežots.

Ķīniešu zilbē tradicionāli izšķir divas daļas – iniciāli *šenmu* (*shengmu*, 声母) un fināli *juņmu* (*yunmu*, 韵母). Pilnā zilbē par iniciāli sauc sākuma līdzskani, bet par fināli – atlikušo zilbes daļu, kas seko iniciālim, proti, nezilbisko patskani, zilbisko patskani un gala puspatskani vai nazālo sonantu. Piemēram, zilbē *tuan* iniciālis ir *t*, bet fināle – *uan*. Fināles ietvaros no vokāliskajiem komponentiem veidojas divskaņi un trijskaņi. Nepilna zilbe sastāv tikai no fināles elementiem (tiek pieņemts, ka tā sākas ar tukšo jeb nulles iniciāli); šādu zilbi var veidot divu vai triju skaņu savienojums vai pat viens patskanis.

Dažādos avotos norādītais ķīniešu zilbes iniciāļu un fināļu inventārs ir nedaudz atšķirīgs atkarībā no tā, kā tiek traktētas dažas skaņas, piemēram, *w* un *y* vai patskaņu *e* un *i* dažādās fonēmas. Šajā publikācijā pieņemts, ka ķīniešu oficiālajā valodā ir 23 iniciāļi, proti, *b, c, ch, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, sh, t, w, x, y, z, zh*, un 36 fināles – *a, ai, an, ang, ao, e, ei, en, eng, er, cietais i, ia, ian, iang, iao, ie, in, ing, iong, iu, o, ong, ou, u, ü, ua, uai, uan, üan, uang, üe, ui, un, ün, uo* (13, 6.–7. lpp.) (sk. arī 1. un 2. tabulu 1.5. apakšnodaļā).

1.3. Cittautiešu radītās ķīniešu valodas transkripcijas sistēmas

19.–20. gadsimtā vairākās valstīs tika izveidotas ķīniešu valodas transkripcijas sistēmas uz latīņu alfabēta vai kirilicas pamata. Divas galvenās transkripcijas sistēmas, ko izmantoja un daļēji vēl tagad izmanto Lielbritānijā un ASV, ir Veida–Džailsa transkripcija un Jeila transkripcija.

Veida–Džailsa sistēmu 1859. gadā izveidoja Tomass Frānsiss Veids (*Thomas Francis Wade, 1818–1895*). 1892. gadā Herberts Alens Džailss (*Herbert Allen Giles, 1845–1935*) publicēja ķīniešu–angļu vārdnīcu, kurā izmantoja T. F. Veida transkripciju ar nelieliem labojumiem. Līdz pat 20. gadsimta vidum tā bija vienīgā ķīniešu valodas transkripcija visās anglofonajās zemēs. Tagad to nomainījusi *pinjīn* sistēma, tomēr vēl joprojām šo transkripciju var sastapt daudzās grāmatās, bet Taivaņā (tradicionālajā, bet ne sistēmiskajā atveidojumā – Taivanā) – arī uzvārdu un personvārdu pierakstos.

Veida–Džailsa sistēmas grafiskā īpatnība ir biežs apostrofa lietojums, piemēram, *p' a, k' e*, kā arī balsīgo līdzskaņu neizmantošana (sk. 4. tabulu 1.5. apakšnodaļā).

Jeila transkripcija tika izveidota 1948. gadā ASV militāro speciālistu apmācības vajadzībām, un tās lietojums bija ierobežots.

Krievu valodā pieņemto ķīniešu valodas transkripcijas sistēmu izveidoja arhimandriņš Paladijs (Pjotrs Kafarovs, 1817–1878), 20. gadsimta vidū tā precizēta.

Francijā vēl nesen izmantoja *EFEO (École française d'Extrême-Orient)* sistēmu. Vācijā no 1912. gada lietoja Lesinga–Otmēra (*Lessing–Othmer*) sistēmu.

Ķīniešu valodas fonētiskā sistēma ir ļoti atšķirīga no Rietumu valodām, tāpēc ķīniešu valodas skaņas nav pilnīgi precīzi atveidojamas uz šo valodu fonētiskās sistēmas pamata. Līdz ar to starp dažādām agrāk izstrādātajām nacionālajām transkripcijas sistēmām vērojamas būtiskas atšķirības. Šo problēmu palīdz risināt *piņjiņ* – Ķīnas valodnieku 20. gadsimta otrajā pusē izstrādātā transkripcijas sistēma valsts oficiālās valodas standarta izrunas pierakstam ar latīņu alfabēta burtiem.

1.4. Mūsdienu fonētiskās domas attīstība Ķīnā un *piņjiņ* transkripcija

Attīstoties sinoloģijai, aizvien krasāk bija jūtama vajadzība pēc ķīniešu valodā sastopamo skaņu sistēmiskas atveides. Latviešu valodnieks un etnogrāfs, sinologs Pēteris Šmits (1869–1938) 20. gadsimta sākumā rakstīja: “Mēs redzējām, ka sinologi līdz šim nav izstrādājuši nekādu zinātnisku ķīniešu hieroglifu transkripciju, un vispār maz interesējas par ķīniešu valodas fonētiku.. Tādos apstākļos nevar būt ne runas par sinologu viedokļu vienotību fonētikas un transkripcijas jautājumā.”¹

Šā jautājuma atrisinājums nebija iespējams bez pašu ķīniešu zinātnieku līdzdalības. Kaut arī fonētiskās transkripcijas meklējumiem Ķīnā ir jau 1700 gadu sena vēsture, tomēr tikai 19. gadsimta beigās izveidojās aizsākumi grafiski fonētiskajam pieraksta principam, kurš kļuvis par pamatu pašreiz lietojamai ķīniešu oficiālās valodas standarta izrunas transkripcijas sistēmai – *piņjiņ*.

Galvenais tālaika ķīniešu fonetogrāfiskās domas sasniegums bija atziņa, ka hieroglifu izrunas skaidrojumā nepieciešams pāriet no “sadalīto (burtiski – sagrieztu) skaņu” jeb *cjejiņ* (*qieyin*, 切音) principa uz “savienoto (burtiski – salikto) skaņu” jeb *piņjiņ* (*pinyin*, 拼音) principu. *Cjejiņ* pamatā ir skaidrojamās hieroglifa izrunas ilustrācija, izmantojot divus citus hieroglifus, no kuriem pirmajam ar skaidrojamo hieroglifu izrunā sakrīt sākuma daļa jeb iniciālis, bet otrajam – beigu daļa jeb fināle. Tādējādi skaņas tiek it kā sadalītas, lai ilustrētu cita hieroglifa izrunu. Šāds paņēmieni Ķīnā lietots jau mūsu ēras sākumā.

¹ Шмидт, П.П. Опыт мандаринской грамматики с текстами для упражнений: пособие къ изучению разговорнаго китайского языка Пекинскаго нарѣчія. Владивостокъ: Восточный институтъ, 1915. 29.

Mūsdienās *cjejiņ* principu, kaut arī ierobežoti, tomēr mēdz lietot arī attiecībā uz oficiālo valodu. *Piņjiņ* principa pamatā ir atsevišķo skaņu savienošana vārdā, veidojot vienotu veselumu.

Pirmais pētnieks, kurš formulēja “savienoto skaņu” principu, bija Lu Džuangžans (*Lu Zhuangzhang*, 卢翹章) 1892. gadā. Izmantojot latīņu alfabēta burtus, viņš izveidoja grafisku sistēmu, kuru nosauca par “sadalīto skaņu jaunajām zīmēm” – *cjejiņ sjiņdzi* (*qieyin xinzi*, 音新字).

Vēlāk tika izstrādāti vēl vairāki ķīniešu valodas transkripcijas varianti uz latīņu alfabēta bāzes, līdz 1928. gadā Padomju Savienībā ar *Cjuja Cjubaja* (*Qu Qiubai*, 瞿秋白) un *Vu Juidžana* (*Wu Yuzhang* 吴玉章) līdzdalību tika izveidots t.s. “jaunais latinizētais pieraksts” – *ladinhua sjiņveņdzi* (*ladinghua xinwenzi*, 拉丁化新文字), kas 1931. gadā Vladivostokā 1. ķīniešu valodas latinizēšanas kongresā akceptēts kā “ķīniešu valodas savienoto skaņu projekts” – *haņjui piņjiņ fanāņ* (*hanyu pinyin fangan*, 汉语拼音方案). Šis projekts uzskatāms par *piņjiņ* sistēmas sākotnējo variantu.

Ķīniešu valodas pierakstu ar latīņu burtiem apsprieda un pilnveidoja arī pašā Ķīnā. 1958. gadā *piņjiņ* transkripcija tika pieņemta oficiāli, tomēr par ĶTR oficiālās valodas standarta izrunas pieraksta normu tā kļuva tikai 1996. gadā. Mūsdienās *piņjiņ* latīņalfabētiskās transkripcijas zīmes pasludinātas par ķīniešu valodas nacionālo alfabētu un kļuvušas par hieroglifiem paralēlu rakstību, ko māca arī skolā, tās izmanto arī kā citu ĶTR dzīvojošo tautu valodu latinizēto alfabētu.

Sākotnēji *piņjiņ* sistēma bija paredzēta galvenokārt valsts iekšējām vajadzībām – lai atvieglotu standarta izrunas apguvi dažādu dialektu runātājiem un radītu vienotu fonētisko bāzi hieroglifu mācīšanai. Taču jau 1977. gadā ANO konference to pieņēma par normatīvo pamatu ķīniešu īpašvārdu un ģeogrāfisko nosaukumu atveidei citās valodās. 1982. gadā to akceptēja arī Starptautiskā standartizācijas organizācija (ISO). Mūsdienās kādreizējo nacionālo transkripcijas sistēmu vietā par bāzi ķīniešu īpašvārdu atveidei arvien plašāk izmanto *piņjiņ*. Arī latviešu valodā par ķīniešu valodas īpašvārdu atveides pamatu šodien ieteicams ņemt starptautiski atzīto *piņjiņ* transkripcijas sistēmu.

Šai sistēmai ir vairākas būtiskas priekšrocības: tā ir vienkārša un loģiska, tajā tikpat kā netiek izmantotas diakritiskās zīmes, bet galvenais – tā ir pašu Ķīnas valodnieku radīta un tāad iespēju robežās maksimāli adekvāta ķīniešu valodas fonētiskajai sistēmai. Turklāt ārzemju

plašsaziņas līdzekļos, ko mēs izmantojam par atveidojamo ķīniešu īpašvārdu avotu, šie vārdi arvien biežāk parādās *piņjiņ* transkripcijā.

Līdz šim ķīniešu valodas īpašvārdu latviskošanas tradīcija veidojusies vairāk vai mazāk stihiski krievu transkripcijas ietekmē. Tāpēc pārorientēšanās uz *piņjiņ* transkripciju mums nav sarežģīta, jo ķīniešu valodas skaņu diferenciācijas principi abās sistēmās ir līdzīgi. Pieņemot par atveides pamatu *piņjiņ*, paliek spēkā arī lielākā daļa līdz šim izmantoto skaņu atbilstumu, bet nedaudzās vēlamās korekcijas atsevišķu skaņu atveidē izriet galvenokārt no sistēmiskuma prasības.

1.5. Ķīniešu valodas skaņu ieteicamā atveide latviešu valodā no *piņjiņ* transkripcijas

Piņjiņ transkripcijā izmantojamie simboli ir latīņu alfabēta burti, kas dažos gadījumos papildināti ar diakritiskām zīmēm (*ü*) vai apvienoti burtkopā (*ch, ng, sh, zh*). Lai nepieciešamības gadījumā norādītu robežu starp divām zilbēm, lieto apostrofu (vārdu latviskajā atveidojumā to neatspoguļo).

Piņjiņ transkripcijas sistēma veidota uz latīņalfabētisko zīmju nosacīti “internacionālas” izrunas pamata. Līdz ar to daļa burtu un burtkopu apzīmē citas skaņas nekā latviešu valodā (piemēram, *sh* izrunājams kā latviešu *š*, *z* – kā *dz*, *r* zilbes sākumā – kā *ž*, *n* zilbes beigās – kā *ņ*, bet *ng* – kā *n*). Turklāt tiek izmantoti burti, kuru nav latviešu alfabētā (*q, ü, w, x, y*), un daži no tiem *piņjiņ* sistēmā apzīmē skaņas, kas būtiski atšķiras no mūsu priekšstatiem par šo burtu izrunu Rietumu valodās (piemēram, *piņjiņ* simbols *q* izrunājams kā latviešu *cj*, nevis *k*, simbols *x* – kā *sj*, nevis *ks*). Tāpēc ķīniešu valodas vārdu latviskā atveidojumā daudzi *piņjiņ* burti un burtkopas jāaizstāj ar izrunas ziņā vistuvāk atbilstošiem latviešu alfabēta burtiem vai burtkopām.

Piņjiņ transkripcijas sistēmā lietoto burtu un burtkopu ieteicamās latviskās atbilstmes visās iespējamās pozīcijās pilnībā atspoguļotas 3. tabulā konkrētu zilbju kontekstā. Šeit sīkāk aplūkoti tikai tie gadījumi, kad pastāv ieteicamā varianta izvēles problēma vai līdzšinējā atveidē sastopami arī citi varianti.

1. *Piņjiņ* divskaņi *ai, ei, ui* vairākzilbju vārda sākuma un vidus zilbēs atveidojami ar atbilstošajiem latviešu valodas divskaņiem: *Heichi* – *Heiči*, *Guiji* – *Guidzji*, *Maimaicheng* – *Maimaičēna* utt. Savukārt gramatizācijai

pakļautās zilbēs, t.i., vārda beigās, divskaņa otrais komponents *i* aizstājams ar *j* lokāmās galotnes priekšā: *Shanghai* – *Šanhaja*, *Taibei* – *Taibeja*, *Shui* – *Šujs* vai *Šuja* utt.

2. *Piņjiņ* trijskanim *ü*² (aiz līdzskaņa *l*, *n*) un tā grafiskajam variantam *u* (aiz līdzskaņa *j*, *q*, *x*, *y*) latviskā atbilsme ir divskanis *ui*, un trijskanis atveidojams latviešu valodā pēc tādiem pašiem noteikumiem kā divskanis *ui* (sk. 1. punktu): *Lüqiu* – *Ļuicju*, *Nüxilie* – *Ņuisjilie*, *Juwu Dzjuivu*, *Qubo* – *Cjuibo* utt., bet *Lü* – *Ļujs* vai *Ļuja*, *Nü* – *Ņujs* vai *Ņuja*, *Ju* – *Dzjujs* vai *Dzjuja*, *Qu* – *Cjujs* vai *Cjuja*, *Xu* – *Sjujs* vai *Sjuja*, *Yu* – *Jujs* vai *Juja*.

3. *Piņjiņ* divskaņi *ia*, *ie*, *iu* un trijskanis *iao* tāpat atveidojami arī latviešu valodā: *Liangyou* – *Lianjou*, *Bie* – *Bie*, *Liu* – *Liu*, *Miao* – *Miao* utt. (nevis “Lju”, “Mjao” u.tml.). Izņēmums ir tie paši divskaņi un trijskanis pozīcijā aiz līdzskaņa *j*, *q*, *x* (sk. 4. punktu).

4. Ja *piņjiņ* divskanis vai trijskanis ar pirmo komponentu *i* (*ia*, *ie*, *iu*, *iao*) seko aiz kāda no līdzskaņiem *j*, *q*, *x*, kuru latviskās atbilsmes ir *dzj*, *cj*, *sj* (sk. 12. punktu), izrunā *j* un *i* sadūrā rodas pozicionāls *i* zudums, kas atspoguļojams arī atveidojumā: *Jialu* – *Dzjalu*, *Qie* – *Cje*, *Xiu* – *Sju*,

Xiao – *Sjao* utt. (nevis “Cjie”, “Sjiu” u.tml.). Tāpat pirmā komponenta zudums atspoguļojams divskanī *io*, kurš sastopams tikai aiz *j*, *q*, *x*: *Jiong Dzjuns* vai *Dzjuna*, *Qiong* – *Cjuns* vai *Cjuna*, *Xiong* – *Sjuns* vai *Sjuna* (par *o* atveidi *ng* priekšā sk. 5. punktu).

5. *Piņjiņ* patskanis *o* līdzskaņa *ng* priekšā tiek izrunāts kā *u* un atveidojams latviešu valodā ar *u*: *Song* – *Suns* vai *Suna*, *Xiong* – *Sjuns* vai *Sjuna* utt.

6. *Piņjiņ* divskanis *uo* arī latviskā atveidojumā pierakstāms ar *uo*, lai diferencētu to no patskaņa *o*: *Guo Moruo* – *Guo Možuo* (nevis “Go Možo”) utt.

7. *Piņjiņ* līdzskanis *w*, pierakstā aizstājot to ar grafēmu *v*, latviešu valodā konsekventi atveidojams visās pozīcijās, arī *u* priekšā vārda sākumā: *Wa* – *Va*, *Wen* – *Veņs* vai *Veņa*, *Wu* – *Vu* (nevis “U”) utt.

8. *Piņjiņ* līdzskanis *y*, kam latviešu valodā atbilst grafēma *j*, konsekventi atveidojams visās pozīcijās, arī *i* priekšā vārda sākumā: *Yao Jao*, *Ye* – *Je*, *Ying* – *Jins* vai *Jina* (nevis “Ins”, “Ina”), *You* – *Jou*, *Yu* – *Jujs* vai *Juja* utt. Tāpat arī ķīniešu filozofijas pamatkategoriju *yin* un *yang* latviskā transkripcijā pirmais līdzskanis atveidojams abos vārdos: pareizi *jiņ* un *jan*, nevis “iņ un jan”, kā ieviesies krievu transkripcijas ietekmē.

² Daži valodnieki to uzskata par divskani.

9. *Piņjiņ* līdzskanis *l* arī *i* priekšā atveidojams latviešu valodā ar *l*, neatspoguļojot tā daļējo palatalizāciju šajā pozīcijā: *Libo – Libo, Liangke – Lianke, Lie – Lie, Liu – Liu, Liao – Liao* utt. (nevis “Lju” vai “Ļu” u. tm l.). Šāda atveide ļauj labāk diferencēt daļēji palatalizēto *l* no mikstā *l* (sk. 10. punktu).

10. *Piņjiņ* līdzskaņi *l* un *n* trijskaņa *ü* priekšā, kur tie pakļauti stiprai palatalizācijai, atveidojami latviešu valodā ar *ļ, ņ*: *Lüchunxian – Ļuičunšjans, Lü – Ļujs* vai *Ļuja, Nü – Ņujs* vai *Ņuja* utt.

11. *Piņjiņ* līdzskaņi *z, zh* (afrikātas) atveidojami latviešu valodā ar *dz, dž*: *Ze – Dze, Zhou – Džou* utt. (nevis “Cze”, “Čžou” u.tml.).

12. *Piņjiņ* līdzskaņi *j, q, x* (palatālās afrikātas) atveidojami latviešu valodā ar *dzj, cj, sj*: *Jili – Dzijli, Juanzi – Dzjuandzi, Qi – Cji, Que – Cjue, Xi – Sji, Xue – Sjue* utt. (nevis “Czili”, “Ci”, “Si” u.tml.).

13. *Piņjiņ* līdzskanis *r* (afrikāta) zilbes sākumā atveidojams latviešu valodā ar *ž*, zilbes beigās – ar *r*: *Rao – Žao*, bet *Ber – Bers* vai *Bera* utt.

14. Lai saglabātu *piņjiņ* līdzskaņu *n* un *ng* opozīciju zilbes beigās, latviski tie atveidojami, pretstatot *ņ* un *n*: *Taiwan – Taivana*, bet *Bang – Bans* vai *Bana; Binmo – Biņmo*, bet *Bingyi – Binji; Jinliu – Dzjiņliu*, bet *Jingzhao – Dzjindžao* utt. Zilbes sākumā sastopams tikai *n*, kas vienmēr atveidojams ar *n*, izņemot pozīciju *ü* priekšā (sk. 10. punktu): *Nahe – Nahe, Neishi – Neiši, Niao – Niao* utt.

Lai kompaktā formā sniegtu sistēmisku pārskatu par ķīniešu oficiālās valodas skaņu transkripciju dažādās valodās un veicinātu izpratni par šīs transkripcijas principiem, tālāk vispirms dotas zilbes komponentu – iniciāļu un fināļu – atbilstmju tabulas, kurās sastatīta to transkripcija *piņjiņ* sistēmā, latviešu valodā un krievu valodā (1. un 2. tabula). Sadalot katru zilbi iniciālī un finālē, šīs tabulas izmantojamas arī ķīniešu vārdu praktiskā atveidē gan no *piņjiņ* transkripcijas, gan no krievu valodas. Savukārt valodas prakses darbiniekiem, kam ātri jānoskaidro kāda ķīniešu vārda pareizrakstība latviešu valodā, noderīgāka būs 3. tabula, kurā dotas pilnas zilbes *piņjiņ* transkripcijā līdz ar to atveidojumu latviešu un krievu valodā; tabula aptver praktiski visas ķīniešu oficiālajā valodā sastopamās zilbes. Šo tabulu var izmantot arī atveidei no Veida–Džailsa transkripcijas, iepriekš pārveidojot šajā transkripcijā pierakstītos ķīniešu vārdus *piņjiņ* sistēmā saskaņā ar 4. tabulā norādītajām atbilstmēm.

Atkāpes no 1.–3. tabulā atspoguļotajām sistēmiskajām atbilstēm pieļaujamas īpašvārdos, kuriem latviešu valodā ir izveidojusies stabila atveides tradīcija. Galvenokārt tas attiecas uz sen pazīstamiem ģeogrāfiskiem nosaukumiem, kā, piemēram, *Ķīna*, *Pekina*, kuru sistēmiskie atveidojumi (*Džunguo*, *Beidzjina*) ļoti atšķiras no tradicionālajiem un, kaut arī reizēm jau tiek lietoti praksē, pagaidām nez vai būtu ieteicami kā pamatvarianti. Savukārt, ja sistēmiskais atveidojums no tradicionālā atšķiras tikai ar kādas skaņas precīzāku atbilstmi, būtu lietojama vienīgi sistēmiskā forma, piemēram, *Taiwan* – *Taivaņa* (nevis “Taivana”).

1. tabula. Ķīniešu valodas zilbju iniciāļu atbilstmes

Piņjin sistēmā	Latviešu valodā	Krievu valodā
b	b	б
c	c	ц
ch	č	ч
d	d	д
f	f	ф
g	g	г
h	h	х
j	dzj	цз(ь)
k	k	к
l	l / l̥ (ū priekšā: lū – l̥ui)	л(ь)
m	m	м
n	n / ņ (ü priekšā: nü – ņui)	н(ь)
p	p	п
q	cj	ц(ь)
r	ž	ж
s	s	с
sh	š	ш
t	t	т
w	v	в / neatveido (u priekšā: wu – y)
x	sj	с(ь)
y	j	Atveido kopā ar sekojošo patskani (a, e, i, u) ar vienu grafēmu (я, е, и, ю); i priekšā (yin – инь) izrunā zūd
z	dz	цз
zh	dž	чж

2. tabula. Ķīniešu valodas zilbju fināļu atbilstmes

Piņjin sistēmā	Latviešu valodā	Krievu valodā
a	a	a / kopā ar iepriekšējo y atveido ar я (ya – я)
ai	ai	ай
an	aŋ	ань / kopā ar iepriekšējo y atveido ar янь (yan – янь)
ang	an	ан / kopā ar iepriekšējo y atveido ar ян (yang – ян)
ao	ao	ao
e	e	э / kopā ar iepriekšējo y atveido ar е (ye – е)
ei	ei	эй
en	eŋ	энь
eng	en	эн
i (aiz c, ch, s, sh, z, zh)	i (ci, či, si, ši, dzi, dži)	ы
i (aiz pārējiem inīcāljiem)	i	и
ia	ia / ia → *a (dzja, cja, sja)	я
ian	iaŋ / iaŋ → aŋ (dzjaŋ, cjaŋ, sjaŋ)	янь
iang	ian / ian → an (dzjan, cjan, sjan)	ян
iao	iao / iao → ao (dzjao, cjao, sjao)	яо
ie	ie / ie → e (dzje, cje, sje)	е
in	iŋ	инь
ing	in	ин
iong (aiz j, q, x, y: jiong, qiong, xiong, yong)	iun → un (dzjun, cjun, sjun, jun)	юн
iou (jou), iu (niu)	iu / iu → u (dzju, cju, sju)	ю
o	o	о

* Bultiņa norāda, ka attiecīgās fināles pirmais komponents *i* dažās pozīcijās atveidojumā zūd: aiz *dzj, cj, sj* tas netiek ne izrunāts, ne atspoguļots grafiski (*dzjia* → *dzja*, *cjia* → *cja*, *sjia* → *sja* utt.), bet aiz *l, n* kļūst par iepriekšējā līdzskaņa mikstinājumu (*liui* → *lui*, *niui* → *ŋui* utt.).

2. tabula. Ķīniešu valodas zilbju finālu atbilstmes

Piņjīn sistēmā	Latviešu valodā	Krievu valodā
ong	un	ун / kopā ar iepriekšējo y atveido ar юн (<i>yong – юн</i>)
ou	ou	оу / kopā ar iepriekšējo y atveido ar ю (<i>you – ю</i>)
u	u	у
ü (aiz l, n; aiz j, q, x, y grafiski pieraksta ar u: <i>lū, nū, bet ju, qu, xu, yu</i>)	iui → ui (<i>lūi, ņui, dzjui, cjui, šjui, jui</i>)	юй
ua	ua	уа
uai	uai	уай
uan	uaņ	уань
üan (aiz j, q, x, y; grafiski pieraksta ar uan: <i>juan, quan, xuan, uuan</i>)	iuaņ → uaņ (<i>dzjuan, cjuan, šjuan, juaņ</i>)	юань
uang	uan	уан
üe (aiz l, n; aiz j, q, x, y grafiski pieraksta ar u: <i>lūe, nūe, bet jue, que, xue, yue</i>)	iue → ue (<i>lue, ņue, dzjue, cjue, šjue, jue</i>)	юе
ueng	uen	вэн
uei	uei	уй / уей
un, uen	uņ, ueņ	унь, вэнь
ün (aiz j, q, x, y; grafiski pieraksta ar un: <i>jun, qun, xun, yun</i>)	iun → un (<i>dzjun, cjun, sjun, jun</i>)	юнь
uo	uo	о
ueng	uen	вэн

3. tabula. Ķīniešu valodas zilbju atbilstmes

Piņjīn sistēmā	Latviešu valodā	Krievu valodā	Piņjīn sistēmā	Latviešu valodā	Krievu valodā
a	a	a	bei	bei	бэй
ai	ai	ай	ben	beņ	бэнь
an	aņ	ань	beng	ben	бэн
ang	an	ан	bi	bi	би
ao	ao	ao	bīan	bīaņ	бянь
ba	ba	ба	bīao	bīao	бяо
bai	bai	бай	bie	bie	бе
ban	baņ	бань	bin	biņ	бинь
bang	ban	бан	bing	bin	бин

3. tabula. Ķīniešu valodas zilbju atbilstmes

<i>Piņjīn</i> sistēmā	Latviešu valodā	Krievu valodā	<i>Piņjīn</i> sistēmā	Latviešu valodā	Krievu valodā
bao	bao	бао	bo	bo	бо
bu	bu	бу	dang	dan	дан
ca	ca	ца	dao	dao	дао
cai	cai	цай	de	de	де
can	caņ	цань	dei	dei	дэй
cang	can	цан	den	deņ	дэнь
cao	cao	цао	deng	den	дэн
ce	ce	цэ	di	di	ди
cen	ceņ	цэнь	dian	diaņ	дянь
ceng	cen	цэн	diao	diao	дяо
cha	ča	ча	die	die	де
chai	čai	чай	ding	din	дин
chan	čaņ	чань	diu	diu	дю
chang	čan	чан	dong	dun	дун
chao	čao	чао	dou	dou	доу
che	če	чэ	du	du	ду
chen	čeņ	чэнь	duan	duaņ	дуань
cheng	čen	чэн	dui	dui	дуй
chi	či	чи	dun	duņ	дунь
chong	čun	чун	duo	duo	до
chou	čou	чоу	e	e	э
chu	ču	чу	ei	ei	эй
chua	čua	чуа	en	eņ	энь
chuai	čuai	чуай	eng	en	эн
chuan	čuaņ	чуань	er	er	эр
chuang	čuan	чуан	fa	fa	фа
chui	čui	чуй	fan	faņ	фань
chun	čuņ	чунь	fang	fan	фан
chuo	čuo	чо	fei	fei	фэй
ci	ci	цы	fen	feņ	фэнь
cong	cun	цун	feng	fen	фэн
cou	cou	цоу	fo	fo	фо
cu	cu	цу	fou	fou	фоу
cuan	cuaņ	цуань	fu	fu	фу
cui	cui	цуй	ga	ga	га
cun	cun	цунь	gai	gai	гай
cuo	cuo	цо	gan	gaņ	гань
da	da	да	gang	gan	ган
dai	dai	дай	gao	gao	гао

3. tabula. Ķīniešu valodas zilbju atbilstmes

<i>Piņjiņ</i> sistēmā	Latviešu valodā	Krievu valodā	<i>Piņjiņ</i> sistēmā	Latviešu valodā	Krievu valodā
dan	daņ	дань	jin	dzjiņ	цзинь
ge	ge	гэ	jing	dzjin	цзин
gei	gei	гэй	jiong	dzjun	цзюн
gen	geņ	гэнь	jiu	dzju	цзю
geng	gen	гэн	ju	dzjui	цзюй
gong	gun	гун	juan	dzjuaņ	цзюань
gou	gou	гоу	jue	dzjue	цзюе
gu	gu	гу	jun	dzjuņ	цзюнь
gua	gua	гуа	ka	ka	ка
guai	guai	гуай	kai	kai	кай
guan	guaņ	гуань	kan	kaņ	кань
guang	guan	гуан	kang	kan	кан
gui	gui	гуй	kao	kao	као
gun	guņ	гунь	ke	ke	кэ
guo	guo	го	ken	keņ	кэнь
ha	ha	ха	keng	ken	кэн
hai	hai	хай	kong	kun	кун
han	haņ	хань	kou	kou	коу
hang	han	хан	ku	ku	ку
hao	hao	хао	kua	kua	куа
he	he	хэ	kuai	kuai	куай
hei	hei	хэй	kuan	kuaņ	куань
hen	heņ	хэнь	kuang	kuan	куан
heng	hen	хэн	kui	kui	куй
hong	hun	хун	kun	kuņ	кунь
hou	hou	хоу	kuo	kuo	ко
hu	hu	ху	la	la	ла
hua	hua	хуа	lai	lai	ай
huai	huai	хуай	lan	laņ	лань
huan	huaņ	хуань	lang	lan	лан
huang	huan	хуан	lao	lao	лао
hui	hui	хуй	le	le	лэ
hun	huņ	хунь	lei	lei	лэй
huo	huo	хо	leng	len	лэн
ji	dzji	цзи	li	li	ли
jia	dzja	цзя	lia	lia	ля
jian	dzjaņ	цзянь	lian	liaņ	лянь
jiang	dzjan	цзян	liang	lian	лян
jiao	dzjao	цзяо	liao	liao	ляо

3. tabula. Ķīniešu valodas zilbju atbilstmes

<i>Piņjīn</i> sistēmā	Latviešu valodā	Krievu valodā	<i>Piņjīn</i> sistēmā	Latviešu valodā	Krievu valodā
jie	dzje	дже	nen	нең	нэнь
lie	lie	ле	neng	nen	нэн
lin	liņ	линь	ni	ni	ни
ling	lin	лин	nian	niaņ	нянь
liu	liu	лю	niang	nian	нян
lo	lo	ло	niao	niao	няо
long	lun	лун	nie	nie	не
lou	lou	лоу	nin	niņ	нинь
lu	lu	лу	ning	nin	нин
lū	lui	люй	niu	niu	ню
luan	luaņ	луань	nong	nun	нун
lūe	lue	люе	pou	pou	ноу
lun	luņ	лунь	pu	pu	ну
luo	luo	ло	pū	pui	нуй
ma	ma	ма	nuan	nuaņ	нуань
mai	mai	май	pūe	pue	нюе
man	maņ	мань	puo	puo	но
mang	maņ	ман	o	o	о
mao	mao	мао	ou	ou	оу
me	me	мэ	pa	pa	па
mei	mei	мэй	pai	pai	пай
men	meņ	мэнь	pan	paņ	пань
meng	men	мэн	pang	pan	пан
mi	mi	ми	rao	rao	пао
mian	miaņ	мянь	rei	rei	пэй
miao	miao	мяо	ren	reņ	пэнь
mie	mie	ме	peng	pen	пэн
min	miņ	минь	pi	pi	пи
ming	miņ	мин	pian	piaņ	пянь
miu	miu	мю	piao	piao	пяо
mo	mo	мо	pie	pie	пе
mou	mou	моу	pin	piņ	пинь
mu	mu	му	ping	pin	пин
na	na	на	po	po	по
nai	nai	най	rou	rou	поу
nan	naņ	нань	pu	pu	пу
nang	naņ	нан	qi	cji	ци
nao	nao	нао	qia	cja	ця
ne	ne	нэ	qian	cjaņ	цянь

3. tabula. Ķīniešu valodas zilbju atbilstmes

<i>Piņjiņ</i> sistēmā	Latviešu valodā	Krievu valodā	<i>Piņjiņ</i> sistēmā	Latviešu valodā	Krievu valodā
nei	nei	нэй	she	še	шэ
qiang	cjan	цян	shei	šei	шэй
qiao	cjao	цяо	shen	šeņ	шэнь
qie	cje	це	sheng	šen	шэн
qin	cjiņ	цинь	shi	ši	ши
qing	cjin	цин	shou	šou	шоу
qiong	cjun	цюн	shu	šu	шу
qiu	cju	цю	shua	šua	шуа
qu	cjui	цюй	shuai	šuai	шуай
quan	cjuaņ	цюань	shuan	šuaņ	шуань
que	cjue	цюе	shuang	šuan	шуан
qun	cjuņ	цюнь	shui	šui	шуй
ran	žaņ	жань	shun	šun	шунь
rang	žan	жан	shuo	šuo	шо
rao	žao	жао	si	si	сы
re	že	жэ	song	sun	сун
ren	žeņ	жэнь	sou	sou	соу
reng	žen	жэн	su	su	су
ri	ži	жи	suan	suaņ	суань
rong	žun	жун	sui	sui	суй
rou	žou	жоу	sun	sun	сунь
ru	žu	жу	suo	suo	со
ruan	žuaņ	жуань	ta	ta	та
rui	žui	жуй	tai	tai	тай
run	žun	жунь	tan	taņ	тань
ruo	žuo	жо	tang	tan	тан
sa	sa	са	tao	tao	тао
sai	sai	сай	te	te	тэ
san	saņ	сань	teng	ten	тэн
sang	san	сан	ti	ti	ти
sao	sao	сао	tian	tiaņ	тянь
se	se	сэ	tiao	tiao	тяо
sen	seņ	сэнь	tie	tie	те
seng	sen	сэн	ting	tin	тин
sha	ša	ша	tong	tun	тун
shai	šai	шай	tou	tou	тоу
shan	šaņ	шань	tu	tu	ту
shang	šan	шан	tuan	tuaņ	туань
shao	šao	шао	tun	tun	тунь

3. tabula. Ķīniešu valodas zilbju atbilstmes

<i>Piņjīn</i> sistēmā	Latviešu valodā	Krievu valodā	<i>Piņjīn</i> sistēmā	Latviešu valodā	Krievu valodā
tui	tui	туй	za	dza	ца
tuo	tuo	то	zai	dzai	цай
wa	va	ва	zan	dzaņ	цзань
wai	vai	вай	zang	dzan	цзан
wan	vaņ	вань	zao	dzao	цао
wang	van	ван	ze	dze	цзэ
wei	vei	вэй	zei	dzei	цзэй
wen	veņ	вэнь	zen	dzeņ	цзэнь
weng	ven	вэн	zeng	dzen	цзэн
wo	vo	во	zha	dža	чжа
wu	vu	у	zhai	džai	чжай
xi	sji	си	zhan	džaņ	чжань
xia	sja	ся	zhang	džan	чжан
xian	sjaņ	сянь	zhao	džao	чжао
xiang	sjan	сян	zhe	dže	чжэ
xiao	sjao	сяо	zhei	džei	чжэй
xie	sje	се	zhen	džeņ	
xin	sjīņ	синь	zheng	džen	
xing	sjin	син	zhi	dži	чжи
xiong	sjun	сюн	zhong	džun	чжун
xiu	sju	сю	zhou	džou	чжоу
xu	sjui	сюй	zhu	džu	чжу
xuan	sjuaņ	сюань	zhua	džua	чжуа
xue	sjue	сюе	zhuai	džuai	чжуай
xun	sjuņ	сюнь	zhuang	džuan	чжуань
ya	ja	я	zhui	džui	чжуй
yan	jaņ	янь	zhun	džuņ	чжунь
yang	jan	ян	zhuo	džuo	чжо
yao	jao	яо	zi	dzi	цзы
ye	je	е	zong	dzun	цзун
yi	ji	и	zou	dzou	цзоу
yin	jiņ	инь	zu	dzu	цзу
ying	jīn	ин	zuan	dzuaņ	цзуань
yong	jun	юн	zui	dzui	цзуй
you	jou	ю	zun	džuņ	цзунь
yu	jui	юй	zuo	dzuo	цзо
yuan	juāņ	юань			
yue	jue	юе			
yun	juņ	юнь			

4. tabula. Ķīniešu valodas zilbju pieraksts Veida–Džailsa un *piņņiņ* transkripcijā

Veida– Džailsa sistēmā	<i>Piņņiņ</i> sistēmā	Veida– Džailsa sistēmā	<i>Piņņiņ</i> sistēmā	Veida– Džailsa sistēmā	<i>Piņņiņ</i> sistēmā
a	a	ch'ien	qian	chun	zhun
ai	ai	chih	zhi	ch'un	chun
an	an	ch'ih	chi	chün	jun
ang	ang	chin	jin	ch'ün	qun
ao	ao	ch'in	qin	chung	zhong
cha	zha	ching	jing	ch'ung	chong
ch'a	cha	ch'ing	qing	ê	o
chai	zhai	chiu	jiu	eh	ei
ch'ai	chai	ch'iu	qiu	ên	en
chan	zhan	chiung	jiong	êng	eng
ch'an	chan	ch'iung	qiong	êrh	er
chang	zhang	cho	zhuo	fa	fa
ch'ang	chang	chò	chuo	fan	fan
chao	zhao	chou	zhou	fang	fang
ch'ao	chao	chòu	chou	fei	fei
chê	zhe	chu	zhu	fên	fên
chê	che	ch'ü	chu	fêng	fêng
chei	zhei	chü	ju	fo	fo
chên	zhen	ch'ü	qu	fou	fou
chên	chen	chua	zhua	fu	fu
chêng	zheng	ch'ua	chua	ha	ha
chêng	cheng	chuai	zhuai	hai	hai
chi	ji	ch'uai	chuai	han	han
ch'i	qi	chuan	zhuan	hang	hang
chia	jia	ch'uan	chuan	hao	hao
ch'ia	qia	chüan	juan	hê	he
chiang	jiang	ch'üan	quan	hei	hei
ch'iang	qiang	chuang	zhuang	hên	hen
chiao	jiao	ch'uang	chuang	hêng	heng
ch'iao	qiao	chüeh	jue	ho	he
chieh	jie	ch'üeh	que	hou	hou
ch'ieh	qie	chui	zhui	hsi	xi
chien	jian	ch'ui	chui	kun	gun
hsia	xia	jun	run	k'un	kun
hsiang	xiang	jung	rong	kung	gong
hsiao	xiao	ka	ga	k'ung	kong

4. tabula. Ķīniešu valodas zilbju pieraksts Veida–Džailsa un *piņņiņ* transkripcijā

Veida– Džailsa sistēmā	<i>Piņņiņ</i> sistēmā	Veida– Džailsa sistēmā	<i>Piņņiņ</i> sistēmā	Veida– Džailsa sistēmā	<i>Piņņiņ</i> sistēmā
hsieh	xie	k'a	ka	kuo	guo
hsien	xian	kai	gai	k'uo	kuo
hsin	xin	k'ai	kai	la	la
hsing	xing	kan	gan	lai	lai
hsiu	xiu	k'an	kan	lan	lan
hsiung	xiong	kang	gang	lang	lang
hsü	xu	k'ang	kang	lao	lao
hsüan	xuan	kao	gao	lê	le
hsüeh	xue	k'ao	kao	lei	lei
hsün	xun	kê	ge	lêng	leng
hu	hu	kê	ke	li	li
hua	hua	kei	gei	lia	lia
huai	huai	kêi	kei	liang	liang
huan	huan	kên	gen	liao	liao
huang	huang	kên	ken	lieh	lie
hui	hui	kêng	geng	lien	lian
hun	hun	kêng	keng	lin	lin
hung	hong	ko	ge	ling	ling
huo	huo	kò	ke	liu	liu
jan	ran	kou	gou	lo	le, lo
jang	rang	k'ou	kou	lou	lou
jao	rao	ku	gu	lu	lu
jê	re	k'u	ku	lŭ"	lŭ
jên	ren	kua	gua	luan	luan
jêng	reng	k'ua	kua	lŭeh	lŭe
jih	ri	kuai	guai	lun	lun
jo	ruo	k'uai	kuai	lung	long
jou	rou	kuan	guan	luo	luo
ju	ru	k'uan	kuan	ma	ma
jua	-	kuang	guang	mai	mai
juan	ruan	k'uang	kuang	man	man
jui	ru	kuei	gui	po	bo
mang	mang	k'uei	kui	p'ò	po
mao	mao	nu	nu	p'ou	pou
me	me	nŭ	nŭ	pu	bu
mei	mei	nuan	nuan	p'u	pu

4. tabula. Ķīniešu valodas zilbju pieraksts Veida–Džailsa un *piņņiņ* transkripcijā

Veida– Džailsa sistēmā	<i>Piņņiņ</i> sistēmā	Veida– Džailsa sistēmā	<i>Piņņiņ</i> sistēmā	Veida– Džailsa sistēmā	<i>Piņņiņ</i> sistēmā
mên	men	nüh	nüe	sa	sa
mêng	meng	nung	nong	sai	sai
mi	mi	o	o, e	san	san
miao	miao	ou	ou	sang	sang
mieh	mie	pa	ba	sao	sao
mien	mian	p'a	pa	sê	se
min	min	pai	bai	sên	sen
ming	ming	p'ai	pai	sêng	seng
miu	miu	pan	ban	sha	sha
mo	mo	p'an	pan	shai	shai
mou	mou	pang	bang	shan	shan
mu	mu	p'ang	pang	shang	shang
na	na	pao	bao	shao	shao
nai	nai	p'ao	pao	shê	she
nan	nan	pei	bei	shei	shei
nang	nang	p'ei	pei	shên	shen
nao	nao	pên	ben	shêng	sheng
nê	ne	p'ên	pen	shih	shi
nei	nei	pêng	beng	shou	shou
nên	nen	p'êng	peng	shu	shu
nêng	neng	pi	bi	shua	shua
ni	ni	p'i	pi	shuai	shuai
niang	niang	piao	biao	shuan	shuan
niao	niao	p'iao	piao	shuang	shuang
nieh	nie	pieh	bie	shui	shui
nien	nian	p'ieh	pie	shun	shun
nin	nin	pien	bian	shuo	shuo
ning	ning	p'ien	pian	so	suo
niu	niu	pin	bin	sou	sou
no	nuo	p'in	pin	ssü	si
nou	nou	ping	bíng	t'u	tu
su	su	p'ing	píng	tuan	duan
suan	suan	t'o	tuo	t'uan	uan
sui	sui	tou	dou	tui	dui
sun	sun	t'ou	tou	t'ui	tui
sung	song	tsa	za	tun	dun

4. tabula. Ķīniešu valodas zilbju pieraksts Veida–Džailsa un *pinjīn* transkripcijā

Veida– Džailsa sistēmā	<i>Pinjīn</i> sistēmā	Veida– Džailsa sistēmā	<i>Pinjīn</i> sistēmā	Veida– Džailsa sistēmā	<i>Pinjīn</i> sistēmā
szũ	si	tsai	zai	tung	dong
ta	da	ts'ai	cai	t'ung	tong
t'a	ta	tsan	zan	tzũ	zi
tai	dai	ts'an	can	tz'ũ	ci
t'ai	tai	tsang	zang	wa	wa
tan	dan	ts'ang	cang	wai	wai
t'an	tan	tsao	zao	wan	wan
tang	dang	ts'ao	cao	wang	wang
t'ang	tang	tsê	ze	wei	wei
tao	dao	ts'ê	ce	wên	wen
t'ao	tao	tsei	zei	wêng	weng
tê	de	tsên	zen	wo	wo
t'ê	te	ts'ên	cen	wu	wu
tei	dei	tsêng	zeng	ya	ya
tên	den	ts'êng	ceng	yan	yan
têng	deng	tso	zuo	yang	yang
t'êng	teng	tsò	cuo	yao	yao
ti	di	tsou	zou	yeh	ye
t'i	ti	ts'ou	cou	yen	yan
tia	dia	tsu	zu	yi	yi
tiao	diao	ts'u	cu	yin	yin
t'iao	tiao	tsuan	zuan	ying	ying
tieh	die	ts'uan	cuan	yo	yo
t'ieh	tie	tsui	zui	yu	you
tien	dian	ts'ui	cui	yũ	yu
t'ien	tian	tsun	zun	yũeh	yue
ting	ding	ts'un	cun	yũen	yuan
t'ing	ting	tsung	zong	yũn	yun
tiu	diu	ts'ung	cong	yung	yong
to	duo	tu	du		
ts'a	ca	t'un	tun		

1.6. Ķīniešu īpašvārdu gramatizācija

1. Ķīniešu valodas īpašvārdus, kas izteikti ar vairākiem hieroglifiem, *piņjiņ* transkripcijā pieņemts pierakstīt kā salikteņus. Šī norma paturama arī atveidojumos latviešu valodā: uzvārds *Sima* – *Sima*, pilsēta *Yangzhou* – *Jandžou* utt.

2. Vienzilbes un vairākzilbju īpašvārdi, kas *piņjiņ* transkripcijā beidzas ar līdzskani (iespējamās fināles: *-an, -ang, -en, -eng, -in, -ing, -ong, -un*), iekļaujami 1. vai 4. deklinācijā, atbilstoši dzimtei nominatīvā pievienojot galotni *-s* vai *-a*: pilsēta *Zigong* – *Dziguna*, kalns *Taishan* – *Taišaņs*, uzvārds *Bing* – *Bins* vai *Bina* utt.

3. Vairākzilbju īpašvārdi, kas *piņjiņ* transkripcijā beidzas ar patskani *-a* vai ar divskani *-ia* pozīcijā, kur tā pirmais komponents atveidojumā zūd (t.i., aiz līdzskaņa *j, q, x*), pieder pie 4. deklinācijas un lokāmi kā vīriešu vai sieviešu dzimtes vārdi: uzvārdi *Ana* – *Ana*, *Dunqia* – *Dunċja* utt. abās dzimtēs.

4. Vairākzilbju īpašvārdi, kas *piņjiņ* transkripcijā beidzas ar patskani *-e* vai ar divskani *-ie* pozīcijā, kur tā pirmais komponents atveidojumā zūd (t.i., aiz līdzskaņa *j, q, x*), pieder pie 5. deklinācijas un lokāmi kā vīriešu vai sieviešu dzimtes vārdi: uzvārdi *Ashide* – *Ašide*, *Cangjie* – *Candzje*, *Dongye* – *Dunje* utt. abās dzimtēs.

5. Ja vienzilbes vai vairākzilbju īpašvārds *piņjiņ* transkripcijā beidzas ar divskani, kura otrais komponents ir *i* (*-ai, -ei, -ui*), tas iekļaujams 1. vai 4. deklinācijā, *i* aizstājot ar *j* un atkarībā no dzimtes nominatīvā pievienojot galotni *-s* vai *-a*: pilsēta *Shanghai* – *Šanhaja*, province *Hubei* – *Hubeja*, uzvārds *Mai* – *Majs* vai *Maja* utt.

6. Tāpat gramatizējami vienzilbes un vairākzilbju īpašvārdi, kas *piņjiņ* transkripcijā beidzas ar *-lü, -nü, -ju, -qu, -xu, -yu*, kur trijskaņa *ü* vai tā grafiskā varianta *u* latviskā atbilde ir divskanis *ui*: uzvārdi *Jianglü* – *Dzjanļujis* vai *Dzjanļuja*, *Nü* – *Ņujis* vai *Ņuja*, *Qu* – *Cjujis* vai *Cjuja*, pilsēta *Xinyu* – *Sjiņjuja* utt.

7. Visi pārējie ķīniešu īpašvārdi arī latviskā atveidojumā ir nelokāmi. Tie ir

a) vienzilbes vārdi, kas *piņjiņ* transkripcijā beidzas ar patskani *-a, -e* vai ar divskani *-ia, -ie* pozīcijā, kur tā pirmais komponents atveidojumā zūd (sal. 3. un 4. punktu): uzvārdi *Ba* – *Ba*, *Ce* – *Ce*, *He* – *He*, *Jia* – *Dzja*, *Ma* – *Ma*, *Xia* – *Sja*, *Xie* – *Sje* utt.;

b) vienzilbes un vairākzilbju vārdi, kas *piņjiņ* transkripcijā beidzas ar

patskani *-i*, *-o* vai ar patskani *-u* pozīcijā, kur tam arī latviskā atbilde ir patskanis *u* (sal. 6. punktu): uzvārdi *Baiyi – Baiji, Dabo – Dabo, Gu – Gu* utt.;

c) vienzilbes un vairākzilbju vārdi, kas *pinjīn* transkripcijā beidzas ar trijskani *-iao* vai ar divskani, kura otrais komponents nav *i* (sal. 5. punktu), izņemot vairākzilbju vārdus ar divskani *-ia*, *-ie* pozīcijā, kur tā pirmais komponents atveidojumā zūd (sk. 3. un 4. punktu): uzvārdi *Diao – Diao, Rao – Žao, Dia – Dia, Heshilie – Hešīlie, Gongniu – Gunniu, Houfuhou – Houfuhou, Chua – Čua, Heyue – Hejue, Ayiduo – Ajiduo, Lue – Ļue* utt.

Lai atveidojumā vieglāk atšķirtu lokāmos vārdus ar *-a*, *-e* vārda beigās no nelokāmiem, der iegaumēt: *-a*, *-e* uzskatāms par lokāmo galotni tikai vairākzilbju atveidojumos ar līdzskani *-a*, *-e* priekšā. Vienzilbes atveidojumi ar līdzskani *-a*, *-e* priekšā, kā arī visi pārējie vienzilbes un vairākzilbju atveidojumi, kuros *-a*, *-e* ir pēdējais komponents divu vai triju patskaņu savienojumā, ir nelokāmi.

Iekļaujot nelokāmos ķīniešu īpašvārdus latviešu tekstā, ieteicams tiem pievienot nomenklatūras vārdu vai citu paskaidrojošu apzīmējumu, piemēram, *Čendu pilsēta, Čendu pilsētā; filozofs Džuandzi, filozofam Džuandzi* u.tml.

1.7. Atveides īpatnības atsevišķās īpašvārdu un nosaukumu tematiskajās grupās

Pēdējos gados Ķīnas valodnieki, kas līdz šim nodarbojušies galvenokārt ar latīņu alfabēta ieviešanas problēmu, ir pievērsušies ķīniešu īpašvārdu latīņalfabētiskā pieraksta normu izstrādei un, balstoties *pinjīn* sistēmā, radījuši īpašvārdu latīņalfabētiskā pieraksta standartu. Dažas no šī standarta normām ar nelielām korekcijām ir lietderīgi ievērot arī ķīniešu īpašvārdu atveidē latviešu valodā no *pinjīn* pieraksta. Galvenokārt tas attiecas uz salikto vārdu komponentu (zilbju) apvienojumu vienā vai vairākās vizuāli nodalitās kopās – vārdos (hieroglifiskajā rakstībā katrs komponents resp. zilbe tiek pierakstīts atsevišķi, veidojot nepārtrauktu zilbju virkni, kurā vārdu robežas nosakāmas tikai pēc nozīmes). Daudzos gadījumos *pinjīn* sistēmā pieņemtais saliktā īpašvārda pieraksts ar vienu vai vairākiem atsevišķiem vārdiem izmantojams par tiešu paraugu latviskajam atveidojumam. Savukārt, ja *pinjīn* pieraksta princips kādā

konkrētā īpašvārdā vai īpašvārdu grupā ir pretrunā ar latviešu valodas likumībām vai tradicionāliem pieņēmumiem, priekšroka jādod latviešu valodas prasībām.

Tālāk, pievērsoties galvenokārt problēmām, kas izriet no saliktā īpašvārda vai nosaukuma pieraksta ar vienu vai vairākiem atsevišķiem vārdiem (resp. koprakstījuma vai savruprakstījuma) *piņjiņ* sistēmā un tā adekvātuma no latviešu valodas viedokļa, aplūkotas atveides īpatnības dažādās īpašvārdu un nosaukumu grupās.

Personvārdi

Ķīniešu personvārdu garums parasti nepārsniedz trīs zilbes, retos gadījumos sastopami četrzilbju vārdi. *Piņjiņ* sistēmā gan uzvārdu, gan katru priekšvārdu vai cita veida personvārdu (sīkāk sk. 2.1. apakšnodaļā) pieraksta vienā vārdā ar lielo burtu. Šī norma atbilst arī latviešu valodas likumībām un atveidojumā saglabājama: uzvārds *Sun* – *Suņs*, priekšvārds *Yixian* – *Jisjans*, pavārds *Rixin* – *Žisjiņs*, pēcnāves godājamvārds *Guofu*–*Guofu*.

Arī latviskajā atveidojumā ieteicams ievērot *piņjiņ* transkripcijā pieņemto ķīniešu personvārdu pieraksta secību – vispirms uzvārds, tad priekšvārds, piemēram, *Sun Yixian* – *Suņs Jisjans*.

Garākus personvārdus vai to aizstājējus *piņjiņ* sistēmā parasti sadala zilbju kopās jeb atsevišķos vārdos, ievērojot shēmu 2+2+... vai 3+3+..., vai 2+3... zilbes, piemēram, imperatora valdīšanas devīze (personvārda aizstājējs) *Tai ping Xing guo*. Taču dažreiz saturs resp. komponentu nozīme uzliek ierobežojumus šīs shēmas izmantojumam; piemēram, rakstnieka pseidonīmā *Yun jian Huayeliannong* otrais vārds ir semantiski nedalāms. Ieteicams *piņjiņ* pierakstā doto dalījumu ievērot arī latviešu valodā: *Taipins Sjinguo, Jun dzjans Huajelianmuns*.

Vārdus (komponentus), ko pievieno aiz personvārda, lai norādītu personas sociālo stāvokli vai izrādītu cieņu (tituli, godājamvārdi), *piņjiņ* sistēmā raksta atsevišķi un ar mazo burtu, piemēram, *Kong fu zi* ‘godājamais tēvs Kuns’ vai *Wu lao* ‘vecais [t.i., cienījamais] Vu’. Latviešu valodā tituls jāuztver kā cilvēka vārda vai uzvārda sastāvdaļa, kuru raksta kopā ar personvārdu, – minētajos piemēros *Kunfudzi*, *Vulao*.

Savukārt pēcnāves godājamvārdi, ko *piņjiņ* sistēmā pieraksta ar lielo burtu, arī latviski rakstāmi atsevišķi un ar lielo burtu, jo tie uzskatāmi

par īpašu priekšvārda paveidu. Interesants piemērs te ir vārds *zhuxi* 'priekšsēdētājs', kas tik ļoti saudzis ar Mao Dzeduna tēlu, ka *piņjiņ* sistēmā to pieraksta ar lielo burtu personvārda vietā aiz uzvārda – *Mao Zhuxi*. Tas liecina, ka tagad šo vārdu var uzskatīt par pēcnāves godājamvārdu un latviskot kā atsevišķu vārdu – *Mao Džusji*.

Imperatora vārda pēdējais komponents mēdz būt *di* 'senlaiku mītiskais sencis', *zu* 'sencis', *zong* 'pirmtēvs', *wang* 'valdnieks' vai cits analogisks vārds, kas apzīmē titulu, rangu, godpilnu uzrunu. *Piņjiņ* sistēmā to raksta kopā ar īpašvārdu. Šis princips saglabājams arī latviskā atveidojumā, piemēram, *Taizong* – *Taidzuns*. Titulu *huangdi* 'imperators' *piņjiņ* sistēmā raksta atsevišķi no īpašvārda un ar lielo burtu: *Kangxi Huangdi* 'imperators Kansji'. Latviešu valodā arī šai gadījumā ieteicams koprakstījums tāpat kā citiem tituliem – *Kansjihuandi*.

Ja līdzās imperatora vārdam min arī dinastijas nosaukumu, tad *piņjiņ* sistēmā abus vārdus raksta atsevišķi un ar lielo burtu, piemēram, *Qin Shi huangdi* 'Šihuandi no Cjiņu dinastijas'. Latviešu valodā ieteicams uzskatīt dinastijas nosaukumu par imperatora vārda komponentu un, atmetot dinastijas nosaukumam latviešu valodas galotni (ja tāda ir), veidot salikteni – *Cjiņšihuandi*. Tomēr nebūtu vēlams veidot pārāk garus salikteņus.

Mītu, literatūras un folkloras tēlu apzīmējumi *piņjiņ* sistēmā, ja iespējams, tiek pierakstīti tā, lai vizuāli veidotos uzvārds un priekšvārds, piemēram, *Sun Wukong* (rotalīgais pērtiķis no romāna "Rietumuceļojuma piezīmes"). Sastopami arī vienvārda apzīmējumi, piemēram, *Erlangshen*, jo dažādiem vārdiem komponentu savstarpējā semantiskā saistība ir atšķirīga un ne vienmēr pieļauj formālu dalījumu. Šādu apzīmējumu atveidē parasti var saglabāt *piņjiņ* savruprakstījumu vai koprakstījumu: *Suņs Vukuns*, *Erlanšeņs*. Taču, ja savruprakstījumā veidojas vienziļbīgs pseidouzvārds un pseidovārds, latviešu valodā ieteicams atveidojums ar salikteni, piemēram, *Gong Gong* – *Gunguns*.

Ķīnas valodnieki izdala arī tādus cilvēku vārdus, pseidonīmus, literatūras varoņu iesaukas, ko komponentu semantiskās attiecības dēļ nevar mehāniski dalīt uzvārdam un priekšvārdam analogās ziļbju kopās. *Piņjiņ* sistēmā tos pieraksta vienā vārdā, tāpat tie būtu atveidojami arī latviski, piemēram, senlaiku domātāja garīgais pavārds *Baopuzi* – *Baopudzi*.

Visi personvārdu paveidi atveidojumā jāgramatizē katrs atsevišķi, ievērojot 1.6. apakšnodaļā minētos norādījumus un veidojot sieviešu vai vīriešu dzimtes formas.

Ģeogrāfiskie nosaukumi

Piņjiņ sistēmā ģeogrāfisko nosaukumu īpašvārdiskā daļa neatkarīgi no zilbju skaita parasti netiek dalīta sikākās zilbju kopās, bet pierakstīta vienā vārdā, piemēram, atteka *Baimaoshanan* (latv. *Baimaošanaņa*). Nomenklatūras vārdus, piemēram, *chi* ‘ezers’, *jiang* ‘upe’, lietojumā kopā ar īpašvārdu pieraksta ar lielo burtu, ja tie doti savruprakstījumā: ezers *Hongya Chi*, upe *Zhu Jiang* (latv. *Hunjači*, *Džudzjana*).

Ķīnas ģeogrāfisko nosaukumu atveidi sarežģī būtiskā atšķirība starp nomenklatūras vārdu atspoguļojumu *piņjiņ* sistēmā un latviešu valodā, t.i., nomenklatūras vārdu savruprakstījums vai koprakstījums ar nosaukuma īpašvārdisko daļu. Šī problēma gan ir vairāk teorētiska, jo latviešu valodā tāpat kā citās Eiropas valodās jau izveidojusies stabila tradīcija dažiem Ķīnas ģeogrāfisko objektu veidiem iekļaut nosaukuma īpašvārdiskajā daļā arī komponentu, kas patiesībā ir ķīniešu nomenklatūras vārds, piemēram, upe *Huang He* ‘dzeltenā upe’ – *Huanhe*, kalnu grēda *Tian Shan* ‘debesu kalns’ – *Tianšans* (tradicionāli *Tjanšans*). Atveides praktiskajā aspektā galvenais ir nošķirt objektus, kuriem šī tradīcija saglabājama, no objektiem, kuru nosaukumu atveidē būtu jāievēro vispārējais princips – šķirt īpašvārdu no nomenklatūras vārda, ja tie doti savruprakstījumā.

Savukārt ķīniešu valodnieki ģeogrāfisko nosaukumu pierakstam *piņjiņ* sistēmā izvirza šādu normu: maziem ģeogrāfiskiem objektiem nomenklatūras vārds jāraksta kopā ar īpašvārdu, bet lieliem objektiem tas rakstāms atsevišķi. “Mazs” un “liels” šeit jāsaprot kā relatīvi jēdzieni, t.i., salīdzinājumā ar citiem tā paša tipa objektiem, piemēram, apdzīvotu vietu grupā ciemats (*cun*) vai neliela pilsēta (*chen*) ir mazi objekti salīdzinājumā ar lielpilsētu (*shi*). Tāpēc pirmos divus no šiem nomenklatūras vārdiem raksta kopā ar īpašvārdu, bet trešo, ja tas tiek attiecināts uz lielpilsētu, – atsevišķi: ciemats *Xinghuacun*, neliela pilsēta *Zaojiacheng*, bet lielpilsēta *Xinghua Shi* (latv. *Sjinhuacuņs*, *Dzaodzjačena*, *Sjinhua*).

Minētā norma aptver ne tikai nomenklatūras vārdus, kas jau leksiski

apzīmē relatīvi mazus vai lielus objektus, bet arī tādus nomenklatūras vārdus, kurus var attiecināt gan uz mazākiem, gan lielākiem objektiem. Tādā gadījumā viens un tas pats nomenklatūras vārds, piemēram, *he* ‘upe’, *shi* ‘pilsēta’ vai *shan* ‘kalns’, atkarībā no objekta relatīvā lieluma tiek rakstīts kopā ar īpašvārdu vai atsevišķi: maza upe – *Shibalihe*, bet liela upe – *Huan He* (latv. *Šibalihe, Huanhe*); neliela pilsēta – *Zengtoushi*, bet lielpilsēta – *Xiamen Shi* (latv. *Dzentouši, Sjameņa*); neliels kalns – *Bamianshan*, bet kalnu grēda – *Tian Shan* (latv. *Bamianšans, Tianšans*).

Piņjīn transkripcijā (kreisajā ailē) do to nosaukumu īpašvārdiskās daļas sastāvā šķietami identificējamie nomenklatūras vārdi patiesībā ir citas dabas parādības. Pirmkārt, tie var būt nomenklatūras vārdiem grafiski identī vārdi ar citu nozīmi (par to liecina arī atšķirīgie hieroglifi), kā, piemēram, savdabīgajā pilsētas nosaukumā *Shishi Shi*, kas latviešu lasītājam izskatās pēc vienas un tās pašas zilbes mehāniska atkārtojuma, bet patiesībā sastāv no trim dažādiem vārdiem un nozīmē ‘akmens lauvas pilsēta’. Otrkārt, ķīniešu valodā tāpat kā citās valodās īpašvārdu darināšanā izmanto arī komponentus, kas citā lietojumā, attiecināti uz šā vārda nozīmei atbilstošu objektu, funkcionē kā nomenklatūras vārdi; piemēram, pilsētas nosaukumā *Chaohu Shi* ‘[putnu] ligzdu ezera pilsēta’ (latv. *Čaohu*) komponents *-hu* ‘ezers’ nav nomenklatūras vārds kā ezeru nosaukumos, bet īpašvārda sastāvdaļa, līdzīgi arī komponents *-shan* ‘kalns’ pilsētas nosaukumā *Baoshan Shi* ‘dārgumu kalna pilsēta’ (latv. *Baošaņa*) nav lietots nomenklatūras vārda funkcijā, jo ir attiecināts nevis uz kalnu, bet uz pilsētu.

Aplūkotais latviešu uztverei neparastais nomenklatūras vārdu lietojums atkarībā no objektu lieluma atveidē praktiskas grūtības nesagādā, jo visi ģeogrāfiskie nosaukumi, kuros *piņjīn* pierakstā īpašvārds sapludināts ar nomenklatūras vārdu, latviešu valodā tāpat atveidojami ar vienu vārdu neatkarīgi no nosaukuma struktūras ķīniešu valodā, bet nosaukumiem, kas sastāv no īpašvārdiskās daļas un nomenklatūras vārda savruprakstījumā, par pamatu ķīniešu nomenklatūras vārda iekļaušanai vai neiekļaušanai latviskā atveidojuma īpašvārdiskajā daļā izvirzāma latviešu valodas tradīcija. Saskaņā ar šo tradīciju atveidojuma īpašvārdiskajā daļā iekļaujami ķīniešu nomenklatūras vārdi, kas apzīmē upes, ezerus un kalnus (nomenklatūras vārds var būt papildināts arī ar kādu atributīvu komponentu, piemēram, *hu* – ‘ezers’, *beihu* – ‘ziemeļu ezers’; *shan* – ‘kalns’, *dashan* – ‘liels kalns’).

Nomenklatūras vārdi ar nozīmi 'upe': *chuan* [čuaŋ], *he* [he], *jiang* [dzjan], *shui* [šui], *xi* [sji]; atveides piemēri: upes *Dong Chuan* – *Dunčuana*, *Huang He* – *Huanhe*, *Heilong Jiang* – *Heilundzjana*, *Han Shui* – *Haņšuja*, *Dadu Xi* – *Dadusji*.

Nomenklatūras vārdi ar nozīmi 'ezers': *chi* [či], *dian* [dian], *hu* [hu], *po* [po], *tan* [taŋ]; atveides piemēri: ezeri *Huama Chi* – *Huamači*, *Baiyang Dian* – *Baijandiaņs*, *Bei Hu* – *Beihu*, *Liangshan Po* – *Lianšaņpo*, *Heilong Tan* – *Heiluntaņs*.

Nomenklatūras vārdi ar nozīmi 'kalns', 'kalni': *ling* [lin], *shan* [šaŋ]; atveides piemēri: kalni *Wu Ling* – *Vulins*, *Langya Shan* – *Lanjašaņs*.

Izņēmums ir atveidojumi no upju, ezeru, kalnu nosaukumiem citu (neķīniešu) tautu valodās, kurus bieži pieraksta atbilstošās valodas formā, pievienojot nomenklatūras vārdu ķīniešu valodā; šādos gadījumos ķīniešu nomenklatūras vārdu atveidojumā neiekļauj, piemēram, kalni *Chola Shan* – *Čola*, *Hoh Xil Shan* – *Hohšils*; upe *Kaxgar He* – *Kašgara*. Bieži šāds nosaukums jau satur nomenklatūras vārdu attiecīgajā valodā, piemēram, ezers *Kuku Nur* – *Kukunors* (*nur* mongoļu valodā nozīmē 'ezers').

Savukārt atsevišķi pierakstītus nomenklatūras vārdus *shi* 'pilsēta', kā arī *dao* 'sala', *liedao* 'salas', *qundao* 'arhipelāgs', *bandao* 'pussala' atveidojuma īpašvārdiskajā daļā neiekļauj; pilsētas *Laiyang Shi* – *Laijana*, *Jin Shi* – *Dzjiņa*, sala *Lu Dao* – *Lu*, *Shandong Bandao* – *Šaņdunas* pussala utt.

Pārējiem ķīniešu nomenklatūras vārdiem – *shankou* 'kalnu pāreja', *shamo* 'tuksnesis', *haixia* 'jūras šaurums', *quan* 'avots', *wenquan* 'geizers', *qu* 'kanāls' utt. – par kritēriju iekļaušanai vai neiekļaušanai atveidojuma īpašvārdiskajā daļā izmantojams ķīniešu valodas īpašvārda zilbju skaits. Lai diferencētu vienādus vai līdzīgus īsus nosaukumus un padarītu tos atpazīstamākus, vienzilbīgu ķīniešu valodas īpašvārdu atveidojumā vēlams iekļaut arī ķīniešu nomenklatūras vārdu, veidojot salikteni, piemēram, kanāls *Ling Qu* – *Lincjujs* vai *Lincjuja kanāls*. Savukārt divzilbīgiem un garākiem ķīniešu īpašvārdiem šīs grupas nomenklatūras vārdi latviskajā atveidojumā nav iekļaujami: avots *Baotu Quan* – *Baotu*, geizers *Conghua Wenquan* – *Cunhua*, kanāls *Dongfeng Qu* – *Dunfens* vai *Dunfena kanāls* utt.

Tautu nosaukumi

Dažu Ķīnā dzīvojošo tautu nosaukumi latviešu valodā ir jau sen pazīstami, un tie atveidojami ar tulkojumu tradicionālajā formā, piemēram, *Eluosizu* vai *Russzu* – krievi, *Zangzu* – tibetieši, *Chaoxianzu* – korejieši. Pārējiem nosaukumiem, ar kuriem latviešiem tikpat kā nav bijis saskares, šādu tradicionālu atbilstmju latviešu valodā nav, un tiem jāveido fonētiskās atbilstmes, pamatformas izvēlē priekšroku dodot attiecīgās tautas pašnosaukumam resp. tā ķīniskotajai formai.

Fonētiskās atveides gadījumā jāievēro, ka *piñjīn* pierakstā dotajos tautu nosaukumos ietvertais pēdējais komponents *zu*, kas ķīniešu valodā nozīmē 'tauta', latviešu valodā nav jāatveido: *Dawoerzu* vai *Daurzu* – *dauri*, *Mulaozu* vai *Mulamzu* – *mulami* u.tml.

Tautu nosaukumu grupā specifiska problēma ir atveidojumi, kas beidzas ar *-i*, jo atveidotajos nosaukumos šim patskanim var būt divējāda izcelsme. Latviešu valodā lokāmiem tautu nosaukumiem pamatforma ir vīriešu dzimtes daudzskaitļa nominatīvs ar galotni *-i*. Šādu lokāmo formu latviskā atveidojumā gramatizācijas rezultātā iegūst arī daudzi Ķīnas tautu nosaukumi: *Achangzu* – *ačani*, *Daizu* – *daji* utt. Taču ir arī daudz tādu atveidojumu, kuros *-i* nav latviešu valodā pievienota lokāmā galotne, bet atveidojumā saglabājies citas valodas vārda saknes beigu patskanis: *Amizu* – *ami*, *Naxizu* – *nasji* u.c. Teorētiski būtu vēlams šos gadījumus diferencēt un atveidojumus, kuros *-i* nav gramatizācijas rezultātā pievienota latviskā galotne, uzskatīt par nelokāmiem vārdiem, kas lietojami vienskaitļa nozīmē. Taču praksē tādu dalījumu būtu ļoti grūti ievērot. Tāpēc visi vairākzilbju tautu nosaukumi, kas beidzas ar *-i*, uzskatāmi par lokāmiem.

Savukārt nelokāmi ir daži citi tautu nosaukumu atveidojumi, kas vizuāli atgādina latviešu valodas lokāmos vārdus. Tie ir divzilbju vārdi ar gala patskani *-a* vai *-e*, kurš saglabājies no atveides pamatformas: *luoba* (atveidojums no *Luobazu*), *menba* (no *Menbazu*), *sjibe* (no *Xibezu*), *tudzja* (no *Tujiazu*). Tie lietojami vienskaitļa nozīmē (*menba tauta*, *sjibe tauta*).

Protams, latviešu valodā nelokāmi ir visi tautu nosaukumi, kas beidzas ar *-o* vai *-u*, kā arī visi vienzilbes atveidojumi. Taču vārdiem ar gala patskani *-u* arī pareizā lietojumā iespējami pārpratumi, ja tie nostājas ģenitīva pozīcijā: piemēram, nezinot nosaukuma pamatformu *lahu* (atveidojums no *Lahuzu*), pirmo komponentu vārdkopā *lahu tauta* viegli

var noturēt par lokāma vārda daudzskaitļa ģenitīva formu un kļūdaini sākt to lietot locījumu formās (*lahi, lahiem* utt.).

Piņjiņ transkripcijā tautu nosaukumus raksta ar lielo burtu, latviskā atveidojumā tas tiek nomainīts ar mazo burtu.

Grāmatu nosaukumi

Ķīniešu senlaiku grāmatas ir nozīmīga Ķīnas kultūras sastāvdaļa. Tāpēc ir svarīgi zināt, kā to nosaukumus *piņjiņ* sistēmā pieraksta paši ķīnieši un kā tos atveidot latviešu valodā.

Pierakstot senlaiku grāmatu nosaukumus *piņjiņ* sistēmā, vienzilbes vai vairākzilbju žanra vai teksta veida apzīmējumi, piemēram, *ji* 'piezīmes', *jing* 'kanons', *shi* 'dzeja', *tongkao* 'vispārējs pētījums', *xuan* 'izlase' u.tml., kā arī apzīmējums *shu* 'grāmata' nosaukuma beigās jāraksta atsevišķā vārdā ar lielo burtu: "*Shanghai Jing*", "*Datong Shu*", "*Wenxian Tongkao*".

Ja grāmatas nosaukumu veido vienzilbes vārds kopā ar vienzilbīgu žanra vai teksta veida apzīmējumu, tad gadījumos, kad nosaukumam jau ir sena koprakstījuma tradīcija, minētā norma netiek ievērota. Tas skar vispazīstamākās grāmatas, piemēram, "*Shijing*", "*Yijing*", "*Chajing*", "*Tangshi*". Visos pārējos gadījumos arī divzilbīgi šādas struktūras nosaukumi tiek pierakstīti ar diviem atsevišķiem vārdiem, piemēram, "*Wen Xuan*".

Četrzilbīgi un garāki grāmatu nosaukumi, kas nesatur žanra vai teksta veida apzīmējumu, parasti tiek dalīti divu un trīs zilbju vārdos, katru rakstot ar lielo burtu, piemēram, "*Gaiyu Congkao*", "*Wenxin Diaolong*". Ja nosaukumam ir divas vai trīs zilbes, tas atkarībā no komponentu nozīmes var būt gan pierakstīts vienā vārdā, piemēram, "*Huainanzi*", gan dalīts divos vai trijos vārdos – "*Da Xue*", "*Dao De Jing*", "*Honglou Meng*". Atsevišķos gadījumos grāmatas nosaukuma komponentu nozīme uzliek ierobežojumus prasībai grupēt zilbes pa divām vai trim, kā, piemēram, romāna nosaukumā "*Sui-Tang Yanyi*", kur *Suju* un *Tanu* dinastijas nosaukumi netiek sapludināti.

Latviešu tekstā ķīniešu senlaiku grāmatu nosaukumus atkarībā no teksta žanra un adresāta transkribē vai tulko, piemēram, "*Da Xue*" – "*Dasjue*" vai "Lielā mācība", "*Dao De Jing*" – "*Daodedzjin*" vai "*Dao un de kanons*".

Transkribējot grāmatu nosaukumus latviski, no vienas puses, iespēju robežās jārespektē ķīniešu valodnieku piedāvātie pieraksta principi, no otras puses, jāievēro, ka latviešu valodai raksturīgāki ir vairākzīlību vārdi. Tāpēc ieteicams divzīlību un trīszīlību nosaukumus neatkarīgi no komponentu nozīmes latviski transkribēt vienā vārdā arī tur, kur ķīniešu valodnieki tos sadala divos vai pat trīs vārdos, piemēram, “*Li Ji*” – “*Lidzji*”, “*Zhanguo Ce*” – “*Džanġuocē*”, “*Dao De Jing*” – “*Daodedzjin*”.

Četrzīlīgus un garākus grāmatu nosaukumus latviski transkribē ar vairākiem divu vai trīs zīlību vārdiem pēc *pinjīn* pieraksta parauga vai, ja šāds paraugs nav pieejams, sadalot nosaukumu divu un trīs zīlību vārdos. Katru vārdu, izņemot pirmo, atbilstoši latviešu valodas tradīcijai raksta ar mazo burtu, piemēram, “*Kangxi Zidian*” – “*Kansji dzidian*”, “*Jinpingmei Quanzhuan*” – “*Dzjīpinmei cjuanġdžuan*”. Tomēr, ja nosaukumā var identificēt īpašvārdu, to būtu vēlams rakstīt atsevišķi, nesapludinot ar citām zīlībām (ja vien tas nav darīts jau *pinjīn* pierakstā), un ar lielo burtu: “*Chunqiu Zuo Zhuan*” – “*Čuņcju Dzuo džuan*” (tulkojumā “Pavasari un rudenī ar Dzuo komentāriem”).

Transkribētie grāmatu nosaukumi nav jāgramatizē.

Filozofijas un kultūras jēdzieni

Ķīnas filozofijā un kultūrā ir bagātīgs jēdzienu klāsts, kas daļēji jau ienācis latviešu valodā. Šo jēdzienu apzīmējumi jāuztver kā speciālie termini. Latviešu valodā saskaņā ar tradīciju tos tikai transkribē (ar mazo burtu *pinjīn* lielā burta vietā), nepakļaujot gramatizācijai, bet tekstā izdalot grafiski (parasti ar kursīvu), piemēram, *De – de*, *Wu – wu*, *Yin un Yang – jīn un jan*. Tas vērtējams pozitīvi, jo šie termini parasti sastāv tikai no vienas zīlbes – saknes un, ja tiem mainītu vai pievienotu kādu burtu, kļūtu neatpazīstami. Latviešu valodā nebūtu jārikojas tāpat kā čehiem, kas loka, piemēram, vārdu *dao* (tiek transkribēts kā *Tao*), uztverot divskaņa *ao* otro daļu par lokāmo galotni: *Tao, Tau, Taa, Taem* utt.

Divzīlīgus jēdzienu apzīmējumus, ko *pinjīn* transkripcijā raksta atsevišķi, latviešu transkripcijā apvieno vienā vārdā, piemēram, *Feng Shui – fenšui*.

2. Ķīniešu personvārdu atveide latviešu valodā

2.1. Ķīniešu personvārdu sistēma

Uzvārdi un priekšvārdi

Ķīniešu uzvārdu sākotne meklējama senā pagātnē, bet to daudzveidība nav sevišķi liela. Visā tūkstošiem gadu ilgajā Ķīnas vēsturē bijis apmēram 6,3 tūkstoši uzvārdu, ko iespējams atrast rakstu avotos.

Mūsdienās ķīniešiem ir apmēram 2 tūkstoši uzvārdu, no kuriem biežāk sastopami tikai 400–500. Tas nav daudz absolūtos skaitļos, bet attiecībā pret Ķīnas iedzīvotāju skaitu liekas pavisam maz.

Ķīniešu uzvārdi *sjin* (*xing*, 姓) veidojušies kā viena ciltskoka kopējs apzīmējums. To cilme ir daudzveidīga. Uzvārdos atspoguļojas tituli, rangi, amati, godājamvārdi, piemēram, *Sima* (*Sima*), *Tans* (*Tang*). Daži uzvārdi cēlušies no upju nosaukumiem vai citiem vietvārdiem. Arī seno valstu nosaukumi varēja kļūt par uzvārdiem – *Ču* (*Chu*), *Džou* (*Zhou*). Daži uzvārdi fiksē dzimtas neķīnisko izcelsmi – *Hu* (*Hu*), *Ma* (*Ma*). Par pēcteču uzvārdu varēja pārtapt arī cilvēka iesauka.

Pretstatā uzvārdiem, kuru skaits ir ierobežots, priekšvārdus mēdz brīvi sacerēt, piemēram, meitu var nosaukt par *Čuņmeju* (*Chunmei* ‘pavasara skaistums’), zēnu – par *Veņtao* (*Wentao* ‘kultūras avots’).

Uzvārdi ķīniešiem vienmēr bijuši stabili, turpretī priekšvārdi dzīves laikā var mainīties atkarībā no sociālā stāvokļa, vecuma, nodarbošanās.

Ir vairāki priekšvārdu paveidi.

Tāpat kā citur pasaulē, arī Ķīnā mājinieki bērnam dod kādu parocīgu iesauku, parasti mīlināmo vārdu *sjaomin* (*xiaoming*, 小名), piemēram, *Doudou* (*Doudou* ‘zirnītis’, burtiski ‘zirnīs-zirnīs’), *Vava* (*Wawa* ‘lellitē’, burtiski ‘lelle-lelle’). Agrāk, kad ģimenē bija daudz bērnu, vecāki īpaši negudroja, kā tos saukt, bet vienkārši numurēja: *Sjaoji* (*Xiaoyi* ‘pirmais sīkais’), *Sjaovers* (*Xiaover* ‘otrais sīkais’) utt.

Galvenais priekšvārds ir *min* (*ming*, 名). Sasniedzot pilngadību (20 gadu vecumu), cilvēks vēl 20. gadsimta sākumā parasti ieguva otru priekšvārdu *dzi* (*zi*, 字), kas atspoguļoja viņa īpašības un bieži vien bija semantiski saistīts ar pirmo priekšvārdu. Meitai otru priekšvārdu piešķīra līdz ar iziešanu pie vīra. Pēc otra priekšvārda iegūšanas pirmajā priekšvārdā cilvēku drīkstēja uzrunāt tikai par viņu vecāki mājiniēki.

Bez tam cilvēks varēja pieņemt vienu vai vairākus pavārdus *hao* (*hao*, 号). Šī tradīcija saglabājusies vēl šodien.

Praksē priekšvārdu sistēma bija vēl komplicētāka. To var ilustrēt, aplūkojot, piemēram, ievērojamā 20. gadsimta sākuma politiķa Suņa Jatsena dažādos vārdus. *Suņs* (*Sun*) ir viņa uzvārds. Pēc piedzimšanas viņam tika reģistrēts priekšvārds *Demins* (*Deming* 'de gaišums'). Skolas laikā viņa priekšvārds bija *Veņs* (*Wen* 'kultūra'). 20 gadu vecumā viņam tika dots otrais priekšvārds *Dzaidži* (*Zaizhi* 'uzliktā atbildība'). Vēlāk viņš pieņēma pavārdu *Žisjiņs* (*Rixin* 'ikdienas jauninājumi'), pēc tam *Jisjaņs* jeb *Jatsens* (*Yixian*, dialektā *Yatsen* 'slaists vientuļnieks'). Pēc nāves viņam tika piešķirti godājam vārdi *Guofu* (*Guofu* 'valstu tēvs') un *Džunšaņs* (*Zhongshan* 'vidus kalns').

Lietošanai ārpus mājas cilvēkam varēja būt īpašs vārds oficiālām situācijām vai vienkārši iesauka, to sauca par "ārējo pirmo priekšvārdu" – *vaimin* (*waiming*, 外名) vai "ārējo pavārdu" – *vaihao* (*waihao*, 外号).

Grāmatu autoriem un māksliniekiem var būt pseidonīmi *bimin* (*biming*, 笔名), dažreiz īpaši gari, piemēram, *Gusu Baovens Laožeņs* (*Gusu Baoweng Laoren*).

Dažiem cilvēkiem ir arī "profesionālie vārdi" *dzjimin* (*jiming*, 技名), kas aizstāj priekšvārdu vai papildina to. Piemēram, personvārds *Čeņs Mapo Doufu* (*Chen Mapo Doufu*) sastāv no uzvārda *Čeņs*, "ārējā pirmā priekšvārda" *Mapo* un "profesionālā vārda" *Doufu*.

Mūsdienu Ķīnā personas apzīmējums parasti sastāv no uzvārda un priekšvārda (*min*). Ķīniešu valodā bijis un ir ne mazums saliktu uzvārdu, piemēram, *Dzjuičeņdzji* (*Juchenji*), *Sima* (*Sima*), *Oujans* (*Ouyang*). Tomēr izplatītāki ir vienzilbes uzvārdi: *Mao* (*Mao*), *Li* (*Li*), *Džao* (*Zhao*). Priekšvārds parasti ir divzīlīgs, veidots no diviem patstāvīgiem vārdiem: *Eņlajs* (*Enlai*), *Šipejs* (*Shipei*), *Dzeduns* (*Zedong*), *Šaooci* (*Shaoqi*). Mēdz būt arī vienzīlīgi priekšvārdi: *Sju* (*Xiu*), *Žujs* (*Rui*) u.c.

Ķīniešu valodā vispirms raksta resp. nosauc uzvārdu, pēc tam priekšvārdu: *Džou Eņlajs*, *Liu Šipejs*, *Mao Dzeduns*, *Liu Šaooci*, *Oujans Sju*, *Li Žujs*, *Li Ans*. Pēdējā laikā ārējo kontaktu ietekmē ķīnieši dažkārt maina vietām uzvārdu un priekšvārdu, piemēram, *Dzeduns Mao*, *Aņs*, *Li*.

Ķīnas imperatoru vārdi

Ķīnas valdniekiem bija komplicēta vārdu sistēma. Personvārdus viņi lietoja līdz troņa ieņemšanai. Pēc tam pat mātēm bija aizliegts uzrunāt viņus uzvārdā vai priekšvārdā. Imperators tika uzskatīts par debesu dēlu, tāpēc cilvēka vārds viņam vairs nebija piemērots; var teikt, ka imperatoriem vispār nebija vārda. Daži imperatori īpaši rūpīgi sekoja tam, lai tiktu aizmirsti viņu personvārdi; piemēram, Minu dinastijas dibinātājs, cenšoties aizmirst savu necilo izcelsmi, aizliedza pieminēt savu uzvārdu un pat lika izņemt šo hieroglifu no literatūras un dokumentiem. Tie, kuri neievēroja šo aizliegumu, tika bargi sodīti.

Sākot ar Haņu dinastiju (3. gs. p.m.ē.), valdnieku personvārdus aizstāja ar īpašiem valdīšanas gadu apzīmējumiem *nianhao* (*nianhao*, 年号), mūsdienu valodā – *daihao* (*daihao*, 代号), ko Rietumu autori mēdz dēvēt par valdīšanas devīzēm. Tajās pausta galvenā ideja, kurai vajadzēja izteikt imperatora valdīšanas perioda būtību, piemēram, *Kansji* (*Kangxi* ‘veselība [un] laime’), *Guanšjujs* (*Guanxu* ‘spilgtais turpinājums’). Līdz Minu dinastijai imperatori vairākkārt mainīja savu valdīšanas devīzi. Minu un Cjīnu dinastijas laikā imperatori parasti aprobežojās ar vienu valdīšanas devīzi.

Mirušajiem imperatoriem deva pēcnāves vārdu *šihao* (*shihao*, 谥号). Šī tradīcija veidojusies ļoti agri. Jau vēsturnieks Sima Cjaņs (2.–1. gs. p.m.ē.) aprakstījis noteikumus, pēc kuriem piešķīra vārdu viņsaulē aizgājušiem valdniekiem, ņemot vērā viņu paveikto. Parasti pēcnāves vārds ir saliktenis, kas beidzas ar vārda *huandi* (*huangdi* ‘imperators’) pēdējo komponentu *di*. Šo tradīciju ievēroja līdz pat 20. gadsimta sākumam.

Haņu dinastijas laikā izveidojās arī tradīcija piešķirt mirušajiem imperatoriem tempļa vārdu (*miao hao*, 庙号). Šo vārdu rakstīja uz plāksnes, ko novietoja valdnieka senčiem veltītajā templī. Tempļa vārda piešķiršanā arī bija jāievēro stingri noteikumi. Dinastiju dibinātāji gandrīz vienmēr tika godāti kā “augstie” (*Gao*) vai “diženie” (*Tai*).

Saliktie vārdi parasti beidzās ar komponentu *dzun* (*zong* ‘sencis’) vai *dzu* (*zu* ‘pirmtēvs’), piemēram, *Taidzuns* (*Taizong* ‘dižais sencis’).

Pieminot mirušos imperatorus, atkarībā no laikmeta lietoja viņu pēcnāves vārdu vai tempļa vārdu. Tanu dinastijas laika imperatori parasti ir pazīstami ar saviem pēcnāves vārdiem, turpretī Minu un Cjīnu dinastijas imperatorus vairāk pazīst ar viņu tempļa vārdiem.

2.2. 20.–21. gadsimta ievērojamu cilvēku vārdi un pseidonīmi

<i>Piņņiņ</i> sistēmā un hieroglifos	Latviešu valodā
Ai Qing, 艾青 / 艾青 ³	Ajs Cjins, <i>dzejnieks (1910–1996)</i>
Ang Lee, <i>sk.</i> Li An	
Ba Jin, 巴金 / 巴金	Ba Džiņš, <i>prozaīkis (1904–2005)</i>
Bei Dao, 北島 / 北島	Bejs Dao, <i>dzejnieks (dz. 1949)</i>
Bing Xin, 冰心 / 冰心	Bina Sjiņa, <i>dzejiece (1900–1999)</i>
Bo Xilai, 薄熙來 / 薄熙來	Bo Sjlajs, <i>bij. ĶTR politiķis (dz. 1949)</i>
Cai Yuanpei, 蔡元培 / 蔡元培	Cajs Juanpejs, <i>revolucionārs, politiķis (1868–1940)</i>
Cao Yu, 曹禺 / 曹禺	Cao Jujs, <i>dramaturgs (1910–1996)</i>
Chang Kaishek, <i>sk.</i> Jiang Jieshi	
Chang Kaishi, <i>sk.</i> Jiang Jieshi	
Chen Duxiu, 陳獨秀 / 陈独秀	Čeņs Dusju, <i>žurnālists, viens no ĶKP dibinātājiem (1879–1942)</i>
Cheng Long, 成龍 / 成龙; <i>angliskotā formā</i> Jackie Chan	Čēns Luns, <i>ari</i> Džekijs Čāns, <i>aktieris (dz. 1954)</i>
Cheng Wenju, 程文舉 / 程文舉	Čēns Veņdzjujs, <i>diplomāts, 2008.–2010. g., ĶTR vēstnieks Latvijā (dz. 1950)</i>
Chen Kaige, 陳凱歌 / 陈凯歌	Čēns Kaige, <i>kinorežisors (dz. 1952)</i>
Chen Lifu, 陳立夫 / 陈立夫	Čēns Lifu, <i>Guomīņdana partijas augsta ranga funkcionārs (1900–2002)</i>
Dai Jitao, 戴季陶 / 戴季陶	Dajs Džitao, <i>Guomīņdana partijas ideologs un augsta ranga funkcionārs (1891–1949)</i>
Deng Xiaoping, 鄧小平 / 邓小平	Dens Sjaopins, <i>revolucionārs, ĶTR politiskais līderis pēc Mao Dzeduna, augstākais postenis – ĶKP CK Kara padomes priekšsēdētājs (1904–1997)</i>
Deng Yingchao, 鄧穎超 / 邓颖超	Dena Jinčao, <i>revolucionāre, ĶTR politiķe, Džou Enlaja sieva (1904–1992)</i>
Ding Ling, 丁玲 / 丁玲	Dina Lina, <i>rakstniece (1904–1986)</i>
Du Weiming, 杜維明 / 杜维明	Du Veimins, <i>jaunkonfūcisma filozofijas teorētiķis, Hārvarda Universitātes un Pekinas Universitātes profesors (dz. 1940)</i>
Fang Litian, 方立天 / 方立天	Fans Litiāns, <i>filozofijas pētnieks (1933–2014)</i>
Fan Wenlan, 範文瀾 / 范文澜	Faņs Veņļaņs, <i>vēsturnieks (1893–1969)</i>
Fan Ye, 範曄 / 范晔	Faņa Je, <i>sportiste (dz. 1986)</i>
Feng Jicai, 馮驥才 / 冯骥才	Fens Džicajs, <i>rakstnieks (dz. 1942)</i>
Feng Youlan, 馮友蘭 / 冯友兰	Fens Joulāņš, <i>filozofijas vēsturnieks (1895–1990)</i>
Gao Xingjian, 高行健 / 高行健	Gao Sjindzjaņš, <i>rakstnieks (dz. 1940)</i>
Gong Li, 鞏俐 / 巩俐	Guna Li, <i>kinoaktrise (dz. 1965)</i>
Gu Cheng, 顧城 / 顾城	Gu Čēns, <i>dzejnieks (1956–1993)</i>

³ Ar slīpsvītru starp hieroglifiem atdalīti pilnās un vienkāršotās rakstības sistēmas hieroglifi.

2.2. 20.–21. gadsimta ievērojamu cilvēku vārdi un pseidonīmi

<i>Piņjin</i> sistēmā un hieroglifos	Latviešu valodā
Gu Jiegang, 顧頡剛 / 顾颉刚	Gu Dzjegangs, <i>vēsturnieks (1893–1980)</i>
Guo Moruo, 郭沫若 / 郭沫若	Guo Možuo, <i>pirmais ĶTR akadēmijas prezidents, vēsturnieks, rakstnieks (1892–1978)</i>
He Lin, 賀麟 / 贺麟	He Liņs, <i>filozofs (1902–1992)</i>
He Lüting, 賀綠汀 / 贺绿汀	He Ļuitins, <i>komponists (1903–1999)</i>
Hou Wailu, 侯外廬 / 侯外庐	Hou Vailu, <i>vēsturnieks (1903–1987)</i>
H.S. Tsien, <i>sk.</i> Qian Xuesen	
Hsue-Shen Tsien, <i>sk.</i> Qian Xuesen	
Hua Guofeng, 華國鋒 / 华国锋	Hua Guofens, <i>ĶKP CK priekšsēdētājs, otrais ĶTR valsts padomes premjers (1921–2008)</i>
Huang Ju, 黃菊 / 黄菊	Huans Dzjujs, <i>ĶTR politiķis (1938–2007)</i>
Huang Yong, 黃勇 / 黄勇	Huans Juns, <i>diplomāts, no 2015. g. ĶTR vēstnieks Latvijā (dz. 1959)</i>
Hui Liangyu, 回良玉 / 回良玉	*Huejs ⁴ Lianjujs, <i>bij. ĶTR Valsts padomes premjera vietnieks (dz. 1944)</i>
Hu Jintao, 胡錦濤 / 胡锦涛	Hu Dzjiņtao, <i>bij. ĶTR priekšsēdētājs un ĶKP CK ģenerāļsekretārs (dz. 1942)</i>
Hu Hanmin, 胡漢民 / 胡汉民	Hu Haņmiņs, <i>revolucionārs, Guomiņdana partijas vadītājs (1879–1936)</i>
Hu Shi, 胡適 / 胡适	Hu Ši, <i>publicists, zinātnieks, politiķis (1891–1962)</i>
Hu Yaobang, 胡耀邦 / 胡耀邦	Hu Jaobans, <i>bij. ĶKP CK priekšsēdētājs, vēlāk ģenerāļsekretārs (1915–1989)</i>
Hu Yeshun, 胡業順 / 胡业顺	Hu Ješuns, <i>diplomāts, 2010.–2013. g. ĶTR vēstnieks Latvijā (dz. 1952)</i>
Jackie Chan, <i>sk.</i> Cheng Long	
Jiang Jieshi, <i>dialektā</i> Chang Kaishek, Chang Kaishi, 蔣介石 / 蒋介石	Dzjans Džeši, <i>ari Čans Kaišeks, Čans Kaiši, Ķīnas Republikas un Guomiņdana partijas vadītājs (1887–1975)</i>
Jiang Jinguo, 蔣經國 / 蒋经国	Dzjans Dzjinguo, <i>Ķīnas Republikas vadītājs, Guomiņdana partijas priekšsēdētājs (1910–1988)</i>
Jiang Qing, 江青 / 江青	Dzjana Cjina, <i>aktrise, Mao Dzeduna dzīvesbiedre (1914–1991)</i>
Jiang Zemin, 江澤民 / 江泽民	Dzjans Dzemiņs, <i>bij. ĶKP CK ģenerāļsekretārs un ĶTR priekšsēdētājs, 2002.g. viesojās Latvijā (dz. 1926)</i>
Jin Yuelin, 金嶽霖 / 金岳霖	Dzjiņs Jueliņs, <i>filozofs (1895–1984)</i>
Ji Yanchi, 季雁池 / 季雁池	Dzji Jaņči, <i>2003.–2005. g. ĶTR vēstnieks Latvijā (dz. 1958)</i>
Kang Youwei, 康有為 / 康有为	Kans Jouvejs, <i>reformatoru kustības ideologs (1858–1927)</i>
Lao She, 老舍 / 老舍	Lao Še, <i>rakstnieks (1899–1966)</i>
Lei Feng, 雷鋒 / 雷锋	Lejs Fens, <i>ĶTR armijas karavīrs, pēc nāves – ĶTR pilsoņa paraugtēls (1940–1962)</i>
Li An, 李安 / 李安; <i>angliskotā formā</i> Ang Lee	Li Aņs, <i>kinorežisors (dz. 1954)</i>

⁴ Ar zvaigznīti (*) vārda priekšā norādīti tie atveidojumi, kuros pieļautas atkāpes no šajā darbā formulētajiem ķīniešu valodas īpašvārdu latviskās atveides noteikumiem labskanības dēļ.

2.2. 20.–21. gadsimta ievērojamu cilvēku vārdi un pseidonīmi

<i>Piņiņ</i> sistēmā un hieroglifos	Latviešu valodā
Liang Qichao, 梁啟超 / 梁启超	Lians Cjičao, <i>reformatoru kustības ideologs, politiķis (1873–1923)</i>
Liang Shuming, 梁漱溟 / 梁漱溟	Lians Šumins, <i>filozofs, modernizētās konfuciskās kultūras sludinātājs (1893–1988)</i>
Li Ao, 李敖 / 李敖	Li Ao, <i>rakstnieks, vēsturnieks, dzīvo Taivānā (dz. 1935)</i>
Liao Zhongkai, 廖仲愷 / 廖仲愷	Liao Džunkajs, <i>revolucionārs, politiķis (1877–1925)</i>
Li Dazhao, 李大釗 / 李大钊	Li Dadžao, <i>viens no ĶKP dibinātājiem (1889–1927)</i>
Li Gong, sk. Gong Li	
Li Keqiang, 李克強 / 李克强	Li Kecjans, <i>no 2013. g. septītais ĶTR Valsts padomes premjers, 2016.g. viesojās Latvijā (dz. 1955)</i>
Lin Biao, 林彪 / 林彪	Liņš Biao, <i>ĶTR maršals, aizsardzības ministrs (1907–1971)</i>
Lin Yutang, 林語堂 / 林语堂	Liņš Juitans, <i>publicists, “dzīves filozofijas” ideju autors (1895–1976)</i>
Li Peng, 李鵬 / 李鹏	Li Pens, <i>ceturtais ĶTR Valsts padomes premjers (dz. 1928)</i>
Li Xiannian, 李先念 / 李先念	Li Sjaņņians, <i>ĶTR priekšsēdētājs (1909–1992)</i>
Liu Bannong, 劉半農 / 刘半农	Liu Baņņuns, <i>dzejnieks (1891–1934)</i>
Liu Binyan, 劉賓雁 / 刘宾雁	Liu Biņjaņš, <i>publicists (1925–2005)</i>
Liu Shaoqi, 劉少奇 / 刘少奇	Liu Šaočji, <i>revolucionārs, ĶTR priekšsēdētājs (1898–1969)</i>
Liu Shifu, 劉師復 / 刘师复	Liu Šifu, <i>anarhokomunisma ideologs (1884–1915)</i>
Liu Shiwei, 劉師培 / 刘师培	Liu Šipejs, <i>seno tekstu pētnieks, anarhists (1884–1919)</i>
Liu Shuxian, 劉述先 / 刘述先	Liu Šusjaņš, <i>jaunkonfūcisma filozofijas teorētiķis (1934–2016)</i>
Liu Tianhua, 劉天華 / 刘天华	Liu Tiaņhua (<i>nelok.</i> ⁵), <i>komponists (1895–1932)</i>
Liu Yazhi, 柳亞子 / 柳亚子	Liu Jadzi, <i>politiķis, literāts (1887–1958)</i>
Li Zehou, 李澤厚 / 李泽厚; <i>angliskotā formā Z.H. Li</i>	Li Džehou, <i>filozofs (dz. 1930)</i>
Lu Xun, 魯迅 / 鲁迅	Lu Sjuņš, <i>rakstnieks (1881–1936)</i>
Luo Gan, 羅幹 / 罗干	Luo Gaņš, <i>bij. ĶKP politiķis (dz. 1935)</i>
Lü Shuxiang, 呂叔湘 / 吕叔湘	Ļujs Šusjans, <i>valodnieks (1904–1998)</i>
Mao Dun, 茅盾 / 茅盾	Mao Duņš, <i>rakstnieks (1896–1981)</i>
Mao Zedong, 毛澤東 / 毛泽东	Mao Dzeduns, <i>revolucionārs, ĶKP un ĶTR līderis, ĶKP CK priekšsēdētājs, ĶTR priekšsēdētājs (1893–1976)</i>
Ma Yifu, 馬一浮 / 马一浮	Ma Jifu, <i>filozofs, kaligrāfs (1883–1967)</i>
Mei Lanfang, 梅蘭芳 / 梅兰芳	Mejs Lanfans, <i>aktieris (1894–1961)</i>

⁵ Norāde *nelok.* dota tikai daļai nelokāmo atveidojumu, t.i., vairākzīlību vārdiem ar beigu patskani *-a, -e, -i*, kuru attiecīgā objekta nosaukumā varētu uzvert arī par lokāmo galotni; tiem atveidojumiem, kuru piederība pie nelokāmo vārdu kategorijas šaubas nerada, ipaša norāde nav pievienota.

2.2. 20.–21. gadsimta ievērojamu cilvēku vārdi un pseidonīmi

<i>Piņiņ</i> sistēmā un hieroglifos	Latviešu valodā
Mian Mian, 棉棉 / 棉棉	Miaņa Miaņa, <i>rakstniece</i> (dz. 1970)
Mo Yan, 莫言 / 莫言	Mo Jaņs, <i>rakstnieks</i> (dz. 1955)
Mou Zongsan, 牟宗三 / 牟宗三	Mou Dzunsans, <i>filozofs</i> (1909–1995)
Muhai Tang, sk. Tang Muhai	
Ouyang Jingwu, 歐陽竟無 / 欧阳竟无	Oujans Džinvu, <i>budisma domātājs</i> (1871–1943)
Pei Wenzhong, 裴文中 / 裴文中	Pejs Veņdzuns, <i>arheologs</i> (1904–1982)
Peng Dehuai, 彭德懷 / 彭德怀	Pens Dehuajs, <i>ĶTR armijas maršals</i> (1898–1974)
Peng Shuai, 彭帥 / 彭帅	Pena Šuaja, <i>tenisiste</i> (dz.1986)
Qian Mu, 錢穆 / 钱穆	Cjaņs Mu, <i>vēsturnieks</i> (1895–1990)
Qian Xuesen, 錢學森 / 钱学森; <i>angliskotā formā</i> Hsue-Shen Tsien un H.S. Tsien	Cjaņs Sjuesens, <i>ASV pētnieks aerodinamikas jomā, ĶTR atomieroču un kosmiskās programmas attīstītājs</i> (1911–2009)
Qian Zhongshu, 錢鍾書 / 钱钟书	Cjaņs Džunšu, <i>rakstnieks, literatūrzinātnieks, kurš 20. gs. turpināja rakstīt senajā valodā</i> (1910–1998)
Qi Baishi, 齊白石 / 齐白石	Cji Baiši, <i>gleznotājs</i> (1864–1957)
Qu Qiubai, 瞿秋白 / 瞿秋白	Cjujs Cjubajs, <i>1920. gados faktiskais ĶKP vadītājs</i> (1899–1935)
Shen Qi, 沈奇 / 沈奇	Šeņs Cji, <i>rakstnieks, 2005. g. viesojies Rīgā</i> (dz. 1951)
Shuai Peng, sk. Peng Shuai	Šuaja Pena, <i>tenisiste</i> (dz. 1986)
Song Meiling, 宋美齡 / 宋美齡	Suna Meilina, <i>Čana Kaiši</i> (sk. Chang Kaishi) <i>dzīvesbiedre</i> (1898–2003)
Song Qingling, 宋慶齡 / 宋庆齡	Suna Cjinlina, <i>Suņa Jatsena</i> (sk. Sun Yatsen) <i>dzīvesbiedre, ĶTR politiķe</i> (1893–1981)
Su Manshu, 蘇曼殊 / 苏曼殊	Su Maņšu, <i>rakstnieks</i> (1884–1918)
Sun Tiantian, 孫甜甜 / 孙甜甜	Suņa Tiaņtiaņa, <i>tenisiste</i> (dz. 1981)
Sun Yatsen, sk. Sun Yixian	
Sun Yixian, <i>dialektā</i> Sun Yatsen, 孫逸仙 / 孙逸仙	Suņs Jisjaņs, <i>arī</i> Suņs Jatsens, <i>revolucionārs, politiķis</i> (1866–1925)
Su Tong, 蘇童 / 苏童	Su Tuns, <i>rakstnieks</i> (dz. 1963)
Tang Junyi, 唐君毅 / 唐君毅	Tans Džunji, <i>filozofs</i> (1909–1978)
Tang Muhai, 湯沐海 / 汤沐海	Tans Muhajs, <i>dirigents</i> (dz. 1949)
Tian Han, 田漢 / 田汉	Tiaņs Haņs, <i>dramaturgs</i> (1898–1968)
Tiantian Sun, sk. Sun Tiantian	
Wang Fengxiang, 王鳳祥 / 王凤祥	Vans Fensjans, <i>ĶTR zinātnieks un konstruktors jūras karaflotes jomā, 1995.–1998. g. ĶTR vēstnieks Latvijā</i> (dz. 1936)
Wang Kaiwen, 王開文 / 王开文	Vans Kaiveņs, <i>diplomāts, 2000.–2003. g. ĶTR vēstnieks Latvijā</i> (dz. 1955)
Wang Meng, 王濛 / 王濛	Vana Mena, <i>sportiste</i> (dz. 1985)
Wang Meng, 王蒙 / 王蒙	Vans Mens, <i>rakstnieks</i> (dz. 1934)

2.2. 20.–21. gadsimta ievērojamu cilvēku vārdi un pseidonīmi

<i>Piņiņ</i> sistēmā un hieroglifos	Latviešu valodā
Wang Shuo, 王朔 / 王朔	Vans Šuo, <i>rakstnieks (dz. 1958)</i>
Wen Jiabao, 溫家寶 / 温家宝	Veņš Dzjabao, <i>sestais KTR Valsts padomes premjers (dz. 1942)</i>
Wen Yiduo, 聞一多 / 闻一多	Veņš Jiduo, <i>dzejnieks (1899–1946)</i>
Wu Zhuhui, 吳稚暉 / 吴稚晖	Vu *Džihuejs, <i>Guomiņdana partijas politiķis (1865–1953)</i>
Xiao Hong, 蕭紅 / 萧红	Sjao Huna, <i>rakstniece (1911–1942)</i>
Xi Jinping, 習近平 / 习近平	Sji Džinping, <i>no 2012. g. KKP CK ģenerāļsekretārs, KTR priekšsēdētājs (dz. 1953)</i>
Xiong Shili, 熊十力 / 熊十力	Sjuns Šili, <i>filozofs (1885–1968)</i>
Xu Beihong, 徐悲鴻 / 徐悲鸿	Sjujs Beihuns, <i>gleznotājs (1895–1953)</i>
Xu Dishan, 許地山 / 许地山	Sjujs Dišaņš, <i>rakstnieks (1893–1941)</i>
Xu Fuguan, 徐復觀 / 徐复观	Sjujs Fugaņš, <i>Guomiņdana armijas virsnieks, filozofs (1902/1903–1982)</i>
Xu Zhimo, 徐志摩 / 徐志摩	Sjujs Džimo, <i>rakstnieks (1897–1931)</i>
Yan Fu, 嚴復 / 严复	Jaņš Fu, <i>rietumu zinātniskās literatūras tulkotājs, politiķis (1854–1921)</i>
Yang Guoqiang, 楊國強 / 杨国强	Jans Guocjans, <i>2013.–2015. g. KTR vēstnieks Latvijā (dz. 1954)</i>
Yang Shangkun, 楊尚昆 / 杨尚昆	Jans Šankuņš, <i>KTR priekšsēdētājs (1907–1998)</i>
Yang Zhongjian, 楊鍾健 / 杨钟健	Jans Džundzjaņš, <i>arheologs (1897–1979)</i>
Yao Ming, 姚明 / 姚明	Jao Mins, <i>sportists (dz. 1980)</i>
Yao Peisheng, 姚培生 / 姚培生	Jao Peišens, <i>diplomāts, 1998.–2000. g. KTR vēstnieks Latvijā (dz. 1945)</i>
Yao Wenyuan, 姚文元 / 姚文元	Jao Venjuans, <i>publicists, "kultūras revolūcijas" aktivists (1931–2005)</i>
Ye Shengtao, 葉聖陶 / 叶圣陶	Je Šenta, <i>rakstnieks (1894–1988)</i>
Yuan Shikai, 袁世凱 / 袁世凯	Juaņš Šikajs, <i>no 1912. g. Ķīnas Republikas prezidents, 83 dienas sabijis par 1915. g. izveidotās monarhijas imperatoru (1859–1916)</i>
Yu Congyang, 于叢揚 / 于丛杨	Jujs Cunjans, <i>literatūzinātnieks, bij. ķīniešu valodas pasniedzējs Latvijā (dz. 1940)</i>
Yu Dafu, 郁達夫 / 郁达夫	Jujs Dafu, <i>dzejnieks (1896–1945)</i>
Yu Hua, 余華 / 余华	Jujs Hua, <i>rakstnieks (dz. 1960)</i>
Yu Youren, 于右任 / 于右任	Jujs Jouzeņš, <i>Guomiņdana partijas politiķis, kaligrāfs (1879–1964)</i>
Zang Kejia, 臧克家 / 臧克家	Dzans Kedzja, <i>dzejnieks (1905–2004)</i>
Zhang Ailing, 張愛玲 / 张爱玲	Džana Ailina, <i>rakstniece (1921–1995)</i>
Zhang Binglin, 章炳麟 / 章炳麟	Džans Binliņš, <i>domātājs, tekstologs, valodnieks, revolucionārs (1869–1936)</i>
Zhang Dan, 張丹 / 张丹	Džana Daņa, <i>sportiste (dz. 1985)</i>
Zhang Guowang, 張國旺 / 张国旺	Džans Guovans, <i>"Sjinhua" ziņu aģentūras Baltijas biroja pirmais vadītājs, latviešu valodas speciālists (dz. 1966)</i>
Zhang Hao, 張昊 / 张昊	Džans Hao, <i>sportists (dz. 1984)</i>

2.2. 20.–21. gadsimta ievērojamu cilvēku vārdi un pseidonīmi

<i>Piņjin</i> sistēmā un hieroglifos	Latviešu valodā
Zhang Junmai, 張君勱 / 张君勱	Džans Džuņmajs, <i>filozofs, komunistu un Guomindana autoritārisma kritiķis (1886–1969)</i>
Zhang Kangkang, 張抗抗 / 张抗抗	Džana Kankana, <i>rakstniece (dz. 1950)</i>
Zhang Limin, 張利民 / 张利民	Džans Limiņš, <i>2005.–2008. g. ĶTR vēstnieks Latvijā (dz. 1950)</i>
Zhang Xueliang, 張學良 / 张学良	Džans Sjuelians, <i>Ķīnas ziemeļdaļas militārais vadonis, 1937. g. panāca valsts savstarpēji karojošo spēku apvienošanas cīņai pret Japānas agresiju (1901–2001)</i>
Zhang Yimou, 張藝謀 / 张艺谋	Džans Jimou, <i>kinorežisors (dz. 1951)</i>
Zhang Ziyi, 章子怡 / 章子怡	Džana Dziji, <i>kinoaktrise (dz. 1979)</i>
Zhao Jiuzhang, 趙九章 / 赵九章	Džao Džudžans, <i>fiziķis, pirmā ĶTR mākslīgā zemes pavadoņa konstruktors (1907–1968)</i>
Zhao Shuli, 趙樹理 / 赵树理	Džao Šuli, <i>rakstnieks (1906–1970)</i>
Zhao Ziyang, 趙紫陽 / 赵紫阳	Džao Dzijans, <i>ĶKP CK ģenerālsekretārs, trešais ĶTR Valsts padomes premjers (1919–2005)</i>
Z.H. Li, sk. Li Zehou	
Zhou Enlai, 周恩來 / 周恩来	Džou Eņlajs, <i>revolucionārs, pirmais ĶTR Valsts padomes premjers, izcilā konfūcieša Džou Dunji (sk. Zhou Dunyi) pēcnācējs 33. paaudzē (1898–1976)</i>
Zhu Qianzhi, 朱謙之 / 朱谦之	Džu Cjaņdzi, <i>filozofs, vēsturnieks, 20. gs. 20. gados piedalījies anarhistu kustībā (1899–1972)</i>
Zhu Rongji, 朱鎔基 / 朱镕基	Džu Žundzji, <i>piektais ĶTR Valsts padomes premjers (dz. 1928)</i>
Zhu Zhixin, 朱執信 / 朱执信	Džu Džisjiņš, <i>revolucionārs (1885–1920)</i>

2.3 Ievērojamu senlaiku ķīniešu vārdi

<i>Piņjīn</i> sistēmā un hieroglifos	Latviešu valodā
Bai ⁶ Bo Juyi, 白居易 / 白居易	Bajs/Bo Dzijui, <i>dzejnieks</i> (772–846)
Bai/Bo Pu, 白樸 / 白朴	Bajs/Bo Pu, <i>dramaturgs</i> (1226–1306?)
Ban Biao, 班彪 / 班彪	Baņš Biao, <i>vēsturnieks, rakstnieks</i> (3–54)
Ban Chao, 班超 / 班超	Baņš Čao, <i>ceļotājs, literāts</i> (32–102)
Ban Gu, 班固 / 班固	Baņš Gu, <i>vēsturnieks</i> (32–92)
Bao Jingyan, 鮑敬言 / 鮑敬言	Bao Dzijinjaņš, <i>filozofs</i> (284?-364?)
Baopuzi, <i>sk.</i> Ge Hong	
Bi Sheng, 畢昇 / 毕昇	Bi Šens, <i>izgudrojis tehnoloģiju drukāšanai ar saliekamo šriftu</i> (970?-1051?)
Cai Lun, 蔡倫 / 蔡伦	Cajs Luņš, <i>papīra izgudrotājs</i> (61 vai 63–121)
Cao Cao, 曹操 / 曹操	Cao Cao, <i>karavadonis, valdnieks</i> (155–220)
Cao Pi, 曹丕 / 曹丕	Cao Pi, <i>valdnieks, literāts</i> (187–226)
Cao Xueqin, 曹雪芹 / 曹雪芹	Cao Sjuecjinš, <i>prozaīķis</i> (1715–1763)
Cheng Hao, 程顥 / 程颢	Čens Hao, <i>filozofs</i> (1032–1085)
Cheng Yi, 程頤 / 程颐	Čens Ji, <i>filozofs</i> (1033–1107)
Chu Suiliang, 褚遂良 / 褚遂良	Ču Sulians, <i>ministrs, kaligrāfs</i> (596–658 vai 659)
Ci Xi, <i>sk.</i> Cixi Taihou	Cisji Taihou (' <i>imperatore atraitne Cisji</i> '), <i>ari Cisji, Ķīnas valdniece</i> (1835–1908)
Cixi Taihou, 慈禧太后 / 慈禧太后; <i>ari</i> Ci Xi, 慈禧	
Dai Zhen, 戴震 / 戴震	Dajs Džeņš, <i>filozofs</i> (1724–1777)
Dong Zhongshu, 董仲舒 / 董仲舒	Duns Džunšu, <i>valstsvīrs, filozofs</i> (190 vai 179–120 vai 104 p.m.ē.)
Du Fu, 杜甫 / 杜甫	Du Fu, <i>dzejnieks</i> (712–770)
Du Mu, 杜牧 / 杜牧	Du Mu, <i>dzejnieks</i> (803–852)
Du Yu, 杜預 / 杜预	Du Jujs, <i>valstsvīrs, karavadonis</i> (222–285)
Fan Chi, 樊遲 / 樊迟	Faņš Či, <i>Konfūcija mācekļis</i> (515 p.m.ē.–?)
Fang Yizhi, 方以智 / 方以智	Fans Jidži, <i>filozofs, Ķīnas mūsdienu medicīnas aizsācējs</i> (1611–1671)
Fan Ye, 范曄 / 范晔	Faņš Je, <i>vēsturnieks, valstsvīrs</i> (398–445 vai 446)
Fan Zhen, 范縝 / 范缜	Faņš Džeņš, <i>filozofs</i> (450?-515?)
Fa Xian, 法顯 / 法显	Fasjaņš, <i>budistu grāmatu tulkotājs, svētceļnieks</i> (337–420)
Fa Zang, 法藏 / 法藏	Fadzans, <i>budisma skolotājs, galminieks</i> (643–712)
Feng Menglong, 馮夢龍 / 冯梦龙	Fens Menluns, <i>rakstnieks</i> (1574–1646)

⁶ Ar slīpsvītru starp burtiem atdalīti izrunas varianti.

2.3 Ievērojamu senlaiku ķīniešu vārdi

<i>Piņiņ</i> sistēmā un hieroglifos	Latviešu valodā
Ge Hong, 葛洪 / 葛洪; <i>ari</i> Baopuzi, 抱樸子 / 抱朴子	Ge Huns, <i>ari</i> Baopudzi, <i>daoiešu filozofs, alķīmiķis, nemirstības sludinātājs</i> (284–363? vai 283–343)
Gongsun Long, <i>sk.</i> Gongsun Longzi	
Gongsun Longzi, 公孫龍子 / 公孙 龙子; <i>ari</i> Gongsun Long, 公孫龍 / 公孙 龙	Gunsuņš Lundzi, <i>ari</i> Gunsuņš Luns, <i>filozofs</i> (4.–3. gs. p.m.ē.)
Gongsun Yang, 公孫鞅 / 公孙鞅; <i>ari</i> Shang Yang, 商鞅 / 商鞅	Gunsuņš Jans, <i>ari</i> *Šanas Jans, <i>Cjiņu valsts Šanas apgabala valdnieks, likumnieku skolas domātājs</i> (395–338 p.m.ē.)
Gongyang Gao, 公羊高 / 公羊高	Gunjans Gao, <i>klasisko grāmatu komentētājs</i> (5. gs. p.m.ē.)
Gong Zizhen, 龔自珍 / 龚自珍	Guns Dzidžeņš, <i>literāts, domātājs</i> (1792–1841)
Guan Hanqing, 關漢卿 / 关汉卿	Guaņš Haņcjinš, <i>dramaturgs</i> (1219?–1301?)
Guan Yu, 關羽 / 关羽	Guaņš Jujs, <i>karavadonis</i> (?–220)
Guan Zhong, 管仲 / 管仲; <i>ari</i> Guanzi, 管子 / 管子	Guaņš Džuns, <i>ari</i> Guaņdzi, <i>politiķis, filozofs</i> (?–645 p.m.ē.)
Guliang Chi, 穀梁赤 / 谷梁赤	Gulians Či, <i>klasisko grāmatu komentētājs</i> (1. gs. p.m.ē.)
Guo Songtao, 郭嵩燾 / 郭嵩焘	Guo Suntao, <i>pirmais Ķīnas vēstnieks Rietumzemēs</i> (1818–1891)
Gu Yanwu, 顧炎武 / 顾炎武	Gu Jaņvu, <i>filozofs</i> (1613–1682)
Han Fei, 韓非 / 韩非	Haņš Fejs, <i>filozofs</i> (280–233 p.m.ē.)
Han Yu, 韓愈 / 韩愈	Haņš Jujs, <i>literāts, valstsvīrs</i> (768–824)
Hong Rengan, 洪仁玠 / 洪仁玠	Huns Žengāņš, <i>taipinu sacelšanās vadonis</i> (1822–1864)
Hong Xiuquan, 洪秀全 / 洪秀全	Huns Sjučuaņš, <i>taipinu sacelšanās vadonis</i> (1814–1864)
Huang Tingjian, 黃庭堅 / 黄庭坚	Huans Tindzjaņš, <i>dzejnieks, kaligrāfs</i> (1045–1105)
Huang Zongxi, 黃宗羲 / 黄宗羲	Huans Dzunsji, <i>vēsturnieks, zinātnieks, filozofs</i> (1610–1695)
Huang Zunxian, 黃遵憲 / 黄遵宪	Huans Dzuņšaņš, <i>rakstnieks, diplomāts</i> (1848–1905)
Hui Neng, 慧能 / 慧能	*Hueinens, <i>budisma sludinātājs</i> (638–713)
Ji Kang, 嵇康 / 嵇康	Dzji Kans, <i>dzejnieks, viens no septiņu literātu grupējuma, kuri sludināja kriticismu un eskapismu daoiešu garā</i> (223–262)
Kong Anguo, 孔安國 / 孔安国	Kuns Aņguo, <i>Konfūcija pēcnācējs vienpadsmitajā paaudzē, Konfūcija tekstu pārzinātājs</i> (156?–74? p.m.ē.)
Kong fuzi, 孔夫子 / 孔夫子; <i>ari</i> Kong Qiu, 孔丘 / 孔丘, Kongzi, 孔子 / 孔子	Kunfudzi, *Konfūcijs, <i>ari</i> Kuns Cju, Kundzi, <i>filozofs</i> (551–479 p.m.ē.)
Kong Qiu, <i>sk.</i> Kong fuzi	
Kongzi, <i>sk.</i> Kong fuzi	

2.3 Ievērojamu senlaiku ķīniešu vārdi

<i>Pinjin</i> sistēmā un hieroglifos	Latviešu valodā
Laozi, 老子 / 老子	Laodzi, <i>filozofs</i> (6.? gs. p.m.ē.)
Li Bai/Bo, 李白 / 李白; <i>ari</i> Li Taibai/Taibo, 李太白 / 李太白	Li Bajs/Bo, <i>ari</i> Li Taibajs/Taibo, <i>dzejnieks</i> (701–762)
Liezi, 列子 / 列子	Liedzi, <i>filozofs</i> (4.? gs. p.m.ē.)
Li Gou, 李觚 / 李觚	Li Gou, <i>politiskais domātājs</i> (1009–1059)
Li Guang, 李廣 / 李广	Li Guans, <i>karavadonis</i> (?–119? p.m.ē.)
Li Hongzhang, 李鴻章 / 李鸿章	Li Hundžans, <i>diplomāts</i> (1823–1901)
Linji, <i>sk.</i> Linji Yixuan	
Linji Yixuan, 臨濟義玄 / 临济义玄; <i>ari</i> Linji, 臨濟 / 临济	Liņdzji Jisjuans, <i>ari</i> Liņdzji, <i>budistu mūks, filozofs, t.s. Liņdzji skolas dibinātājs</i> (767–866)
Lin Zexu, 林則徐 / 林则徐	Liņš Dzesjujs, <i>valstsvīrs</i> (1785–1850)
Li Qingzhao, 李清照 / 李清照	Li Cjindžao, <i>dzejniece</i> (1084–1151?)
Li Ruzhen, 李汝珍 / 李汝珍	Li Žudžeņš, <i>rakstnieks</i> (1763–1830)
Li Shen, 李紳 / 李绅	Li Šeņš, <i>valstsvīrs, dzejnieks</i> (772–846)
Li Shizhen, 李時珍 / 李时珍	Li Šidžeņš, <i>farmakologs</i> (1518–1593)
Li Si, 李斯 / 李斯	Li Si, <i>valstsvīrs, likumnieku skolas domātājs</i> (284–208 p.m.ē.)
Li Taibai/Taibo, <i>sk.</i> Li Bai/Bo	
Liu Xiang, 劉向 / 刘向	Liu Sjans, <i>valstsvīrs, imperatora bibliotekārs</i> (77–6 p.m.ē.)
Liu Xie, 劉勰 / 刘勰	Liu Sje, <i>literatūras pētnieks</i> (465?–520)
Liu Xin, 劉歆 / 刘歆	Liu Sjiņš, <i>imperatora bibliotekārs, kanonisko grāmatu pārzinātājs, astronoms</i> (50 p.m.ē.–23)
Liu Yuxi, 劉禹錫 / 刘禹锡	Liu Juisji, <i>dzejnieks, ierēdnis</i> (772–842)
Liu Zongyuan, 柳宗元 / 柳宗元	Liu Dzunjuans, <i>literāts, ierēdnis</i> (773–819)
Lü Buwei, 呂不韋 / 吕不韦	Ļujs Buvejs, <i>galminieks</i> (291–235 p.m.ē.)
Lu Ji, 陸機 / 陆机	Lu Džji, <i>rakstnieks, dzejas pētnieks</i> (261–303)
Lu Jiuyuan, 陸九淵 / 陆九渊	Lu Džjujuans, <i>filozofs</i> (1139–1193)
Lü Liuliang, 呂留良 / 吕留良	Ļujs Liulians, <i>pretmandžūru cīņas ideologs</i> (1629–1683)
Luo Guanzhong, 羅貫中 / 罗贯中	Luo Guaņdžuns, <i>rakstnieks</i> (1330?–1400?)
Lu You, 陸游 / 陆游	Lu Jou, <i>dzejnieks</i> (1125–1210)
Ma Zhiyuan, 馬致遠 / 马致远	Ma Džijuans, <i>dramaturgs</i> (1250?–1321?)
Meng Haoran, 孟浩然 / 孟浩然	Mens Haožans, <i>dzejnieks</i> (689–740)

2.3 Ievērojamu senlaiku ķīniešu vārdi

<i>Piņiņ</i> sistēmā un hieroglifos	Latviešu valodā
Meng Ke, <i>sk.</i> Mengzi	
Mengzi, 孟子 / 孟子; <i>arī</i> Meng Ke, 孟軻 / 孟軻	Mendzi, <i>filozofs</i> (372?-289? <i>p.m.ē.</i>), <i>arī</i> Mens Ke
Mi Fu, 米芾 / 米芾; <i>arī</i> Mi Fei	Mi Fu, Mi Fejs <i>gleznotājs, kaligrāfs</i> (1051-1107)
Mo Di, 墨翟 / 墨翟; <i>arī</i> Mozi, 墨子 / 墨子	Mo Di, <i>arī</i> Modzi, <i>filozofs</i> (476?-390? <i>p.m.ē.</i>)
Mozi, <i>sk.</i> Mo Di	
Ouyang Xiu, 歐陽修 / 欧阳修	Oujans Sju, <i>literāts, vēsturnieks, politiķis</i> (1007-1072)
Ouyang Xun, 歐陽詢 / 欧阳询	Oujans Sjuņš, <i>kaligrāfs</i> (557-641)
Pu Songling, 蒲松齡 / 蒲松龄	Pu Sunlins, <i>rakstnieks</i> (1640-1715)
Qu Yuan, 屈原 / 屈原	Cjujs Juaņš, <i>dzejnieks</i> (340?-278? <i>p.m.ē.</i>)
Ruan Ji, 阮籍 / 阮籍	Žuaņš Dzji, <i>dzejnieks, viens no septiņu literātu grupējuma, kuri sludināja kriticismu un eskapismu daoiešu garā</i> (210-263)
Ruan Xiaoxu, 阮孝緒 / 阮孝绪	Žuaņš Sjaosjujs, <i>bibliogrāfs</i> (479-536)
Ruan Yuan, 阮元 / 阮元	Žuaņš Juaņš, <i>literāts, seno tekstu pētnieks</i> (1764-1849)
Shang Yang, <i>sk.</i> Gongsun Yang	
Shen Buhai, 申不害 / 申不害	Šeņš Buhajs, <i>galminieks, domātājs</i> (385-337 <i>p.m.ē.</i>)
Shi Nai 'an, 施耐庵 / 施耐庵	Ši Naiāņš, <i>rakstnieks</i> (1296-1370)
Shi Tao, <i>sk.</i> Yuan Ji	
Sikong Tu, 司空圖 / 司空图	Sikuns Tu, <i>dzejnieks</i> (837-908)
Sima Guang, 司馬光 / 司马光	Sima Guans, <i>literāts, vēsturnieks, politiķis</i> (1019-1086)
Sima Qian, 司馬遷 / 司马迁	Sima Cjaņš, <i>vēsturnieks</i> (145?-? <i>p.m.ē.</i>)
Sima Tan, 司馬談 / 司马谈	Sima Taņš, <i>vēsturnieks</i> (165?-110 <i>p.m.ē.</i>)
Sima Xiangru, 司馬相如 / 司马相如	Sima Sjanžu, <i>dzejnieks</i> (197?-117? <i>p.m.ē.</i>)
Su Dongpo, <i>sk.</i> Su Shi	
Sun Bin, 孫臏 / 孙臏	Suņš Biņš, <i>karavadonis, kara stratēģijas teorētiķis</i> (4. <i>gs. p.m.ē.</i>)
Sun Wu, 孫武 / 孙武; <i>arī</i> Sunzi, 孫子 / 孙子	Suņš Vu, <i>arī</i> Suņdzi, <i>karavadonis, kara stratēģijas teorētiķis</i> (545?-470? <i>p.m.ē.</i>)
Sunzi, <i>sk.</i> Sun Wu	
Su Shi, 蘇軾 / 苏轼; <i>arī</i> Su Dongpo, 蘇東坡 / 苏东坡	Su Ši, <i>arī</i> Su Dunpo, <i>dzejnieks, valstsvīrs</i> (1037-1101)
Tao Qian, <i>sk.</i> Tao Yuanming	

2.3 Ievērojamu senlaiku ķīniešu vārdi

<i>Piņjīn</i> sistēmā un hieroglifos	Latviešu valodā
Tao Yuanming, 陶淵明 / 陶淵明; <i>ari</i> Tao Qian, 陶潛 / 陶潛	Tao Juanmins, <i>ari</i> Tao Cjaņs, <i>dzejnieks</i> (365?-427)
Wang Anshi, 王安石 / 王安石	Vans Aņši, <i>valstsvīrs</i> (1021-1086)
Wang Bi, 王弼 / 王弼	Vans Bi, <i>filozofs</i> (226-249)
Wang Bo, 王勃 / 王勃	Vans Bo, <i>dzejnieks</i> (649?-676?)
Wang Chong, 王充 / 王充	Vans Čuns, <i>filozofs</i> (27- <i>starp</i> 97 un 107)
Wang Chuanshan, 王船山 / 王船山	Vans Čuaņšaņs, <i>filozofs</i> (1619-1692)
Wang Shifu, 王實甫 / 王实甫	Vans Šifu, <i>dramaturgs</i> (1260?-1336)
Wang Tao, 王韜 / 王韜	Vans Tao, <i>rietumu literatūras tulkotājs</i> (1828-1897)
Wang Wei, 王維 / 王維	Vans Vejs, <i>dzejnieks</i> (701-761 vai 698-759)
Wang Xianzhi, 王獻之 / 王献之	Vans Sjaņdži, <i>kaligrāfs</i> (344-386)
Wang Xizhi, 王羲之 / 王羲之	Vans Sjidži, <i>kaligrāfs, gleznotājs</i> (303?-361?)
Wang Yangming, 王陽明 / 王阳明	Vans Janmins, <i>filozofs</i> (1472-1529)
Wang Yuan, 王源 / 王源	Vans Juaņs, <i>kanonu pārzinātājs</i> (1648-1710)
Wang Yucheng, 王禹偁 / 王禹偁	Vans Juičens, <i>dzejnieks, valstsvīrs</i> (954-1001)
Wang Yue, 王約 / 王约	Vans Jue, <i>vēstures pētījumu, dejas krājumu autors</i> (1252-1333)
Wei Qing, 衛青 / 卫青	Vejs Cjins, <i>karavadonis</i> (?-106 p.m.ē.)
Wei Yingwu, 韋應物 / 韦应物	Vejs Jinvu, <i>dzejnieks</i> (737-792)
Wei Yuan, 魏源 / 魏源	Vejs Juaņs, <i>Ķīnas karu vēstures pētnieks, valstsvīrs</i> (1794-1857)
Wei Zhuang, 韋莊 / 韦庄	Vejs Džuan, <i>dzejnieks</i> (836-910)
Wen Tianxiang, 文天祥 / 文天祥	Veņš Tiaņsjaņs, <i>dzejnieks, ģenerālis, viens no pretmongoļu cīņu varoņiem</i> (1236-1283)
Wu Cheng'en, 吳承恩 / 吴承恩	Vu Čeneņs, <i>rakstnieks</i> (1500?-1582?)
Wu Daozi, 吳道子 / 吴道子	Vu Daodzi, <i>gleznotājs</i> (685?-758?)
Wu Jingzi, 吳敬梓 / 吴敬梓	Vu Džindži, <i>rakstnieks</i> (1701-1754)
Xiang Xiu, 向秀 / 向秀	Sjans Sju, <i>dzejnieks, viens no septiņu literātu grupējuma, kuri sludināja kriticismu un eskapismu daoiešu garā</i> (227?-272)
Xie Lingyun, 謝靈運 / 谢灵运	Sje Linjuņs, <i>dzejnieks, ierēdnis</i> (385-422)
Xing Bing, 邢昺 / 邢昺	Sjins Bins, <i>kanonu pārzinātājs</i> (932-1010)
Xin Qiji, 辛棄疾 / 辛弃疾	Sjiņs Cjidži, <i>dzejnieks</i> (1140-1207)
Xuan Zang, 玄奘 / 玄奘	Sjuaņdzans, <i>budistu mūks, svētceļnieks, indiešu tekstu tulkotājs</i> (602-664)

2.3 Ievērojamu senlaiku ķīniešu vārdi

<i>Piņjīn</i> sistēmā un hieroglifos	Latviešu valodā
Xue Fucheng, 薛福成 / 薛福成	Sjue Fučens, <i>diplomāts, domātājs (1838–1894)</i>
Xun Kuang, 荀况 / 荀况; <i>ari</i> Xunzi, 荀子 / 荀子	Sjuņš Kuans, <i>ari</i> Sjuņdzi, <i>filozofs (313?-238? p.m.ē.)</i>
Xunzi, <i>sk.</i> Xun Kuang	
Xu Shen, 許慎 / 许慎	Sjujs Šeņš, <i>izgudrojis hieroglīfu klasifikācijas principus pirmās hieroglīfu analitiskās vārdnīcas sastādīšanai (58?-147?)</i>
Xu Xing, 許行 / 许行	Sjujs Sjins, <i>filozofs (372?-289? p.m.ē.)</i>
Yang guifei, 楊貴妃 / 杨贵妃	Janguifeja 'imperatora piegulētāja Jana', <i>ietekmīga persona Tanu dinastijas laika politikā (719–756)</i>
Yang Zhu, 楊朱 / 杨朱	Jans Džu, <i>filozofs (5.–4. gs. p.m.ē.)</i>
Yan Liben, 閻立本 / 阎立本	Jaņš Libeņš, <i>gleznotājs (601?-673)</i>
Yan Yuan, 顏淵 / 颜渊	Jaņš Juaņš, <i>Konfūcija māceklis (521–490? p.m.ē.)</i>
Yan Zhenqing, 顏真卿 / 颜真卿	Jaņš Džeņcjinš, <i>kaligrāfs (709–784)</i>
You Ruo, 有若 / 有若; <i>ari</i> Youzi, 有子 / 有子	Jou Žuo, <i>ari</i> Joudzi, <i>Konfūcija māceklis (508–? p.m.ē.)</i>
Youzi, <i>sk.</i> You Ruo	
Yuan Hongdao, 袁宏道 / 袁宏道	Juaņš Hundao, <i>dzejnieks (1568–1610)</i>
Yuan Ji, 原濟 / 原济; <i>ari</i> Shi Tao, 石濤 / 石涛	Juaņš Dzji, <i>ari</i> Ši Tao, <i>gleznotājs (1642–1708)</i>
Yuan Mei, 袁枚 / 袁枚	Juaņš Mejs, <i>rakstnieks, gleznotājs (1716–1797)</i>
Yuan Zhen, 元稹 / 元稹	Juaņš Džeņš, <i>dzejnieks (779–831)</i>
Yue Fei, 岳飛 / 岳飞	Jue Fejs, <i>karavadonis, godāts par bezkompromisa cīņu pret Ķīnas ārejiem ienaidniekiem (1103–1142)</i>
Zai Wo, 宰我 / 宰我	Dzajs Vo, <i>Konfūcija māceklis (522–458 p.m.ē.)</i>
Zeng Gong, 曾鞏 / 曾巩	Dzens Guns, <i>vēsturnieks, rakstnieks (1019–1083)</i>
Zeng Guofan, 曾國藩 / 曾国藩	Dzens Guofaņš, <i>valstsvīrs (1811–1872)</i>
Zhang Heng, 張衡 / 张衡	Džans Hens, <i>astronoms, literāts (78–139)</i>
Zhang Zai, 張載 / 张载	Džans Dzajs, <i>filozofs (1020–1078)</i>
Zhang Zhidong, 張之洞 / 张之洞	Džans Džiduns, <i>valstsvīrs (1837–1909)</i>
Zheng He, 鄭和 / 郑和	Džens He, <i>jūrasbraucējs, kurš sasniedzis friku (1371–1433)</i>
Zhou Dunyi, 周敦頤 / 周敦颐	Džou Duņji, <i>filozofs (1017–1073)</i>

2.3 Ievērojamu senlaiku ķīniešu vārdi

<i>Piņiņ</i> sistēmā un hieroglifos	Latviešu valodā
Zhougong, 周公 / 周公	Džouguns, valdnieks (12. gs. p.m.ē.)
Zhuang Zhou, 莊周 / 庄周; <i>arī</i> Zhuangzi, 莊子 / 庄子	Džuangš Džou, <i>arī</i> Džuangdzi, filozofs (4.–3. gs. p.m.ē.)
Zhuangzi, <i>sk.</i> Zhuang Zhou	
Zhu Da, 朱耷 / 朱耷	Džu Da, <i>gleznotājs</i> (1626?–1705?)
Zhugē Liang, 諸葛亮 / 诸葛亮	Džuge Lians, <i>politiķis, kara stratēģis</i> (181–234)
Zhu Xi, 朱熹 / 朱熹	Džu Šji, filozofs, <i>valstsvīrs</i> (1130–1200)
Zong Mi, 宗密 / 宗密	Dzunmi, <i>budistu mūks, filozofs</i> (780–841)
Zou Yan, 鄒衍 / 邹衍	Dzou Jaņš, <i>filozofs</i> (305–240 p.m.ē.)

2.4 Mītu, reliģiju un pasaku varoņu un tēlu vārdi

<i>Piņiņ</i> sistēmā un hieroglifos	Latviešu valodā
Bi Xie, 辟邪 / 辟邪	biše ('iznīdēt ļaunumu'), <i>spārnots lauva ar diviem ragiem, kurš padzen ļaunumu, pišu</i> (<i>sk.</i> Pi Xiu) <i>paveids</i>
Cai Shen, 財神 / 财神	Caišeņš ('bagātības dievība'), <i>naudas un bagātības dievs</i>
Can Nü, 蠶女 / 蚕女; <i>arī</i> Can Shen, 蠶神 / 蚕神	Caņņuja ('sieviete – zidtauriņa kāpurs'), <i>arī</i> Caņšeņa, <i>zidkopības aizbildne</i>
Can Shen, 蠶神 / 蚕神, <i>sk.</i> Can Nü	
Chang E, 嫦娥 / 嫦娥	Čana E ('mūžamskaistā'), <i>strēlnieka Ji</i> (<i>sk.</i> Yi) <i>sieva, vēlāk – nemirstīgā Mēness dieviete</i>
Cheng Huang, 城隍 / 城隍	Čenhuans ('pilsētas aizsargbrāvis'), <i>pilsētu dievs, pilsētnieku aizbildnis</i>
Di Jun, 帝君 / 帝君	Didzjuņš (<i>pirmsencis – valdnieks, mītisks valdnieks</i>)
Erlangshen, 二郎神 / 二郎神	Erlanšeņš ('dievs – otrais dēls'), <i>daoiešu un budistu panteona dievs, kurš novērs plūdus un apkaro pūķus, sargā no ļaunuma</i>
Fu Xi, 伏羲 / 伏羲	Fuši, <i>viens no pirmajiem mītiskajiem valdniekiem</i> (<i>sk.</i> San Huang), <i>izgudroja rakstuzīmes, mūziku, mērvienības, iemācīja cilvēkiem ķert zivis un medīt dzīvniekus, gatavot ēdienus uz uguns</i>
Gong Gong, 共工 / 共工	Gunguns, <i>ļauņais ūdeņu briesmonis, traucējis apkarot plūdus, zaudēja cīņu uguns dievam Džuzunam</i> (<i>sk.</i> Zhu Rong), <i>salauza debess stabu un izjauca zemes rotācijas ass slīpumu, ko vēlāk laboja Njuiva</i> (<i>sk.</i> Nūwa)
Guan (Shi) Yin, 觀 (世) 音 / 观(世)音	Guaņ(ši)jiņa ('pasaules skaņu uztveroša'), <i>budistu žēlsirdības dieviete, glābēja, sanskritā vīr. dzimtē Avalokitešvara</i>
Gun, 鯀 / 鯀	Guņš ('milzu zivs'), <i>mītu varonis, neveiksmīgi cīnījies ar plūdiem, uzmezdamš dambjus, plūdus uzveic viņa dēls Jujs</i> (<i>sk.</i> Yu)

⁷ Ar slīpsvītru šajā sarakstā atdalīti pilnās un vienkāršotās rakstības sistēmas hieroglifi.

2.4. Mītu, reliģiju un pasaku varoņu un tēlu vārdi

<i>Piņjīn</i> sistēmā un hieroglifos	Latviešu valodā
He Bo, 河伯 / 河伯	Hebo ('upes tēvocis'), <i>Huanhes upes gars, mēdzis izsaukt plūdus vai sausumu</i>
Hou Ji, 后稷 / 后稷	Houdzji ('valdnieks – prosa'), <i>kultūrvaronis, pirmais iemācījis apstrādāt zemi un kopt augus, izgudroja lauksaimniecības rīkus</i>
Huang Di, 黄帝 / 黄帝	Huandi ('dzeltenais pirmsencis imperators'), <i>ķīniešu nācijas pirmsencis, kultūrvaronis, kurš izgudroja cirvi, laivu un airi, loku un bultas, iemācīja sadalīt laukus, viens no vudi (sk. Wu Di)</i>
Hun Dun, 浑沌 / 浑沌	Huņdunš ('haoss'), <i>mītiska būtne – sākotnējā haosa iemiesojums, no kura radies Visums</i>
Kua Fu, 夸父 / 夸父	Kuafu ('iedomīgais tēvs'), <i>mītu varonis, milzis, kas dzenas pakāļ saulei</i>
Lao Shouxing, sk. Shou Xing	
Lei Gong, 雷公 / 雷公	Leiguns ('pērķona kungs'), <i>pērķona dievība</i>
Liu Haichan, 劉海蟾 / 刘海蟾; arī Liu Hai, 劉海 / 刘海	Liu Haičaņs, arī Liu Hajs, <i>daoiešu panteona naudas dievs</i>
Men Shen, 門神 / 门神	Meņšeņs ('vārtu dievība'), <i>vārtu un durvju gars, mājas sargātājs</i>
Nūwa, 女媧 / 女媧	Ņuiwa ('sieviete vērpete'), <i>mītu tēls, cilvēces radītāja, kad Gunguns (sk. Gong Gong) izjauc zemes rotācijas ass slīpumu, viņa aizlāpa debesjumu, bet zemi atslē ar balstiem</i>
Pan Gu, 盤古 / 盘古	Pangu, <i>mītu tēls, pirmcilvēks, atdalījis debesi no zemes</i>
Pi Xiu, 貔貅 / 貔貅; arī Bi Xie, 辟邪 / 辟邪	pišju, <i>spārnotais lauva, kurš sargā no ļaunuma un nodrošina veselību, viņa paveidi ir bisje (sk. Bi Xie) un tiaņlu (sk. Tian Lu)</i>
Qi Lin, 麒麟 / 麒麟	cjiliņš, <i>mītisks dzīvnieks – vienradzis, humānas valdīšanas simbols</i>
Ru Shou, 蓐收 / / 蓐收	Žušou ('augu nogatavošanās un ievākšana'), <i>rudens dievs, metāla gars, rietumpuses pavēlnieks</i>
San Huang, 三皇 / 三皇	saņhuani ('trīs monarhi'), <i>pirmie mītiski valdnieki – trīs kultūrvaroņi, senās grāmatās minēti dažādās kombinācijās: Fusji (sk. Fu Xi), Ņuiwa (sk. Nūwa), Šeņnuns (sk. Shen Nong) vai Suižeņs (sk. Sui Ren), Fusji (sk. Fu Xi), Šeņnuns (sk. Shen Nong) u.tml.</i>
Shang Di, 上帝 / 上帝	Šandi ('augstais pirmsencis'), <i>senos laikos augstākā dievība, vēlāk – kristiešu Dieva apzīmējums</i>
Shen Nong, 神農 / 神农	Šeņnuns ('dievišķais zemnieks'), <i>mītu kultūrvaronis, lauksaimniecības aizsācējs, ārstniecisko augu pirmatklājējs, viens no vudi (sk. Wu Di)</i>
Shou Xing, 壽星 / 寿星; arī Lao Shouxing, 老壽星 / 老寿星	Šousjins ('ilggadības zvaigzne'), arī Laošousjins, <i>ilggadības dievs</i>
Shun, 舜 / 舜	Šuņs, <i>lēģendārs imperators, savus vecākus cienošs dēls, kopā ar Jao (sk. Yao) un Juju (sk. Yu) tiek dēvēts par nevainojamu valdnieku, viens no vudi (sk. Wu Di)</i>

2.4. Mītu, reliģiju un pasaku varoņu un tēlu vārdi

<i>Piņjīn</i> sistēmā un hieroglifos	Latviešu valodā
Sui Ren, 燧人 / 燧人	Suižēns ('cilvēks, kas guvis guni, berzējot koku'), varonis, kas cilvēkiem ierādīja uguni, viens no saņhuanieņiem (sk. San Huang)
Sun Wukong, 孫悟空 / 孙悟空	Suņs Vukuns, pērtiķis, romāna "Rietumu ceļojuma piezīmes" varonis
Tao Tie, 饕餮 / 饕餮	taotie ('mantrausis'), briesmoņa galvas attēls uz senlaiku bronzas traukiem, saistīts ar visnenākajiem ticējumu slāņiem, kuru jēga nav skaidra
Tian Guan, 天官 / 天官	Tiaņģuans ('debesu pārvaldnieks'), dievība, kas nodrošina veselību un laimi
Tian Hou, 天后 / 天后	Tiaņhou ('debesu valdniece'), jūrnieku aizbildne
Tian Lu, 天祿 / 天祿	tiaņlu ('debesu atalgojums'), spārnots lauva ar vienu ragu, kurš nodrošina bagātību, pisju (sk. Pi Xiu) paveids
Wu Di, 五帝 / 五帝	vudi ('pieci pirmsenči imperatori'), pieci valdnieki, kuri secīgi valdījuši tūlīņ pēc saņhuanieņiem (sk. San Huang), senos rakstos minēti dažādi vārdi: Huandi (sk. Huang Di), Jaņdi (sk. Yan Di), Džuaņsjujs (sk. Zhuan Xu), Šeņmuns (sk. Shen Nong), Jao (sk. Yao), Šuņs (sk. Shun) u.c.
Xie Zhi, 獬豸 / 獬豸	šjedži, mītisks dzīvnieks, taisnīguma simbols
Xing Tian, 刑天 / 刑天	Sjintiaņs ('nocirstās debesis'), dumpīgs milzis, pretošanās simbols, kurš nepadevies pat tad, kad viņam nocirta galvu
Xi Wang Mu, 西王母 / 西王母	Sjivanmu ('Rietumpuses māte valdniece'), rietumu dievietē daoiešu nostāstos
Yan Di, 炎帝 / 炎帝	Jaņdi ('liesmas pirmsencis imperators'), mītu tēls, dienvidu, vasaras, uguns pavēlnieks līdzīgi Džūžunam (sk. Zhu Rong), viens no vudi (sk. Wu Di)
Yao, 堯 / 尧	Jao ('izcēlies'), leģendārais imperators, kopā ar Šuņu (sk. Shun) un Juju (sk. Yu) tiek dēvēts par nevainojamu valdnieku, viens no vudi (sk. Wu Di)
Yi, 羿 / 羿	Ji, strēlnieks, vistrāpīgākais loka šāvējs Jao (sk. Yao) valdīšanas laikā, Čanas E (sk. Chang E) vīrs
Yu, 禹 / 禹	Jujs, leģendārs imperators, pirmās Ķīnas Sja (Xia) dinastijas dibinātājs, plūdu uzvarētājs, taisnīgs valdnieks
Yu Huang, 玉皇 / 玉皇	Juihuans ('nefrita monarhs'), daoiešu panteona tēls
Zao Wang, 灶王 / 灶王	Dzaovans ('pavarda valdnieks'), mājas kārtības un uzplaukuma veicinātājs
Zhuan Xu, 顓頊 / 颛顼	Džuaņsjujs, mītu tēls, Polārzcvaigznes dievība, viens no vudi (sk. Wu Di), ideāls valdnieks, ieviesa vienotu kalendāru, aizliedzis laulības tuvo radnieku starpā, valsts rituālu sakārtošanai reformējis mūziku
Zhu Bajie, 豬八戒 / 猪八戒	Džu Badzje, vepri, romāna "Rietumu ceļojuma piezīmes" varonis
Zhu Rong, 祝融 / 祝融	Džūžuns, mītu dievība, līdzīgi Jaņdi (sk. Yan Di) uguns, dienvidu un vasaras pavēlnieks

2.5. Nozīmīgāko dinastiju imperatoru vārdi (no 221. gada p.m.ē. līdz 1912. gadam)

Piezīmes

Ķīnas imperatoru titulu, pēcnāves vārdu, valdīšanas devīžu, citu vēstures grāmatās bieži sastopamo vārdu un apzīmējumu iekļaušanai latviskā tekstā

Klasiskajā ķīniešu valodā katrs vārds (kas idents zilbei jeb balsienam) ir autonoms un semantiski nozīmīgs. Tādēļ ķīniešu *piņjiņ* transkripcijā rakstām katru vārdu/zilbi atsevišķi un, vadoties pēc dažiem Sjiņhua aģentūras piņjiņ vārdnīcas (2002. g.) ieteikumiem, rakstām lielo sākumburtu katra vārda sākumā.

Atveidojot tos latviski, izmantojam latviešu valodas līdzekļus un akcentējam skanisko pusi, pilnīgi vai gandrīz pilnīgi ignorējot semantiku.

Noteikumi, pierakstu kārtība un izņēmumi

1. Ķīniešu tekstu, kas nešaubīgi definējams kā personas uzvārds un priekšvārds, pierakstām latviski atbilstoši latviešu valodas normām, atspoguļojot uzvārda un priekšvārda formu arī *piņjiņ* pierakstā (piem., Cjiņu dinastijas imperatora uzvārds un vārds: Jins Dzijjins (*Ying Ziying*, 贏子嬰)).

Tomēr mēdz būt gadījumi, kad nevar skaidri noteikt robežu starp personvārdu un sugasvārdu. Piemēram, Tanu valdnieci mēdz saukt par *Ze Tian*, 則天 ('sekojošā Debesīm'). Sadaļā "Uzvārds un priekšvārds" liekam *Zetian*, latviski – Dzetiaņa, uzskatot to par priekšvārdu. Turpretim pēcnāves vārda sastāvā divus ķīniešu vārdus *ze* un *tian* interpretējam kā divus sugasvārdus, ar kuru palīdzību raksturotas aizgājušās valdnieces īpašības līdztekus parējām, tāpēc piņjiņā pierakstām tos kā divus atsevišķus vārdus: *ze* ('sekoť') un *tian* ('debesis'), latviski – dze un tiaņ.

Šāдай divējāдай pieejai grūti gan rast objektīvu pamatojumu, īpaši tāpēc, ka hieroglifiskos pierakstos tādu problēmu nav. Problēma parādās, pārejot uz ābeci, ar visām no tās izrietošajām prasībām, proti, ievērot lielos un mazos sākumburtus, atšķirt vienzilbju un vairāksilbju vārdus, veidot pierakstus ar atstarpēm. Intuitīvi jūtam, ka *Zetian*, kuru liekam

aiz valdnieces uzvārda, funkcionāli līdzīga priekšvārdam. Savukārt pēcnāves titulatūrā vārdi *ze* un *tian* jātraktē kā sugasvārdi, kuri kopā ar citiem, tipoloģiski līdzīgiem vārdiem veido goda nosaukumu ar nozīmi 'Imperatora atraitne – sekojošā debesīm, lielā, gudrā' (*Ze Tian Da Sheng Huang Hou*, 則天大聖皇后 – Dzetiaņ dašen huanhou).

2. Ja ķīniešu pēcnāves vārdu vai tempļa vārdu *pinjīņ* pierakstā veido no vairākām atsevišķām zilbēm/vārdiem, tad, atveidojot to latviešu valodā, pastāv dažādas pieraksta iespējas. Piemēram, Vu Dzetiaņas pēcnāves vārdu *Ze Tian Da Sheng Huang Hou* teorētiski var latviskot šādi: Dze tiaņ da šen huan hou vai Dzetiaņdašenhuanhou, vai Dzetiaņdašen huanhou. Mūsu izvēlētais variants ir **Dzetiaņ dašen huanhou**. Savu izvēli paskaidrojam turpmāk.

1) Latviskajam pierakstam jāatbilst uztveres un izrunas ērtības kritērijiem.

Latviešu valodā nav tradīcijas veidot garu tekstu no atsevišķām zilbēm. Tāpēc, atveidojot latviešu valodā garāku imperatora titulatūru, kas sastāv no izolētām ķīniešu zilbēm/vārdiem, sapludinām zilbes/vārdus daudzbaltsienu vārdā vai pat vairākos vārdos.

Gadījumā, ja saliktnim vairāk par četrām vai piecām zilbēm/vārdiem, tā uztvere un atveide apgrūtināta, tādēļ veidojam balsienu kopas tā, lai tajās būtu ne vairāk par četrām zilbēm. Pieredze rāda, ka optimālais zilbju skaits ir divas – tieši tik daudz lasītājs var viegli uztvert un izlasīt latviešu burtiem pierakstītu ķīniešu tekstu. Tādēļ no visām Vu Dzetiaņas pēcnāves vārda transkribēšanas iespējām mēs izvēlējamies šādu: Dzetiaņ dašen huanhou.

2) Īpašvārdu rakstām ar lielo sākumburtu.

3) Personvārdam latviešu valodā tiek pievienota galotne (piemēram, tempļa vārds Gong Zong iegūst vīriešu dzimtes galotni -s – Gundzuns; sieviešu dzimtes galotni -a iegūst Tanu dinastijas valdnieces vārds *Wu Mei* – Vu Meja).

4) Kad vārds ir īpaši garš un latviskojot sanāk vairākas zilbju kopas, ar lielo sākumburtu rakstām tikai pirmo, bet nākamās daļas pierakstām ar mazo sākumburtu. Šādos gadījumos galotnes netiek pievienotas. Izņēmumi ir tad, ja titulā iekļauts īpašvārds – to rakstām ar lielo sākumburtu un galotni (piem., *Shao Di Gong* atveidojam kā Šaodi Guns). Te Guns ir personas vārds.

5) Ja vārda zilbju skaits ir neliels, tad beigu daļai var pievienot galotni (Austrumu Haņu dinastijas imperatora pēcnāves vārds: *Huai Yang Wu Shun Wang* – Huaijan vušunvans).

6) Valdišanas devīze ir valdišanas kalendārā perioda cildinošs apzīmējums, tāpēc latviski devīzes negramatizējam; taču reizumis (īpaši Minu un Cjinu dinastiju laikā) valdišanas devīze aizvieto valdnieka personvārdu – tad latviešu valodā pievienojam atbilstošās dzimtes galotni, ja vien vārds nav nelokāms (piem., *Yong Zheng* latviskojam kā Jundžens).

7) Neskatoties uz to, ka nesekojam ķīniešu vārdu semantikai, būtu lietderīgi apzināt īpaši bieži sastopamus vārdus un vārdu grupas, piemēram *Huang Di* –huandi ('imperators'). Zinot salikteņa nozīmi, var ar to attiecīgi rīkoties, atveidojot latviski ķīniešu vārdu grupu *Qin Shi Huang Di* ar diviem vārdiem Cjiņši huandi. Tomēr konkrētajā gadījumā latviešu lasītājam jau zināms pirmā Cjiņu imperatora tituls Cjiņšihuandi, tādēļ vērts arī turpmāk to paturēt vienā vārdā.

8) Ja pirms nomenklatūras vārda huandi (imperators) ir tikai viena ķīniešu zilbe, latviskojot jāveido saliktenis (piem., *Shun Huang Di*, 順皇帝 – Šunhuandi).

9) Ir redzams, ka daudzu dinastiju imperatoru un gandrīz visu Tanu, Sunu un Juaņu dinastiju laika imperatoru pēcnāves vārdi beidzās ar trim vienzilbju vārdiem – *Xiao Huang Di* ar nozīmi 'imperators, [kurš apveltīts] ar dēlišķu mīlestību'. Ieteicams latviskot trīs zilbes kā salikteni (sjaohuandi), atdalot ar atstarpi no iepriekšējiem vārdiem.

10) Minu un Cjinu dinastiju imperatoru pēcnāves vārdi mēdz būt īpaši gari, tāpēc tos bieži aizvieto ar īsajām formām. Īsā forma parasti tiek veidota no trim pēdējiem pilnas formas vārdiem/zilbēm, izlaižot pirmo daļu no salikteņa huandi un atstājot tikai vārdu/zilbi di. Piemēram, Minu imperatora pēcnāves pilnais vārds ir šāds: Gunženḡ kandin dzjinhuandi (*Gong Ren Kang Ding Jing Huang Di*, 恭仁康定景皇帝). No pēdējām trim zilbēm, izslēdzot zilbi huan, veido viņa vārda īso formu – Dzjindi (*Jing Di*, 景帝). Lai šādās reizēs latviešu valodas lietotājiem atklātu abu formu saistību, piedāvājam latviešu transkripcijā trīs pēdējās zilbes to pilnās formās rakstīt kopā – dzjinhuandi.

Cjiņu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds* Imperatora tituls*	Valdīšanas laiks
Jins Džens (<i>Ying Zheng</i> , 嬴政), arī Džao Džens (<i>Zhao Zheng</i> , 趙政), arī Džao Džens, (<i>Zhao Zheng</i> , 趙正), arī Dzu Luns (<i>Zu Long</i> , 祖龍)	Šihuandi (<i>Shi Huang Di</i> , 始皇帝), arī Cjiņšihuandi (<i>Qin Shi Huang Di</i> , 秦始皇帝), arī Cjiņšihuans (<i>Qin Shi Huang</i> , 秦始皇), arī Šihuans (<i>Shi Huan</i> , 始皇)	221–210 p.m.ē.
Jins Huhajs (<i>Ying Huhai</i> , 嬴胡亥)	Eršihuandi (<i>Ersi Huang Di</i> , 二世皇帝), arī Cjiņerši huandi (<i>Qin Er Shi Huang Di</i> , 秦二世皇帝), arī Cjiņerši (<i>Qin Er Shi</i> , 秦二世)	209–207 p.m.ē.
Jins Jins (<i>Ying Ying</i> , 嬴嬰), arī Jins Dzijins (<i>Ying Ziyang</i> , 嬴子嬰)	Cjiņsaņšihuandi (<i>Qin San Shi Huang Di</i> , 秦三世皇帝), arī Cjiņsaņši (<i>Qin San Shi</i> , 秦三世), arī Cjiņvans Dzijins (<i>Qin Wang Ziyang</i> , 秦王子嬰), arī Cjiņvans (<i>Qin Wang</i> , 秦王), arī Cjiņvans Jins (<i>Qin Wang Ying</i> , 秦王嬰)	207–206 p.m.ē.

Haņu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Vārds, kas bieži sastopams vēstures grāmatās	Tempļa vārds	Pēcnāves vārds	Valdīšanas devīze	Valdīšanas laiks
Rietumu Haņu dinastijas imperatori					
Liu Bans (<i>Liu Bang</i> , 劉邦)	Gadzu (<i>Gao Zu</i> , 高祖), arī Haņgao dzu (<i>Han Gao Zu</i> , 漢高祖)	Taidzu (<i>Tai Zu</i> , 太祖), arī Kaiguohuandi (<i>Kai Guo Huang Di</i> , 開國皇帝)	Gaohuandi (<i>Gao Huan Di</i> , 高皇帝)	-	202–195 p.m.ē. (202. g. p.m.ē. pasludināts par imperatoru, 206. g. p.m.ē. izveidoja Haņu valsti)
Liu Jins (<i>Liu Ying</i> , 劉盈)	Huidi (<i>Hui Di</i> , 惠帝), arī Sjaohuidi (<i>Xiao Hui Di</i> , 孝惠皇), arī Sjaohujs (<i>Xiao Hui</i> , 孝惠)	-	Sjaohuihuandi (<i>Xiao Hui Huang Di</i> , 孝惠皇帝), arī Sjaohuidi (<i>Xiao Hui Di</i> , 孝惠帝)	-	195–188 p.m.ē.

* Pēc Cjiņšihuandi pavēles Cjiņu dinastijas imperatoriem pēcnāves vārdi tika atcelti.

Haņu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Vārds, kas bieži sastopams vēstures grāmatās	Tempļa vārds	Pēcnāves vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Ļuļa Dži (<i>Lü Zhi</i> , 吕雉), arī E Sjuja (<i>E Xu</i> , 娥姁) (188–180 p.m.ē. valsts augstākā vara piederēja iepriekšējā imperatora mātei ar uzvārdu Ļuļa. Diviem imperatoriem, kuri nomainījās šajā laikā, bija formāla loma.)	Ļuihou (<i>Lü Hou</i> , 吕后), arī Ļuihoucendži (<i>Lü Hou Cheng Zhi</i> , 吕后制). arī Ļuihou liņčaočendži (<i>Lü Hou Lin Čao Cheng Zhi</i> , 吕后 临朝稱制)	-	Gaohou (<i>Gao Hou</i> , 高后)	-	188–180 p.m.ē.
Liu Guns (<i>Liu Gong</i> , 劉恭)	Cjaņšaodi (<i>Qian Shao Di</i> , 前少帝); Šaodi Guns (<i>Shao Di Gong</i> , 少帝恭); arī Sjihaņ cjaņšaodi (<i>Xi Han Qian Shao Di</i> , 西漢前少帝)	-	-	-	187–184 p.m.ē.
Liu Huns (<i>Liu Hong</i> , 劉弘), arī Liu Šaņs (<i>Liu Shan</i> , 劉山), arī Liu Ji (<i>Liu Yi</i> , 劉義)	Houšaodi (<i>Hou Shao Di</i> , 後少帝); Šaodi Huns (<i>Shao Di Hong</i> , 少帝弘); arī Sjihaņ houšaodi (<i>Xi Han Hou Shao Di</i> , 西漢後少帝)	-	-	-	184–180 p.m.ē.
Liu Hens (<i>Liu Heng</i> , 劉恆)	Veņdi (<i>Wen Di</i> , 文帝)	Taidzuns (<i>Tai Zong</i> , 太宗), arī Haņtaidzuns (<i>Han Tai Zong</i> , 漢太宗)	Sjaoveņhuandi (<i>Xiao Wen Huang Di</i> , 孝文皇帝) 汉孝文帝	Houjuaņ (<i>Hou Yuan</i> , 後元)	180–157 p.m.ē.
Liu Cji (<i>Liu Qi</i> , 劉啟)	Dzjindi (<i>Jing Di</i> , 景帝)	-	Sjaodzjinhuandi (<i>Xiao Jing Huang Di</i> , 孝景皇帝)	Cjaņjuaņ (<i>Qian Yuan</i> , 前元), Džunjuaņ (<i>Zhong Yuan</i> , 中元); Houjuaņ (<i>Hou Yuan</i> , 後元)	157–141 p.m.ē.

Haņu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Vārds, kas bieži sastopams vēstures grāmatās	Tempļa vārds	Pēcnaves vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Liu Če (<i>Liu Che</i> , 劉徹)	Vudi (<i>Wu Di</i> 武帝)	Šidzuns (<i>Shi Zong</i> , 世宗)	Sjaovuhuandi (<i>Xiao Wu Huang Di</i> , 孝武皇帝)	Dzjanjuan (<i>Jian Yuan</i> , 建元); Juanjuan (<i>Yuan Guang</i> , 元光); Juanšuo (<i>Yuan Shuo</i> , 元朔); Juanšou (<i>Yuan Shou</i> , 元狩); Juanđin (<i>Yuan Ding</i> , 元鼎); Juanfen (<i>Yuan Feng</i> , 元封); Taiču (<i>Tai Chu</i> , 太初); Tianhan (<i>Tian Han</i> , 天漢); Taiši (<i>Tai Shi</i> , 太始); Dženhe (<i>Zheng He</i> , 征和); Houjuan (<i>Hou Yuan</i> , 後元)	141–87 p.m.ē.
Liu Fulins (<i>Liu Fuling</i> , 劉弗陵), arī Liu Fu (<i>Liu Fu</i> , 劉弗), arī Gou Jidzi (<i>Gou Yizi</i> , 鉤弋子)	Džaodi (<i>Zhao Di</i> , 昭帝)	-	Sjaodzaohuandi (<i>Xiao Zhao Huang Di</i> , 孝昭皇帝)	Šijuan (<i>Shi Yuan</i> , 始元); Juanfen (<i>Yuan Feng</i> , 元鳳); Juanpin (<i>Yuan Ping</i> , 元平)	87–74 p.m.ē.
Liu He (<i>Liu He</i> , 劉賀)	Čanjivans (<i>Chang Yi Wang</i> , 昌邑王); Haihuņhou (<i>Hai Hun Hou</i> , 海昏侯)	-	-	-	74 p.m.ē.

Haņu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Vārds, kas bieži sastopams vēstures grāmatās	Tempļa vārds	Pēcnaves vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Liu Sjuņš (<i>Liu Xun</i> , 劉詢)	Sjuaņdi (<i>Xuan Di</i> , 宣帝)	Džundzuns (<i>Zhong Zong</i> , 中宗)	Sjaosjuanhuandi (<i>Xiao Xuan Huang Di</i> , 孝宣皇帝)	Beņši (<i>Ben Shi</i> , 本始); Didzje (<i>Di Jie</i> , 地節); Juaņkan (<i>Yuan Kang</i> , 元康); Šeņdzjue (<i>Shen Jue</i> , 神爵); Vufen (<i>Wu Feng</i> , 五鳳); Gaņlu (<i>Gan Lu</i> , 甘露); Huanlun (<i>Huang Long</i> , 黃龍)	74–48 p.m.ē.
Liu Ši (<i>Liu Shi</i> , 劉爽)	Juaņdi (<i>Yuan Di</i> , 元帝), arī Haņjuaņdi (<i>Han Yuan Di</i> , 漢元帝)	Gaodzuns (<i>Gao Zong</i> , 高宗)	Sjaojuaņhuandi (<i>Xiao Yuan Huang Di</i> , 孝元皇帝)	Čujuaņ (<i>Chu Yuan</i> , 初元); Junguan (<i>Yong Guang</i> , 永光); Dzjaņdzao (<i>Jian Zhao</i> , 建昭); Dzjinnin (<i>Jing Ning</i> , 竟寧)	48–33 p.m.ē.
Liu Ao (<i>Liu Ao</i> , 劉熬)	Čendi (<i>Cheng Di</i> , 成帝), arī Haņčendi (<i>Han Cheng Di</i> , 漢成帝)	Tundzuns (<i>Tong Zong</i> , 統宗)	Sjaočenuandi (<i>Xiao Cheng Huang Di</i> , 孝成皇帝)	Dzjaņši (<i>Jian Shi</i> , 建始); Hepin (<i>He Ping</i> , 河平); Jansuo (<i>Yang Shuo</i> , 陽朔); Hundzja (<i>Hong Jia</i> , 鴻嘉); Junši (<i>Yong Shi</i> , 永始); Juaņjan (<i>Yuan Yan</i> , 元延); Suihe (<i>Sui He</i> , 綏和)	33–7 p.m.ē.
Liu Sjuņš (<i>Liu Xin</i> , 劉欣)	Aidi (<i>Ai Di</i> , 哀帝), arī Haņaidi (<i>Han Ai Di</i> , 漢哀帝)	-	Sjaoaihuandi (<i>Xiao Ai Huangdi</i> , 孝哀皇帝)	Dzjaņpin (<i>Jian Ping</i> , 建平); Taičujuandzjan (<i>Tai Chu Yuan Jiang</i> , 太初元將); Juaņšou (<i>Yuan Shou</i> , 元壽)	7–1 p.m.ē.

Haņu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Vārds, kas bieži sastopams vēstures grāmatās	Tempļa vārds	Pēcnāves vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Liu Kaņš (<i>Liu Kan</i> , 劉衍)	Pindi (<i>Ping Di</i> , 平帝), arī Haņpindi (<i>Han Ping Di</i> , 漢平帝)	-	Sjaopinhuandi (<i>Xiao Ping Huang Di</i> , 孝平皇帝)	Juaņši (<i>Yuan Shi</i> , 元始)	1 p.m.ē.–6
Liu Jins (<i>Liu Ying</i> , 劉嬰), arī Žudzi (<i>Ru Zi</i> , 孺子)	Žudzijins (<i>Ru Zi Ying</i> , 孺子嬰)	-	-	Dzjuiše (<i>Ju She</i> , 居攝); Čuši (<i>Chu Shi</i> , 初始)	6–9

Jaunās dinastijas imperators

Vans Mans (<i>Wang Mang</i> , 王莽), arī Džjuidzjuņš (<i>Ju Jun</i> , 巨君)	Dzjaņšindi (<i>Jian Xing Di</i> , 建興帝), arī Sjinšidzu (<i>Xin Shi Zu</i> , 新始祖)	-	-	Šidzjaņguo (<i>Shi Jian Guo</i> , 始建國); Tianfen (<i>Tian Feng</i> , 天鳳); Dihuan (<i>Di Huang</i> , 地皇)	9–23
---	---	---	---	---	------

Austrumu Haņu dinastijas imperatori

Liu Sjaņš (<i>Liu Xuan</i> , 劉玄), arī Šenguns (<i>Sheng Gong</i> , 聖公)	Genšidi (<i>Geng Shi Di</i> , 更始帝)	-	Huaijan vušuņvans (<i>Huai Yang Wu Shun Wang</i> , 淮揚武順王), arī Vušuņs (<i>Wu Shun</i> , 武順)	Genši (<i>Geng Shi</i> , 更始)	23–25
Liu Sju (<i>Liu Xiu</i> , 劉秀), arī Veņšu (<i>Wen Shu</i> , 文叔)	Guanvudi (<i>Guang Wu Di</i> , 光武帝), arī Haņguanvudi (<i>Han Guang Wu Di</i> , 漢光武帝)	Šidzu (<i>Shi Zu</i> , 世祖)	Guanvuhuandi (<i>Guang Wu Huang Di</i> , 光武皇帝)	Dzjaņvu (<i>Jian Wu</i> , 建武); Dzjaņvu džunjaņ (<i>Jian Wu Zhong Yuan</i> , 建武中元)	25–57
Liu Džuanš (<i>Liu Zhuang</i> , 劉莊)	Mindi (<i>Ming Di</i> , 明帝), arī Haņmindi (<i>Han Ming Di</i> , 漢明帝)	Sjaņdzuns (<i>Xian Zong</i> , 顯宗)	Sjaominhuandi (<i>Xiao Ming Huang Di</i> , 孝明皇帝)	Junpin (<i>Yong Ping</i> , 永平)	57–75
Liu Da (<i>Liu Da</i> , 劉烜)	Džandi (<i>Zhang Di</i> , 章帝), arī Haņdžandi (<i>Han Zhang Di</i> , 漢章帝)	Sudzuns (<i>Su Zong</i> , 肅宗)	Sjaodžanhuandi (<i>Xiao Zhang Huang Di</i> , 孝章皇帝)	Dzjaņču (<i>Jian Chu</i> , 建初); Juaņhe (<i>Yuan He</i> , 元和); Džanhe (<i>Zhang He</i> , 章和)	75–88

Haņu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Vārds, kas bieži sastopams vēstures grāmatās	Tempļa vārds	Pēcnāves vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Liu Džao (Liu Zhao, 劉肇)	Hedi (<i>He Di</i> , 和帝), arī Haņhedi (<i>Han He Di</i> , 漢和帝)	Mudzuns (<i>Mu Zong</i> , 穆宗)	Sjaohehuandi (<i>Xiao He Huang Di</i> , 孝和皇帝)	Junjuan (<i>Yong Yuan</i> , 永元); Juaņšjin (<i>Yuan Xing</i> , 元興)	88–106
Liu Luns (<i>Liu Long</i> , 劉隆)	Šandi (<i>Shang Di</i> , 殤帝), arī Haņšandi (<i>Han Shang Di</i> , 漢殤帝)	-	Sjaošanhuandi (<i>Xiao Shang Huang Di</i> , 孝殤皇帝)	Jaņpin (<i>Yan Ping</i> , 延平)	106
Liu Hu (<i>Liu Hu</i> , 劉祜)	Aņdi (<i>An Di</i> , 安帝), arī Haņaņdi (<i>Han An Di</i> , 漢安帝)	Gundzuns (<i>Gong Zong</i> , 恭宗)	Sjaoaņhuandi (<i>Xiao An Huang Di</i> , 孝安皇帝)	Junču (<i>Yong Chu</i> , 永初); Juaņču (<i>Yuan Chu</i> , 元初); Junnin (<i>Yong Ning</i> , 永寧); Dzjaņguan (<i>Jian Guang</i> , 建光); Jaņguan (<i>Yan Guang</i> , 延光)	106–125
Liu Ji (<i>Liu Yi</i> , 劉懿), arī Du (<i>Du</i> , 犢)	Dunhaņjanšaodi (<i>Dong Han Qian Shao Di</i> , 東漢前少帝)	-	-	Jaņguan (<i>Yan Guang</i> , 延光)	125
Liu Bao (<i>Liu Bao</i> , 劉保)	Šuņdi (<i>Shun Di</i> , 順帝), arī Haņšuņdi (<i>Han Shun Di</i> , 漢順帝)	Dzjindzuns (<i>Jing Zong</i> , 敬宗)	Sjaošuņhuandi (<i>Xiao Shun Huang Di</i> , 孝順皇帝)	Jundzjaņ (<i>Yong Jian</i> , 永建); Jandzja (<i>Yang Jia</i> , 陽嘉); Junhe (<i>Yong He</i> , 永和); Haņaņ (<i>Han An</i> , 漢安); Dzjaņkan (<i>Jian Kang</i> , 建康)	125–144
Liu Bins (<i>Liu Bing</i> , 劉炳)	Čundi (<i>Chong Di</i> , 沖帝), arī Haņčundi (<i>Han Chong Di</i> , 漢沖帝)	-	Sjaočunhuandi (<i>Xiao Chong Huang Di</i> , 孝沖皇帝)	Junsi (<i>Yong Xi</i> , 永憙)	144–145
Liu Dzuans (<i>Liu Zuan</i> , 劉纘)	Džidi (<i>Zhi Di</i> , 質帝), arī Haņdžidi (<i>Han Zhi Di</i> , 漢質帝)	-	Sjao džihuandi (<i>Xiao Zhi Huang Di</i> , 孝質皇帝)	Beņču (<i>Ben Chu</i> , 本初)	145–146

Haņu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Vārds, kas bieži sastopams vēstures grāmatās	Tempļa vārds	Pēcnāves vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Liu Dži (<i>Liu Zhi</i> , 劉志)	Huaņdi (<i>Huan Di</i> , 桓帝), arī Haņhuaņdi (<i>Han Huan Di</i> , 漢桓帝)	Veidzuns (<i>Wei Zong</i> , 威宗)	Sjaohuaņhuandi (<i>Xiao Huan Huang Di</i> , 孝桓皇帝)	Dzjaņhe (<i>Jian He</i> , 建和); Hepin (<i>He Ping</i> , 和平); Juaņdzja (<i>Yuan Jia</i> , 元嘉); Junsjin (<i>Yong Xing</i> , 永興); Junšou (<i>Yong Shou</i> , 永壽); Jaņsji (<i>Yan Xi</i> , 延熹); Junkan (<i>Yong Kang</i> , 永康)	146–167
Liu Huns (<i>Liu Hong</i> , 劉宏)	Lindi (<i>Ling Di</i> , 靈帝), arī Haņlindi (<i>Han Ling Di</i> , 漢靈帝)	Dudzuns (<i>Du Zong</i> , 度宗)	Sjaolinhuandi (<i>Xiao Ling Huang Di</i> , 孝靈皇帝)	Dzjaņnin (<i>Jianning</i> , 建寧); Sjiipin (<i>Xiping</i> , 熹平); Guanhe (<i>Guanghe</i> , 光和); Džunpin (<i>Zhongping</i> , 中平)	168–189
Liu Bians (<i>Liu Bian</i> , 劉辯)	Šaodi (<i>Shao Di</i> , 少帝), arī Huandzibiaņš (<i>Huang Zi Bian</i> , 皇子辯), arī Hunnunvans (<i>Hong Nong Wang</i> , 弘农王)	-	Huaiivans (<i>Huai Wang</i> , 懷王)	Guansji (<i>Guang Xi</i> , 光熹); Džaonin (<i>Zhao Ning</i> , 昭寧)	189
Liu Sje (<i>Liu Xie</i> , 劉協)	Sjaņdi (<i>Xian Di</i> , 獻帝), arī Haņsjaņdi (<i>Han Xian Di</i> , 漢獻帝)	-	Sjaosjaņhuandi (<i>Xiao Sjan Huang Di</i> , 孝獻皇帝); Sjaominhuandi (<i>Xiao Min Huang Di</i> , 孝愍皇帝)	Junhaņ (<i>Yong Han</i> , 永漢); Džunpin (<i>Zhong Ping</i> , 中平); Čupin (<i>Chu Ping</i> , 初平); Sjinpin (<i>Xing Ping</i> , 興平); Dzjaņaņ (<i>Jian An</i> , 建安); Jaņkan (<i>Yan Kang</i> , 延康)	189–220

Tanu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds ⁹	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Li Juans (<i>Li Yuan</i> , 李淵)	Davu huandi (<i>Da Wu Huang Di</i> , 大武皇帝); arī Šenjao huandi (<i>Shen Yao Huang Di</i> , 神堯皇帝); arī Šenjao dašen huandi (<i>Shen Yao Da Sheng Huang Di</i> , 神堯大皇帝); arī Šenjao dašen daguan sjaohuandi (<i>Shen Yao Da Sheng Da Guang Xiao Huang Di</i> , 神堯大聖大光孝皇帝)	Gaodzu (<i>Gao Zu</i> , 高祖)	Vude (<i>Wu De</i> , 武德)	618–626
Li Šimiņs (<i>Li Shimin</i> , 世民)	Veņhuandi (<i>Wen Huang Di</i> , 文皇帝); arī Veņvušen huandi (<i>Wen Wu Sheng Huang Di</i> , 文武聖皇帝); arī Veņvu dašen huandi (<i>Wen Wu Da Sheng Huang Di</i> , 文武大聖大廣孝皇帝); arī Veņvu dašen daguan sjaohuandi (<i>Wen Wu Da Sheng Da Guang Xiao Huang Di</i> , 文武大聖大廣孝皇帝)	Taidzuns (<i>Tai Zong</i> , 太宗)	Dženġuan (<i>Zhen Guan</i> , 貞觀)	626–649

⁹ Tempļa vārdu (miaohao, 廟号) piešķir mirušam valdniekam apbedīšanas laikā, pēc tam upurēšanas ceremonijās senču templi ar šo vārdu izsauca viņa garu. Ja pēcnāves vārdā augsti tika vērtēti miruša valdnieka nopelni, tad tempļa vārds vienā vai divos vārdos norādīja uz viņa lomū dinastijas veidošanā un vietu dinastijas imperatoru pēctecībā, uz viņa devumu valstij vai otrādi – nevarīgumu. Pēc satura tempļa vārdi bija gan slavinoši, gan nosodoši.

Tanu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds ⁹	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Li Dži (<i>Li Zhi</i> , 李治)	Tianhuan dadi (<i>Tian Huang Da Di</i> , 天皇大帝); arī Tianhuan dašen huandi (<i>Tian Huang Da Sheng Huang Di</i> , 天皇大聖皇帝); arī Tianhuan dašen dahun sjaohuandi (<i>Tian Huang Da Sheng Da Hong Xiao Huang Di</i> , 天皇大聖大弘孝皇帝)	Gaodzuns (<i>Gao Zong</i> , 高宗)	Junhui (<i>Yong Hui</i> , 永徽); Sjaņcjin (<i>Xian Qing</i> , 顯慶); Lunšuo (<i>Long Shuo</i> , 龍朔); Linde (<i>Lin De</i> , 麟德); Cjaņfen (<i>Qian Feng</i> , 乾封); Džundžan (<i>Zong Zhang</i> , 總章); Sjaņhen (<i>Xian Heng</i> , 咸亨); Šanjuan (<i>Shang Yuan</i> , 上元); Jifen (<i>Yi Feng</i> , 儀鳳); Tiaolu (<i>Tiao Lu</i> , 調露); Junlun (<i>Yong Long</i> , 永隆); Kaijao (<i>Kai Yao</i> , 開耀); Junčuņ (<i>Yong Chun</i> , 永淳); Hundao (<i>Hong Dao</i> , 弘道)	649–683
Li Sjaņs (<i>Li Xian</i> , 李顯); arī Li Dže (<i>Li Zhe</i> , 李哲)	Sjaohu huandi (<i>Xiao He Huang Di</i> , 孝和皇帝); arī Sjaohu dašen huandi (<i>Xiao He Da Sheng Huang Di</i> , 孝和大聖皇帝); arī Dahe dašen dadžao sjaohuandi (<i>Da He Da Sheng Da Zhao Xiao Huang Di</i> , 大和大聖大招孝皇帝)	Džundzuns (<i>Zhong Zong</i> , 中宗)	Sišen (<i>Si Sheng</i> , 嗣聖)	684 (pirmā valdišana)
Li Daņs (<i>Li Dan</i> , 李旦)	Dašendžen huandi (<i>Da Sheng Zhen Huang Di</i> , 大聖皇帝); arī Sjuandžen dašen huandi (<i>Xuan Zhen Da Sheng Huang Di</i> , 玄貞大聖皇帝); arī Sjuandžen dašen dasjin sjaohuandi (<i>Xuan Zhen Da Sheng Da Xing Xiao Huang Di</i> , 玄貞大聖大興孝皇帝)	Žuidzuns (<i>Rui Zong</i> , 睿宗)	Veņmin (<i>Wen Ming</i> , 文明)	684–690 (pirmā valdišana)

Tanu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds ⁹	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Vu Meja (<i>Wu Mei</i> , 武媚); arī Vu Džao (<i>Wu Zhao</i> , 武曩); arī Dzetiaņa (<i>Zetian</i> , 則天); arī Vu Dzetiaņa (<i>Wu Zetian</i> , 武則天)	Dzetiaņ dašen huanhou (<i>Ze Tian Da Sheng Huang Hou</i> , 則天大聖皇后); arī Tiaņhou (<i>Tian Hou</i> , 天后); arī Dašen tiaņhou (<i>Da Sheng Tian Hou</i> , 大聖天后); arī Tiaņhou šendi (<i>Tian Hou Sheng Di</i> , 天后聖帝); arī Šenhou (<i>Sheng Hou</i> , 聖后); arī Dzetiaņ huanhou (<i>Ze Tian Huang Hou</i> , 則天皇后); arī Dzetiaņ šuņšen huanhou (<i>Ze Tian Shun Sheng Huang Hou</i> , 則天順聖皇后)	-	Guandžai (<i>Guang Zhai</i> , 光宅); Chuigun (<i>Chui Gong</i> , 垂拱); Junčan (<i>Yong Chang</i> , 永昌); Dzaiču (<i>Zai Chu</i> , 載初); Tiaņšou (<i>Tian Shou</i> , 天授); Žuji (<i>Ru Yi</i> , 如意); Čanšou (<i>Chang Shou</i> , 長壽); Jaņdzai (<i>Yan Zai</i> , 延載); Dženšen (<i>Zheng Sheng</i> , 證聖); Tiaņcevaņsui (<i>Tian Ce Wan Sui</i> , 天冊萬歲); Vaņsuidenfen (<i>Wan Sui Deng Feng</i> , 萬歲登封); Vaņsuituntiaņ (<i>Wan Sui Tong Tian</i> , 萬歲通天); Šenġun (<i>Shen Gong</i> , 神功); Šenli (<i>Sheng Li</i> , 聖曆); Džuši (<i>Jiu Shi</i> , 久視); Dadzu (<i>Da Zu</i> , 大足); Čanaņ (<i>Chang An</i> , 長安); Šenlun (<i>Shen Long</i> , 神龍)	690–705 (690. g. pasludināja jaunu dinastiju Džou, kuru 705. g. pati atcēla)
Li Sjaņs (<i>Li Xian</i> , 李顯); arī Li Dže (<i>Li Zhe</i> , 李哲)	Sk. iepriekš.	Džundzuns (<i>Zhong Zong</i> , 中宗)	Šenlun (<i>Shen Long</i> , 神龍); Dzjinlun (<i>Jing Long</i> , 景龍)	705–710 (otrā valdīšana)
Li Čunmao (<i>Li Chongmao</i> , 李重茂); arī Šaodi (<i>Shao Di</i> , 少帝)	Šanhuandi (<i>Shang Huang Di</i> , 殤皇帝)	Gundzuns (<i>Gong Zong</i> , 恭宗)	Tanlun (<i>Tang Long</i> , 唐隆)	710
Li Daņs (<i>Li Dan</i> , 李旦)	Sk. iepriekš.	Žuidzuns (<i>Rui Zong</i> , 睿宗)	Dzjinjuņ (<i>Jing Yun</i> , 景雲); Taidzji (<i>Tai Ji</i> , 太極); Jaņhe (<i>Yan He</i> , 延和)	710–712 (otrā valdīšana)
Li Lundzji (<i>Li Longji</i> , 李隆基)	Džidao dašen damin sjaohuandi (<i>Zhi Dao Da Sheng Da Ming Xiao Huang Di</i> , 至道大聖大明孝皇帝)	Sjuandzuns (<i>Xuan Zong</i> , 玄宗)	Sjantiaņ (<i>Xian Tian</i> , 先天); Kaijuan (<i>Kai Yuan</i> , 開元); Tiaņbao (<i>Tian Bao</i> , 天寶)	712–756

Tanu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds ⁹	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Li Hens (<i>Li Heng</i> , 李亨)	Veņmin vude dašen dasjuaņ sjaohuandi (<i>Wen Ming Wu De Da Sheng Da Xuan Xiao Huang Di</i> , 文明武德 大聖大宣孝皇帝)	Sudzuns (<i>Su Zong</i> , 肅宗)	Džide (<i>Zhi De</i> , 至德); Cjaņjuaņ (<i>Qian Yuan</i> , 乾元); Šanjaņ (<i>Shang Yuan</i> , 上元); Baojin (<i>Bao Ying</i> , 寶應)	756–762
Li Jujs (<i>Li Yu</i> , 李豫)	Žuiveņ sjaovu huandi (<i>Rui Wen Xiao Wu Huang Di</i> , 睿文孝武 皇帝)	Daidzuns (<i>Dai Zong</i> , 代宗)	Baojin (<i>Bao Ying</i> , 寶應); Guande (<i>Guang De</i> , 廣德); Juntai (<i>Yong Tai</i> , 永泰); Dali (<i>Da Li</i> , 大曆)	762–779
Li Kuo (<i>Li Kuo</i> , 李适)	Šeņvu sjaoveņ huandi (<i>Shen Wu Xiao Wen Huang Di</i> , 神武孝文 皇帝)	Dedzuns (<i>De Zong</i> , 德宗)	Dzjaņdzun (<i>Jian Zhong</i> , 建中); Sjinjuaņ (<i>Xing Yuan</i> , 興元); Dženjuaņ (<i>Zhen Yuan</i> , 貞元)	779–805
Li Suns (<i>Li Song</i> , 李誦)	Džide hundao dašen daaņ sjaohuandi (<i>Zhi De Hong Dao Da Sheng Da An Xiao Huang Di</i> , 至德弘道 大聖大安孝皇帝)	Šunzdžuns (<i>Shun Zong</i> , 順宗)	Jundžeņ (<i>Yong Zhen</i> , 永貞)	805
Li Čuņs (<i>Li Chun</i> , 李純)	Šenšeņ džanvu sjaohuandi (<i>Sheng Shen Zhang Wu Xiao Huang Di</i> , 聖神章武 孝皇帝); arī Džaoveņ džanvu dašen džišeņ sjaohuandi (<i>Zhao Wen Zhang Wu Da Sheng Zhi Shen Xiao Huang Di</i> , 昭文章武大聖至神 孝皇帝)	Sjaņdzuns (<i>Xian Zong</i> , 憲宗)	Juaņhe (<i>Yuan He</i> , 元和)	805–820
Li Hens (<i>Li Heng</i> , 李恆)	Žuiseņ veņhui sjaohuandi (<i>Rui Sheng Wen Hui Xiao Huang Di</i> , 睿聖文惠孝皇帝)	Mudzuns (<i>Muzong</i> , 穆宗)	Junsiņ (<i>Young Xin</i> , 永新); Čancjin (<i>Chang Qing</i> , 長慶)	820–824

Tanu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds ^o	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Li Džaņs (<i>Li Zhan</i> , 李湛)	Žuivu džaomiņ sjaohuandi (<i>Rui Wu Zhao Min Xiao Huang Di</i> , 睿武昭愍孝皇帝)	Dzjindzuns (<i>Jing Zong</i> , 敬宗)	Baoli (<i>Bao Li</i> , 寶曆)	824–827
Li Ans (<i>Li Ang</i> , 李昂)	Juaņšen džaosjaņ sjaohuandi (<i>Yuan Sheng Zhao Xian Xiao Huang Di</i> , 元聖昭獻孝皇帝)	Veņdzuns (<i>Wenzong</i> , 文宗)	Baoli (<i>Bao Li</i> , 寶曆); Dahe (<i>Da He</i> , 大和) vai Taihe (<i>Tai He</i> , 太和); Kaičēn (<i>Kai Cheng</i> , 開成)	827–840
Li Čaņs (<i>Li Chan</i> , 李漣)	Džidao džaosu sjaohuandi (<i>Zhi Dao Zhao Su Xiao Huang di</i> , 至道昭肅孝皇帝)	Vudzuns (<i>Wu Zong</i> , 武宗)	Huičān (<i>Hui Chang</i> , 會昌)	840–846
Li Čeņs (<i>Li Chen</i> , 李忱)	Šēnu sjaņveņ sjaohuandi (<i>Sheng Wu Xian Wen Xiao Huang Di</i> , 聖武獻文孝皇帝); arī Juaņšen džimin čēnu sjaņveņ žuidži džānžēņ šēncun jidaoda sjaohuandi (<i>Yuan Sheng Zhi Ming Cheng Wu Xian Wen Rui Zhi Zhang Ren Shen Cong Yi Dao Da Xiao Huang Di</i> , 元聖至明成武獻文睿智章仁神聰懿道大孝皇帝)	Sjuaņdzuns (<i>Xuan Zong</i> , 宣宗)	Huičān (<i>Hui Chang</i> , 會昌); Dadžun (<i>Dazhong</i> , 大中)	846–859
Li Cuijs (<i>Li Cui</i> , 李漼)	Džaošēn gunhui sjaohuandi (<i>Zhao Sheng Gong Hui Xiao Huang Di</i> , 昭聖恭惠孝皇帝)	Jidzuns (<i>Yi Zong</i> , 懿宗)	Dadžun (<i>Da Zhong</i> , 大中); Sjaņtun (<i>Xian Tong</i> , 咸通)	859–873
Li Sjuāņs (<i>Li Xuan</i> , 李儼)	Huišēn gundin sjaohuandi (<i>Hui Sheng Gong Ding Xiao Huang Di</i> , 惠聖恭定孝皇帝)	Sjidzuns (<i>Xi Zong</i> , 僖宗)	Sjaņtun (<i>Xian Tong</i> , 咸通); Cjaņfu (<i>Qian Fu</i> , 乾符); Guanmin (<i>Guang Ming</i> , 廣明); Džunhe (<i>Zhong He</i> , 中和); Guancji (<i>Guang Qi</i> , 光啟); Veņde (<i>Wen De</i> , 文德)	873–888

Tanu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds ^o	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Li Je (<i>Li Ye</i> , 李暉)	Šenmu dzjinveņ sjaohuandi (<i>Sheng Mu Jing Wen Xiao Huang Di</i> , 聖穆景文孝皇帝); arī Gunlin džuanmiņ sjaohuandi (<i>Gong Ling Zhuang Min Xiao Huang Di</i> , 恭靈莊閔孝皇帝)	Džao dzuns (<i>Zhao Zong</i> , 昭宗); arī Sjandzuns (<i>Xiang Zong</i> , 襄宗)	Lundzji (<i>Long Ji</i> , 龍紀); Dašuņ (<i>Da Shun</i> , 大順); Džjinfu (<i>Jing Fu</i> , 景福); Cjaņnin (<i>Qian Ning</i> , 乾寧); Guanhua (<i>Guang Hua</i> , 光化); Tianfu (<i>Tian Fu</i> , 天復)	888–900 (pirmā valdīšana)
Li Jujs (<i>Li Yu</i> , 李裕)	-	-	Tianfu (<i>Tianfu</i> , 天復)	900–901
Li Je (<i>Li Ye</i> , 李暉)	Sk. iepriekš.	Sk. iepriekš.	Tianfu (<i>Tian Fu</i> , 天復); Tianjōu (<i>Tian You</i> , 天祐)	901–904 (otrā valdīšana)
Li Džu (<i>Li Zhu</i> , 李柷); arī Li Džuo (<i>Li Zuo</i> , 李祚)	Aihuandi (<i>Ai Huang Di</i> , 哀皇帝); arī Džaošuāņ guanlie sjaohuandi (<i>Zhao Xuan Guang Lie Xiao Huang Di</i> , 昭宣光烈孝皇帝)	Džjindzuns (<i>Jing Zong</i> , 景宗)	Tianjōu (<i>Tian You</i> , 天祐)	904–907

Sunu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Ziemeļu Sunu dinastijas imperatori				
Džao Kuanjiņs (<i>Zhao Kuangyin</i> , 趙匡胤)	Jinvu šenveņ šende huandi (<i>Ying Wu Sheng Wen Shen De Huang Di</i> , 英武聖文神德皇帝); arī Cjijūņ līdzji jinvu žuiveņ šende šengun džiminda sjaohuandi (<i>Qi Yun Li Ji Ying Wu Rui Wen Shen De Shen Gong Zhi Ming Da Xiao Huang Di</i> , 啓運立極英武睿文神德聖功至明大孝皇帝)	Taidzu (<i>Tai Zu</i> , 太祖)	Dzjaņlun (<i>Jian Long</i> , 建隆); Cjaņde (<i>Qian De</i> , 乾德); Kaibao (<i>Kai Bao</i> , 開寶)	960–976

Sunu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Džao Džjuns (<i>Zhao Jiong</i> , 趙昞); arī Džao Kuanji (<i>Zhao Kuangyi</i> , 趙匡義); arī Džao Guanji (<i>Zhao Guangyi</i> , 趙光義)	Šeņgun šende veņvu huandi (<i>Shen Gong Sheng De Wen Wu Huang Di</i> , 神功聖德文武皇帝); arī Džižeņ jindao šeņgun šende veņvu žuilie daminguan sjaohuandi (<i>Zhi Ren Ying Dao Shen Gong Sheng De Wen Wu Rui Lie Da Min Guang Xiao Huang Di</i> , 至仁應道神功聖德文武睿烈大明廣孝皇帝)	Taidzuns (<i>Tai Zong</i> , 太宗)	Taipinsjinguo (<i>Tai Ping Xing Guo</i> , 太平興國); Junsji (<i>Yong Xi</i> , 雍熙); Duangun (<i>Duan Gong</i> , 端拱); Čunhua (<i>Chun Hua</i> , 淳化); Džidao (<i>Zhidao</i> , 至道)	976–997
Džao Hens (<i>Zhao Heng</i> , 趙恆); arī Džao Dečans (<i>Zhao Dechang</i> , 趙德昌); arī Džao Juaņsju (<i>Zhao Yuanxiu</i> , 趙元休); arī Džao Juaņkaņs (<i>Zhao Yuankan</i> , 趙元侃)	Veņmin džanšenjuan sjaohuandi (<i>Wen Ming Zhang Sheng Yuan Xiao Huang Di</i> , 文明章聖元孝皇帝); arī Veņmin vudin džanšenjuan sjaohuandi (<i>Wen Ming Wu Ding Zhang Sheng Yuan Xiao Huang Di</i> , 文明武定章聖元孝皇帝); arī Jinfu dzjigu šeņgun žande veņmin vudin džanšenjuan sjaohuandi (<i>Ying Fu Ji Gu Shen Gong Rang De Wen Ming Wu Ding Zhang Sheng Yuan Xiao Huang Di</i> , 應符稽古神功讓德文明武定章聖元孝皇帝)	Džeņdzuns (<i>Zhen Zong</i> , 真宗)	Sjaņpin (<i>Xian Ping</i> , 咸平); Džjinde (<i>Jing De</i> , 景德); Dadžunsjanfu (<i>Da Zhong Xiang Fu</i> , 大中祥符); Tiaņsji (<i>Tian Xi</i> , 天禧); Čjaņsjin (<i>Qian Xing</i> , 乾興)	997–1022

Sunu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Džao Džeņš (<i>Zhao Zhen</i> , 趙禎); arī Džao Šouji (<i>Zhao Shouyi</i> , 趙受益)	Šeņveņ šenvumin sjaohuandi (<i>Shen Wen Sheng Wu Ming Xiao Huang Di</i> , 神文聖武明孝皇帝); arī Titian fadao dzjigun cjaņde šeņveņ šenvu žuidžemin sjaohuandi (<i>Ti Tian Fa Dao Ji Gong Quan De Shen Wen Sheng Wu Rui Zhe Ming Xiao Huang Di</i> , 體天法道極功全德神文聖武睿哲明孝皇帝)	Žeņdzuns (<i>Ren Zong</i> , 仁宗)	Cjaņšjin (<i>Qian Xing</i> , 乾興); Tiaņšen (<i>Tian Sheng</i> , 天聖); Mindao (<i>Ming Dao</i> , 明道); Dzjinjou (<i>Jing You</i> , 景祐); Baojuaņ (<i>Bao Yuan</i> , 寶元); Kandin (<i>Kang Ding</i> , 康定); Cjinli (<i>Qing Li</i> , 慶曆); Huanjou (<i>Huang You</i> , 皇祐); Džihe (<i>Zhi He</i> , 至和); Dzjajou (<i>Jia You</i> , 嘉祐)	1022–1063
Džao Dzunši (<i>Zhao Zongshi</i> , 趙宗實); arī Džao Šu (<i>Zhao Shu</i> , 趙曙)	Sjaņveņ sūvusjuaņ sjaohuandi (<i>Xian Wen Su Wu Xuan Xiao Huang Di</i> , 憲文肅武宣孝皇帝); arī Tigaņ jinli lungun šende sjaņveņ suvu žuišensjuaņ sjaohuandi (<i>Ti Gan Ying Li Long Gong Sheng De Xian Wen Su Wu Rui Sheng Xuan Xiao Huang Di</i> , 體乾應曆隆功盛德憲文肅武睿聖宣孝皇帝)	Jindzuns (<i>Ying Zong</i> , 英宗)	Dzjajou (<i>Jia You</i> , 嘉祐); Džipin (<i>Zhi Ping</i> , 治平)	1063–1067

Sunu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Džao Džundžeņš (Zhao Zhong-zhen, 趙仲鍼); arī Džao Sjujs (Zhao Xu, 趙頊)	Jinveņ lievušen sjaohuandi (Ying Wen Lie Wu Sheng Xiao Huang Di, 英文烈武 聖孝皇帝); arī Šaotian fagu juņde dzjaņgun jinveņ lievu cjinženšen sjaohuandi (Shao Tian Fa Gu Jun De Jian Gong Ying Wen Lie Wu Qin Ren Sheng Xiao Huang Di, 紹天法古運德建功 英文烈武欽仁聖孝 皇帝); arī Titian sjaņdao dide vangun jinveņ lievu cjinženšen sjaohuandi (Ti Tian Xian Dao Di De Wang Gong Ying Wen Lie Wu Qin Ren Sheng Xiao Huang Di, 體天顯道帝德王功 英文烈武欽仁聖孝 皇帝); arī Tijuan sjaņdao fagu lisjaņ dide vangun jinveņ lievu cinženšen sjaohuandi (Ti Yuan Xian Dao Fa Gu Li Xian Di De Wang Gong Ying Wen Lie Wu Qin Ren Sheng Xiao Huang Di, 體元顯道 法古立憲帝德王功 英文烈武欽仁聖孝 皇帝)	Šeņdzuns (Shen Zong, 神宗)	Džipin (Zhi Ping, 治平); Sjinyin (Xi Ning, 熙寧); Juanfen (Yuan Feng, 元豐)	1067–1085

Sunu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Džao Juns (<i>Zhao Yong</i> , 趙備), arī Džao Sjujs (<i>Zhao Xu</i> , 趙煦)	Cjiņņēvs žuiuvadžao sjaohuandi (<i>Qin Wen Rui Wu Zhao Xiao Huang Di</i> , 欽文睿武昭孝皇帝); arī Sjaņjuan džjidao sjaņde dingun cjiņņēvs žuiivu dzjišendžao sjaohuandi (<i>Xian Yuan Ji Dao Xian De Ding Gong Qin Wen Rui Wu Ji Sheng Zhao Xiao Huang Di</i> , 憲元繼道顯德定功欽文睿武齊聖昭孝皇帝)	Džedzuns (<i>Zhe Zong</i> , 哲宗)	Juanfen (<i>Yuan Feng</i> , 元豐); Juanjou (<i>Yuan You</i> , 元祐); Šaošen (<i>Shao Sheng</i> , 紹聖); Juanfu (<i>Yuan Fu</i> , 元符)	1085–1100
Džao Dzji (<i>Zhao Ji</i> , 趙佶)	Tišēņ hedao dzjuņlie sjuņgun šenņē žēņde sjaņcisjaņ sjaohuandi (<i>Ti Shen He Dao Jun Lie Xun Gong Sheng Wen Ren De Xian Ci Xian Xiao Huang Di</i> , 體神合道駿烈遜功聖文仁德憲慈顯孝皇帝)	Huidzuns (<i>Hui Zong</i> , 徽宗)	Juanfu (<i>Yuan Fu</i> , 元符); Dzjaņdzun dzjinguo (<i>Jian Zhong Jing Guo</i> , 建中靖國); Čunnin (<i>Chong Ning</i> , 崇寧); Daguāņ (<i>Da Guan</i> , 大觀); Dženhe (<i>Zheng He</i> , 政和); Čumhe (<i>Chong He</i> , 重和); Sjuāņhe (<i>Xuan He</i> , 宣和)	1100–1126
Džao Huanš (<i>Zhao Huan</i> , 趙桓)	Gunņēvs šuņdežēņ sjaohuandi (<i>Gong Wen Shun De Ren Xiao Huang Di</i> , 恭文順德仁孝皇帝)	Cjiņdzuns (<i>Qin Zong</i> , 欽宗)	Sjuāņhe (<i>Xuan He</i> , 宣和); Dzjinkan (<i>Jing Kang</i> , 靖康)	1126–1127

Dienvidu Sunu dinastijas imperatori

Džao Gou (<i>Zhao Gou</i> , 趙構)	Šoumin džunsjin cjuāņgun džide šenņēvu vuvē džaožēņsjaņ sjaohuandi (<i>Shou Ming Zhong Xing Quan Gong Zhi De Sheng Shen Wu Wen Zhao Ren Xian Xiao Huang Di</i> , 受命中興全功至德聖神武文昭仁憲孝皇帝)	Gaodzuns (<i>Gao Zong</i> , 高宗)	Dzjaņjaņ (<i>Jian Yan</i> , 建炎)	1127–1129 (pirma valdišana)
----------------------------------	---	----------------------------------	----------------------------------	-----------------------------

Sunu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Džao Fu (<i>Zhao Fu</i> , 趙昉)	Juanji taidzi (<i>Yuan Yi Tai Zi</i> , 元懿太子)	-	Minšou (<i>Ming Shou</i> , 明受)	1129
Džao Gou (<i>Zhao Gou</i> , 趙構)	Sk. iepriekš.	Sk. iepriekš.	Dzjanjaņ (<i>Jian Yan</i> , 建炎); Šaosjin (<i>Shao Xing</i> , 紹興)	1129–1162 (otrā valdīšana)
Džao Šeņs (<i>Zhao Shen</i> , 趙昫); arī Džao Bocuns (<i>Zhao Bocong</i> , 趙伯琮); arī Džao Juans (<i>Zhao Yuan</i> , 趙瑗); arī Džao Vejs (<i>Zhao Wei</i> , 趙瑋); arī Džao Juangujs (<i>Zhao Yuangui</i> , 趙元瑰); arī Džao Juanjuns (<i>Zhao Yuanyong</i> , 趙元永)	Šaotun tundao guaņde dzaogun dzeveņ šepvu minšēnčen sjaohuandi (<i>Shao Tong Tong Dao Guan De Zhao Gong Zhe Wen Shen Wu Min Sheng Cheng Xiao Huang Di</i> , 紹統同道冠德昭功哲文神武明聖成孝皇帝)	Sjaodzuns (<i>Xiao Zong</i> , 孝宗)	Lunsjin (<i>Long Xing</i> , 隆興); Cjaņdao (<i>Qian Dao</i> , 乾道); Čuņsji (<i>Chun Xi</i> , 淳熙)	1162–1189
Džao Duņs (<i>Zhao Dun</i> , 趙惇)	Sjuņdao sjaņžeņ mingun maode veņveņ šuņvu šendžeci sjaohuandi (<i>Xun Dao Xian Ren Ming Gong Mao De Wen Wen Shun Wu Sheng Zhe Ci Xiao Huang Di</i> , 循道憲仁明功茂德溫文順武聖哲慈孝皇帝)	Guandzuns (<i>Guang Zong</i> , 光宗)	Čuņsji (<i>Chun Xi</i> , 淳熙); Šaosji (<i>Shao Xi</i> , 紹熙)	1189–1194
Džao Kuo (<i>Zhao Kuo</i> , 趙擴)	Fatjaņ beidao čuņde maogun ženveņ dzevu šenžuigun sjaohuandi (<i>Fa Tian Bei Dao Chun De Mao Gong Ren Wen Zhe Wu Sheng Rui Gong Xiao Huang Di</i> , 法天備道純德茂功仁文哲武聖睿恭孝皇帝)	Nindzuns (<i>Ning Zong</i> , 寧宗)	Šaosji (<i>Shao Xi</i> , 紹熙); Cjinjuan (<i>Qing Yuan</i> , 慶元); Dzjatai (<i>Jia Tai</i> , 嘉泰); Kaisji (<i>Kai Xi</i> , 開禧); Dzjadin (<i>Jia Ding</i> , 嘉定)	1194–1224

Sunu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Džao Juņš (<i>Zhao Yun</i> , 趙昀); arī Džao Juidzjui (<i>Zhao Yuju</i> , 趙與苜); arī Džao Guičens (<i>Zhao Guicheng</i> , 趙貴誠)	Dzjaņdao beide dagun fusjin lievņņ žēņvu šenmināņ sjaohuandi (<i>Jian Dao Bei De Da Gong Fu Xing Lie Wen Ren Wu Sheng Ming An Xiao Huang Di</i> , 建道備德大功復興烈文仁武聖明安孝皇帝)	Lidzuns (<i>Li Zong</i> , 理宗)	Dzjadin (<i>Jia Ding</i> , 嘉定); Baocjin (<i>Bao Qing</i> , 寶慶); Šaodin (<i>Shao Ding</i> , 紹定); Duanpin (<i>Duan Ping</i> , 端平); Dzjasji (<i>Jia Xi</i> , 嘉熙); Čunjou (<i>Chun You</i> , 淳祐); Baojou (<i>Bao You</i> , 寶祐); Kaicjin (<i>Kai Qing</i> , 開慶); Dzjindin (<i>Jing Ding</i> , 景定)	1224–1264
Džao Mencji (<i>Zhao Mengqi</i> , 趙孟启); arī Džao Dzi (<i>Zhao Zi</i> , 趙孜); arī Džao Cji (<i>Zhao Qi</i> , 趙祺)	Duanveņmin vudzjin sjaohuandi (<i>Duan Wen Ming Wu Jing Xiao Huang Di</i> , 端文明武景孝皇帝)	Dudzuns (<i>Du Zong</i> , 度宗)	Dzjindin (<i>Jing Ding</i> , 景定); Sjaņčuņ (<i>Xian Chun</i> , 咸淳)	1264–1274
Džao Sjaņš (<i>Zhao Xian</i> , 趙燾); arī goda nosaukums – Gundi (<i>Gong Di</i> , 恭帝)	-	-	Sjaņčuņ (<i>Xian Chun</i> , 咸淳); Dejou (<i>De You</i> , 德祐)	1274–1276
Džao Ši (<i>Zhao Shi</i> , 趙昰)	Juiveņdžao vumiņ sjaohuandi (<i>Yu Wen Zhao Wu Min Xiao Huang Di</i> , 裕文昭武愍孝皇帝); arī Sjaogun žēņjui jišen dzjuņveņ jinvu cjiņdžen huandi (<i>Xiao Gong Ren Yu Yi Sheng Jun Wen Ying Wu Qin Zheng Huang Di</i> , 孝恭仁裕懿聖濬文英武勤政皇帝)	Duanzuns (<i>Duan Zong</i> , 端宗)	Dzjinjaņ (<i>Jing Yan</i> , 景炎)	1276–1278
Džao Bins (<i>Zhao Bing</i> , 趙昺)	-	-	Sjansjin (<i>Xiang Xing</i> , 祥興)	1278–1279

Juaņu (mongoļu) dinastijas imperatori

Dzimtās vārds un priekšvārds (iekavās – Mongolijas hana vārds)	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Bordžigins Hubilajs (Secens)	Šende šengun veņvu huandi (<i>Sheng De Shen Gong Wen Wu Huang Di</i> , 聖德神功文武皇帝)	Šidzu (<i>Shi Zu</i> , 世祖)	Džuntun (<i>Zhong Tong</i> , 中統); Džijuaņ (<i>Zhi Yuan</i> , 至元)	1260–1294 (1271 – Juaņu dinastijas izveidošana, 1279 – Dienvidu Sunu dinastijas teritorijas pārņemšana)
Bordžigins Temurs (Oldžeitu)	Cjiņminguan sjaohuandi (<i>Qin Ming Guang Xiao Huang Di</i> , 欽明廣孝皇帝)	Čendzuns (<i>Cheng Zong</i> , 成宗)	Juaņdžeņ (<i>Yuan Zhen</i> , 元貞); Dade (<i>Da De</i> , 大德)	1294–1307
Bordžigins Haisans (Kulugs)	Ženhuisjuaņ sjaohuandi (<i>Ren Hui Xuan Xiao Huang Di</i> , 仁惠宣孝皇帝)	Vudzuns (<i>Wu Zong</i> , 武宗)	Dade (<i>Da De</i> , 大德); Džida (<i>Zhi Da</i> , 至大)	1308–1311
Bordžigins Ajūrbaribada (Bujantu)	Šenveņcjin sjaohuandi (<i>Sheng Wen Qin Xiao Huang Di</i> , 聖文欽孝皇帝)	Žeņdzuns (<i>Ren Zong</i> , 仁宗)	Džida (<i>Zhi Da</i> , 至大); Huančin (<i>Huang Qing</i> , 皇慶); Jaņjou (<i>Yan You</i> , 延祐)	1311–1320
Bordžigins Šidebala (Gegens)	Žuišēnveņ sjaohuandi (<i>Rui Sheng Wen Xiao Huang Di</i> , 睿聖文孝皇帝)	Jindzuns (<i>Ying Zong</i> , 英宗)	Jaņjou (<i>Yan You</i> , 延祐); Džidži (<i>Zhi Zhi</i> , 至治)	1320–1323
Bordžigins Jesuntemurs (Jesuntemurs)	Pēcnāves vārda nav.	Tempļa vārda nav. Pieņemts saukt pēc valdišanas devīzes – Taidindi (<i>Tai Ding Di</i> , 泰定帝)	Džidži (<i>Zhi Zhi</i> , 至治); Taidin (<i>Tai Ding</i> , 泰定); Džihe (<i>Zhi He</i> , 致和)	1323–1328
Bordžigins Ašidhevs; arī Aradžabags (Ašidhevs; arī Aradžabags)	Pēcnāves vārda nav.	Tempļa vārda nav. Pieņemts saukt pēc valdišanas devīzes – Tianšunđi (<i>Tian Shun Di</i> , 天順帝)	Tiaņšuņ (<i>Tian Shun</i> , 天順)	1328
Bordžigins Tugtemurs (Džajatu)	Šenminjuaņ sjaohuandi (<i>Sheng Ming Yuan Xiao Huang Di</i> , 聖明元孝皇)	Veņdzuns (<i>Wen Zong</i> , 文宗)	Tiaņli (<i>Tian Li</i> , 天曆)	1328–1329 (pirmā valdišana)
Bordžigins Hošila (Kutugtu)	Jisjaņdzjin sjaohuandi (<i>Yi Xian Jing Xiao Huang Di</i> , 翼獻景孝皇帝)	Mindzuns (<i>Ming Zong</i> , 明宗)	Tiaņli (<i>Tian Li</i> , 天曆)	1329
Tugtemurs (Džajatu)	Sk. iepriekš.	Sk. iepriekš.	Tiaņli (<i>Tian Li</i> , 天曆); Džišuņ (<i>Zhi Shun</i> , 至順)	1329–1332 (otrā valdišana)

Juaņu (mongoļu) dinastijas imperatori

Dzimtas vārds un priekšvārds (iekavās – Mongolijas hana vārds)	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Bordžigins Irindžinbals (Irindžibals)	Čunšensi sjaohuandi (Chong Sheng Si Xiao Huang Di, 冲聖嗣孝皇帝)	Nindzuns (Ning Zong, 寧宗)	Džišuņ (Zhi Shun, 至順)	1332
Bordžigins Togontemurs (Uhagantu)	Sjuaņžeņpu sjaohuandi (Xuan Ren Pu Xiao Huang Di, 宣仁普孝皇帝); arī Šuņdi (Shun Di) 順帝)	Huidzuns (Hui Zong, 惠宗)	Džišuņ (Zhi Shun, 至順); Juaņtun (Yuan Tong, 元統); Džijuaņ (Zhi Yuan, 至元); Džidžen (Zhi Zheng, 至正)	1333–1370 (1368 – padzīts no Ķīnas)

Minu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Džu Juaņdžans (Zhu Yuanzhang, 朱元璋)	Gaodi (Gao Di, 高帝), pilnā formā: Kaitiaņ sjindao džaodzji lidzji dašen džišēņ žeņveņ jivu dzjuņde čengun gaohuandi (Kai Tian Xing Dao Zhao Ji Li Ji Da Sheng Zhi Shen Ren Wen Yi Wu Jun De Cheng Gong Gao Huang Di, 開天行道肇紀立極大聖至紳仁文義武俊德成功高皇帝)	Taidzu (Tai Zu, 太祖)	Hunvu (Hong Wu, 洪武). No valdišanas devīzes veidotais vārds: Hunvu (Hong Wu, 洪武)	1368–1398
Džu Juņveņs (Zhu Yunwen, 朱允炆)	Sjaomiņ huandi (Xiao Min Huang Di, 孝愍皇帝); arī Sitiaņ džāndao čenji juaņgun guanveņ janvu kežeņ dusjao žanhuandi (Si Tian Zhang Dao Cheng Yi Yuan Gong Guan Wen Yang Wu Ke Ren Du Xiao Rang Huang Di, 嗣天章道誠懿淵功觀文揚武克仁篤孝讓皇帝); arī Gunmiņ huihuandi (Gong Min Hui Huang Di, 恭閔惠皇帝)	Huidzuns (Hui Zong, 惠宗); arī Šeņdzuns (Shen Zong 神宗)	Hunvu (Hong Wu, 洪武); Dzjaņveņ (Jian Wen, 建文). No valdišanas devīzes veidotais vārds: Dzjaņveņdi (Jian Wen Di, 建文帝); arī Dzjaņveņs (Jian Wen, 建文)	1398–1402

Minu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Džu Di (<i>Zhu Di</i> , 朱棣)	<p>Veņdi (<i>Wendi</i>; 文帝), pilnā formā:</p> <p>Titiaņ hundao gaomin guanjuņ šenvu šengun čuņžeņ džisjao veņhuandi (<i>Ti Tian Hong Dao Gao Ming Guang Yun Sheng Wu Shen Gong Chun Ren Zhi Xiao Wen Huang Di</i>, 體天弘道高明廣運聖武紳功純仁至孝文皇帝);</p> <p>arī</p> <p>Cjitiaņ hundao gaomin džaojuņ šenvu šengun čuņžeņ džisjao veņhuandi (<i>Qi Tian Hong Dao Gao Ming Zhao Yun Sheng Wu Shen Gong Chun Ren Zhi Xiao Wen Huang Di</i>, 啟天弘道高明肇運聖武紳功純仁至孝文皇帝)</p>	<p>Čendzu (<i>Cheng Zu</i>, 成祖);</p> <p>arī</p> <p>Taidzuns (<i>Tai Zong</i>, 太宗)</p>	<p>Hunvu (<i>Hong Wu</i>, 洪武);</p> <p>Junle (<i>Yong Le</i>, 永樂).</p> <p>No valdišanas devīzes veidotais vārds: Junledi (<i>Yong Le Di</i>, 永樂帝); arī Junle (<i>Yong Le</i>, 永樂)</p>	1402–1424
Džu Gaoči (<i>Zhu Gaochi</i> , 朱高熾)	<p>Džaodi (Zhao Di, 昭帝),</p> <p>pilnā formā: Dzijintiaņ tidao čuņčen džide hunven čjīnvu džānsen dasjao džao huandi (<i>Jing Tian Ti Dao Chun Cheng Zhi De Hong Wen Qin Wu Zhang Sheng Da Xiao Zhao Huang Di</i>, 敬天體道純誠至德弘文欽武章聖達孝昭皇帝)</p>	<p>Žeņdzuns (<i>Ren Zong</i>, 仁宗)</p>	<p>Junle (<i>Yong Le</i>, 永樂); Hunsji (<i>Hong Xi</i>, 洪熙).</p> <p>No valdišanas devīzes veidotais vārds: Hunsjidi (<i>Hong Xi Di</i>, 洪熙帝); arī Hunsji (<i>Hong Xi</i>, 洪熙)</p>	1424–1425

Minu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Džu Džanđzi (Zhu Zhanji, 朱瞻基)	Džandi (<i>Zhang Di</i> , 章帝), pilnā formā: Sjaņtiaņ čundao jinmin šeņšen cjiņveņ džaovu kuaņžeņ čuņsjao džanhuandi (<i>Xian Tian Chong Dao Ying Ming Shen Sheng Qin Wen Zhao Wu Kuan Ren Chun Xiao Zhang Huang Di</i> , 憲天崇道英明紳聖欽文昭武寬仁純孝服氣皇帝)	Sjuaņdzuns (<i>Xuan Zong</i> , 宣宗)	Hunsji (<i>Hong Xi</i> , 洪熙); Sjuaņde (<i>Xuan De</i> , 宣德). No valdišanas devīzes veidotais vārds: Sjuaņdedi (<i>Xuan De Di</i> , 宣德帝); arī Sjuaņde (<i>Xuan De</i> , 宣德)	1425–1435
Džu Cjidžens (<i>Zhu Qizhen</i> , 朱祁鎮)	Žuidi (<i>Rui Di</i> , 睿帝), pilnā formā: Fatiaņ lidao žeņmin čendzjin džaoveņ sjaņvu džide guaņsjao žuihuandi (<i>Fa Tian Li Dao Ren Ming Cheng Jing Zhao Wen Xian Wu Zhi De Guang Xiao Rui Huang Di</i> , 法天立道仁明誠敬昭文憲武至德廣孝睿皇帝)	Jindzuns (<i>Ying Zong</i> , 英宗)	Sjuaņde (<i>Xuan De</i> , 宣德); Džentun (<i>Zheng Tong</i> , 正統). No valdišanas devīzes veidotais vārds: Džentundi (<i>Zheng Tong Di</i> , 正統帝); arī Džentuns (<i>Zheng Tong</i> , 正統)	1435–1449 (pirajā valdīšana)
Džu Cjijujs (<i>Zhu Qiyu</i> , 朱祁鈺)	Dzjindi (<i>Jing Di</i> , 景帝), pilnā formā: Gunžeņ kandin dzjinhuandi (<i>Gong Ren Kang Ding Jing Huang Di</i> , 恭仁康定景皇帝); arī Futiaņ dzjaņdao gunžeņ kandin lunveņ buvu sjaņde čuņsjao dzjinhuandi (<i>Fu Tian Jian Dao Gong Ren Kang Ding Long Wen Bu Wu Xian De Chong Xiao Jing Huang Di</i> , 符天建道恭仁康定隆文布武顯德崇孝景皇帝)	Daidzuns (<i>Dai Zong</i> , 代宗)	Džentun (<i>Zheng Tong</i> , 正統); Dzjintai (<i>Jing Tai</i> , 景泰) No valdišanas devīzes veidotais vārds: Dzjintaidi (<i>Jing Tai Di</i> , 景泰帝); arī Dzjintajs (<i>Jing Tai</i> , 景泰)	1449–1457

Minu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Džu Cjidžens (<i>Zhu Qizhen</i> , 朱祁鎮)	Sk. iepriekš.	Sk. iepriekš.	Tiaņšuņ (<i>Tian Shun</i> , 天順). No valdišanas devīzes veidotais vārds: Tiaņšuņdi (<i>Tian Shun Di</i> , 天順帝); arī Tiaņšuns (<i>Tian Shun</i> , 天順)	1457–1464 (otrā valdīšana)
Džu Dzjaņšeņs (<i>Zhu Jianshen</i> , 朱見深)	Čuņdi (<i>Chun Di</i> , 純帝), pilnā formā: Dzjitiaņ mindao čenmin žēņdzjin čunveņ suvu hunde šensjao čuņhuandi (<i>Ji Tian Ning Dao Cheng Ming Ren Jing Chong Wen Su Wu Hong De Sheng Xiao Chun Huang Di</i> , 繼天凝道誠明仁敬崇文肅武宏德聖孝純皇帝)	Sjaņdzuns (<i>Xian Zong</i> , 憲宗)	Tiaņšuņ (<i>Tian Shun</i> , 天順); Čenhua (<i>Cheng Hua</i> , 成化). No valdišanas devīzes veidotais vārds: Čenhua (<i>Cheng Hua</i> , 成化); Čenhua (<i>Cheng Hua</i> , 成化)	1464–1487
Džu Joučens (<i>Zhu Youcheng</i> , 朱祐樞)	Dzjindi (<i>Jing Di</i> , 敬帝), pilnā formā: Dzjaņtiaņ mindao čenčuņ džundžen šenveņ šēņvu džīžēņ dade dzjinhuandi (<i>Jian Tian Min Dao Cheng Chun Zhong Zheng Sheng Wen Shen Wu Zhi Ren Da De Jing Huang Di</i> , 建天明道誠純中正聖文紳武至仁大德敬皇帝)	Sjaodzuns (<i>Xiao Zong</i> , 孝宗)	Čenhua (<i>Cheng Hua</i> , 成化); Hundži (<i>Hong Zhi</i> , 弘治). No valdišanas devīzes veidotais vārds: Hundžidi (<i>Hong Zhi Di</i> , 弘治帝); arī Hundži (<i>Hong Zhi</i> , 弘治)	1487–1505
Džu Houžāo (<i>Zhu Houzhao</i> , 朱厚照)	Jidi (<i>Yi Di</i> , 毅帝), pilnā formā: Čentiaņ dadao jīņsu žuidže džaođe sjaņgun hunveņ sisjao jihuandi (<i>Cheng Tian Da Dao Yin Su Rui Zhe Zhao De Xian Gong Hong Wen Si Xiao Yi Huang Di</i> , 承天達道英肅睿哲昭德顯功弘文思孝毅皇帝)	Vudzuns (<i>Wu Zong</i> , 武宗)	Hundži (<i>Hong Zhi</i> , 弘治); Džēnde (<i>Zheng De</i> , 正德). No valdišanas devīzes veidotais vārds: Džēndedi (<i>Zheng De Di</i> , 正德帝); arī Džēnde (<i>Zheng De</i> , 正德)	1505–1521

Minu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Džu Houcuns (<i>Zhu Houcong</i> , 朱厚燾)	Sudi (<i>Su Di</i> , 肅帝), pilnā formā: Cjiņtiaņ ļuidao jinji šenšeņ sjaņveņ guanvu hunžeņ dasjao suhuandi (<i>Qin Tian Lü Dao Ying Yi Sheng Shen Xuan Wen Guang Wu Hong Ren Da Xiao Su Huang Di</i> , 欽天履道英毅聖紳 宣文廣武洪仁大孝 肅皇帝)	Šidzuns (<i>Shi Zong</i> , 世宗)	Džende (<i>Zheng De</i> , 正德); Dzjadzjin (<i>Jia Jing</i> , 嘉靖). No valdišanas devīzes veidotais vārds: Dzjadzjindi (<i>Jia Jing Di</i> , 嘉靖帝); arī Dzjadzjins (<i>Jia Jing</i> , 嘉靖)	1521–1567
Džu Dzaihou (<i>Zhu Zaihou</i> , 朱載堉)	Džuandi (<i>Zhuang Di</i> , 莊帝) pilnā formā: Cjitiaņ lundao yuanji kuaņžeņ sjaņveņ guanvu čuņde hunsjao džuanhuanđi (<i>Qi Tian Long Dao Yuan Yi Kuan Ren Xian Wen Guang Wu Chun De Hong Xiao Zhuang Huang Di</i> , 契天隆道 淵懿寬仁顯文光武純 德弘孝莊皇帝)	Mudzuns (<i>Mu Zong</i> , 穆宗)	Luncjin (<i>Long Qing</i> , 隆慶). No valdišanas devīzes veidotais vārds: Luncjindi (<i>Long Qing Di</i> , 隆慶帝); arī Luncjins (<i>Long Qing</i> , 隆慶)	1567–1572
Džu Jidzjuņs (<i>Zhu Yijun</i> , 朱翊鈞)	Sjaņđi (<i>Xian Di</i> , 顯帝), pilnā formā: Faņtiaņ hedao džesu duņdzjaņ guanveņ džanvu aņžeņ džisjao sjaņhuandi (<i>Fan Tian He Dao Zhe Su Dun Jian Guang Wen Zhang Wu An Ren Zhi Xiao Xian Huang Di</i> , 範天合道哲肅敦簡 光文章武安仁止孝 顯皇帝)	Šeņdzuns (<i>Shen Zong</i> , 神宗)	Luncjin (<i>Long Qing</i> , 隆慶); Vaņli (<i>Wan Li</i> , 萬曆). No valdišanas devīzes veidotais vārds: Vaņliđi (<i>Wan Li Di</i> , 萬 曆帝); arī Vaņli (<i>Wan Li</i> , 萬曆)	1572–1620

Minu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Džu Čanluo (<i>Zhu Changluo</i> , 朱常洛)	Džeņdi (<i>Zhen Di</i> , 貞帝), pilnā formā: Čuntiaņ cjiao jinžui gunčuņ sjaņveņ dzjinvu juaņzeņ jisjao džeņhuandi (<i>Chong Tian Qi Dao Ying Rui Gong Chun Xian Wen Jing Wu Yuan Ren Yi Xiao Zhen Huang Di</i> , 崇天契道英睿恭純顯文景武淵仁懿孝貞皇帝)	Guandzuns (<i>Guang Zong</i> , 光宗)	Taičan (<i>Tai Chang</i> , 泰昌). No valdišanas devīzes veidotais vārds: Taičandi (<i>Tai Chang Di</i> , 泰昌帝); arī Taičans (<i>Tai Chang</i> , 泰昌)	1620
Džu Joudzjao (<i>Zhu Youjiao</i> , 朱由校)	Džedi (<i>Zhe Di</i> , 愍帝), pilnā formā: Datiaņ čaņdao duņsjao dujoui džanveņ žuivu dzjinmu džuančjiņ džehuandi (<i>Da Tian Chan Dao Dun Xiao Du You Zhang Wen Rui Wu Jing Mu Zhuang Qin Zhe Huang Di</i> , 達天闡道敦孝篤友章文襄武靖穆莊勤愍皇帝); arī Datiaņ čaņdao duņsjao dujoui džanveņ žuivu dzjinmu džuančjiņ džehuandi (<i>Da Tian Chan Dao Dun Xiao Du You Zhang Wen Rui Wu Jing Mu Zhuang Qin Zhe Huang Di</i> , 達天闡道敦孝篤友章文襄武靖穆莊勤哲皇帝)	Sjidzuns (<i>Xi Zong</i> , 熹宗)	Taičan (<i>Tai Chang</i> , 泰昌); Tiaņcji (<i>Tian Qi</i> , 天啟). No valdišanas devīzes veidotais vārds: Tiaņcjididi (<i>Tian Qi Di</i> , 天啟帝); arī Tiaņcji (<i>Tian Qi</i> , 天啟)	1620–1627

Minu dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Džu Joudzjaņš (<i>Zhu Youjian</i> , 朱由檢)	Šaotian jidao ganmin kedzjaņ kuiveņ feņvu duņžeņ maosjao liehuandi (<i>Shao Tian Yi Dao Gang Ming Ke Jian Kui Wen Fen Wu Dun Ren Mao Xiao Lie Huang Di</i> , 紹天繹道剛明恪 儉揆文奮武敦仁懋孝 烈皇帝); arī Cjīntian shoudao minji duņdzjaņ hunveņ sjanvu tižeņ džisjao duāņhuandi (<i>Qin Tian Shou Dao Min Yi Dun Jian Hong Wen Xiang Wu Ti Ren Zhi Xiao Duan Huang Di</i> , 欽天守道敏毅敦儉 弘文襄武體仁致孝 端皇帝); arī Džuanlie miņhuandi (<i>Zhuang Lie Min Huang Di</i> , 莊烈愍 皇帝)	Sidzuns (<i>Si Zong</i> , 思宗), arī Jidzuns (<i>Yi Zong</i> , 毅 宗), arī Veidzuns (<i>Wei Zong</i> , 威宗), arī Huaidzuns (<i>Huai Zong</i> , 懷宗)	Tiaņcji (<i>Tian Qi</i> , 天 啟); Čundžeņ (<i>Chong Zhen</i> , 崇禎). No valdišanas devīzes veidotais vārds: Čundžeņdi (<i>Chong Zhen Di</i> , 崇禎帝); arī Čundžeņs (<i>Chong Zhen</i> , 崇禎)	1627–1644
Džu Cilans (<i>Zhu Cilang</i> , 朱慈娘)	Sjanmiņ taidzi (<i>Xian Min Tai Zi</i> , 獻愍太子)	-	-	1644

Cjinu (mandžūru¹⁰) dinastijas imperatori¹¹

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdīšanas devīze	Valdīšanas laiks
Aisin gioro ¹² Nurhaci (Aixinjueluo Nuerhachi, 愛新覺 羅努爾哈赤).	Vuhuandi (<i>Wu Huang Di</i> , 武皇帝) – mandž.: <i>Horonggo</i> , pilnā formā: Čentian guanjuņ šende šengun džaodzji lidzji žensjao vuhuandi (<i>Cheng Tian Guang Yun Sheng De Shen Gong Zhao Ji Li Ji Ren Xiao Wu Huang Di</i> , 承天廣運聖德神功肇紀立極仁 孝武皇帝); arī Gaodi (<i>Gaodi</i> , 高帝) – mandž.: <i>Dergi</i> , pilnā formā: Čentian guanjuņ šende šengun džaodzji lidzji žensjao žuivu hunveņ dinje gaohuandi (<i>Cheng Tian Guang Yun Sheng De Shen Gong Zhao Ji Li Ji Ren Xiao Rui Wu Hong Wen Ding Ye Gao Huang Di</i> , 承天廣運聖德 神功肇紀立極仁孝睿武弘文定 業高皇帝); arī Čentian guanjuņ šende šengun Džaodzji lidzji žensjao žuivu Duanji hunveņ dinje gaohuandi (<i>Cheng Tian Guang Yun Sheng De Shen Gong Zhao Ji Li Ji Ren Xiao Rui Wu Duan Yi Hong Wen Ding Ye Gao Huang Di</i> , 承天廣運聖德神功肇紀立極仁孝 睿武端毅弘文定業高皇帝); arī Čentian guanjuņ šende šengun džaodzji lidzji žensjao žuivu duanji cjinuņ hunveņ dinje gaohuandi (<i>Cheng Tian Guang Yun Sheng De Shen Gong Zhao Ji Li Ji Ren Xiao Rui Wu Duan Yi Qin An Hong Wen Ding Ye Gao Huang Di</i> , 承天廣運聖德神 功肇紀立極仁孝睿武端毅安弘 文定業高皇帝)	Taidzu (<i>Tai Zu</i> , 太祖)	Tianmin (<i>Tian Ming</i> , 天命) – mandž.: <i>Abkai fulingga</i> , pilnā formā: Dzjanjuan tiaomin (<i>Jian Yuan Tian Ming</i> , 建元天明). [Iespējams, ka valdīšanas devīze izdomāta vēlākā laikā.]	1616–1626 (1616 – nodibināja Vēlo Dzjiņu dinastiju)

¹⁰ Atbilstoši pirmā ķīniešu hieroglifa (un zilbes) izrunai būtu jāraksta *maņdžūri*, bet, ievērojot latviešu valodas tradīciju, saglabājam *n: mandžūri*.

¹¹ No laika pirms Pekinas iekarošanas (1644) līdz Ķīnas Republikas nodibināšanai (1912).

¹² Šīs dinastijas imperatoru uzvārds latviešu valodā atveidots no mandžūru valodas formas, iekavās – ķīniešu transkripcijā un pierakstā. Diviem pirmajiem valdniekiem bija arī mandžūru personvārdi.

Cjinu (mandžūru) dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdīšanas devīze	Valdīšanas laiks
<p>Aisin gioro Huantaidzji (<i>Aixinjueluo</i> <i>Huangtaiji</i>, 愛新覺 羅皇太極); arī Huantaidzji (<i>Huangtaiji</i>, 黃台吉); arī Huntauši (<i>Hongtaishi</i>, 洪太時) – ķīniešu personvārdiem pamatā ir mandžūru personvārds, kas starpautautiskajā transkripcijā pierakstams kā Hvwang taiji.</p>	<p>Veņdi (<i>Wen Di</i>, 文帝), pilnā formā: Jintiaņ sjinguo hunde džanvu kuaņveņ ženšen žuisjao veņhuandi (<i>Ying Tian Xing Guo Hong De</i> <i>Zhang Wu Kuan Wen Ren Sheng</i> <i>Rui Xiao Wen Huang Di</i>, 應天興國弘德彰武款溫仁聖睿 孝文皇帝); arī Jintiaņ sjinguo hunde džanvu kuaņveņ ženšen žuisjao lundao sjaņgun veņhuandi (<i>Ying Tian Xing Guo Hong De</i> <i>Zhang Wu Kuan Wen Ren Sheng</i> <i>Rui Xiao Long Dao Xian Gong Wen</i> <i>Huang Di</i>, 應天興國弘德彰武寬溫仁聖睿 孝隆道顯功文皇帝); arī Jintiaņ sjinguo hunde džanvu kuaņveņ ženšen žuisjao dzjinmin džaozin lundao sjaņgun veņhuandi (<i>Ying Tian Xing Guo</i> <i>Hong De Zhang Wu Kuan Wen</i> <i>Ren Sheng Rui Xiao Jing Min Zhao</i> <i>Ding Long Dao Xian Gong Wen</i> <i>Huang Di</i>, 應天興國弘德彰武寬溫仁聖睿 孝敬敏昭定隆道顯功文皇帝)</p>	<p>Taidzuns (<i>Tai Zong</i>, 太宗)</p>	<p>Tiancun (<i>Tian Cong</i>, 天聰); Čunde (<i>Chong De</i>, 崇德.</p>	<p>1626–1643 (1636– Vēlo Dzjiņu pārdevēja par Cjinu dinastiju.</p>

Cjinu (mandžūru) dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdīšanas devīze	Valdīšanas laiks
Aisin gioro Fuliņs (Aixinjueluo Fulin, 愛新覺羅福臨)	Džandi (<i>Zhang Di</i> , 章帝), pilnā formā: Titiaņ lunjuņ jinžui cjinveņ dade hungun džizeņ čuņsjao džanhuandi (<i>Ti Tian Long Yun Ying Rui Qin Wen Da De Hong Gong Zhi Ren Chun Xiao Zhang Huang Di</i> , 體天隆運英睿欽文大德弘功至仁純孝章皇帝); arī Titiaņ lunjuņ dintun dzjaņdzji jinžui cjinveņ dade hungun džizeņ čuņsjao džanhuandi (<i>Ti Tian Long Yun Ding Tong Jian Ji Ying Rui Qin Wen Da De Hong Gong Zhi Ren Chun Xiao Zhang Huang Di</i> , 體天隆運定統建極英睿欽文大德弘功至仁純孝章皇帝); arī Titiaņ lunjuņ dintun dzjaņdzji jinžui cjinveņ sjaņvu dade hungun džizeņ čuņsjao džanhuandi (<i>Ti Tian Long Yun Ding Tong Jian Ji Ying Rui Qin Wen Xian Wu Da De Hong Gong Zhi Ren Chun Xiao Zhang Huang Di</i> , 體天隆運定統建極英睿欽文顯武大德弘功至仁純孝章皇帝)	Šidzu (<i>Shi Zu</i> , 世祖)	Čunde (<i>Chong De</i> , 崇德); Šuņdzi (<i>Shun Zhi</i> , 順治). No valdīšanas devīzes veidotais vārds: Šuņdzi (<i>Shun Zhi Di</i> , 順治帝); arī Šuņdzi (<i>Shun Zhi</i> , 順治)	1643–1661 (1644 – ieņēma Pekinu)
Aisin gioro Sjuanĵe (Aixinjueluo Xuanye, 愛新覺羅玄燁)	Žeņdi (<i>Ren Di</i> , 仁帝), pilnā formā: Hetiaņ hunjuņ veņvu žuidže gundzjaņ kuaņjui sjaodzjin čensjin gunde dačen žeņhuandi (<i>He Tian Hong Yun Wen Wu Rui Zhe Gong Jian Kuan Yu Xiao Jing Cheng Xin Gong De Da Cheng Ren Huang Di</i> , 合天弘運文武睿哲恭儉寬裕孝敬城信功德大成仁皇帝); arī Hetiaņ hunjuņ veņvu žuidže gundzjaņ kuaņjui sjaodzjin čensjin džunhe gunde dačen žeņhuandi (<i>He Tian Hong Yun Wen Wu Rui Zhe Gong Jian Kuan Yu Xiao Jing Cheng Xin Zhong He Gong De Da Cheng Ren Huang Di</i> , 合天弘運文武睿哲恭儉寬裕孝敬城信中和功德大成仁皇帝)	Šendzu (<i>Sheng Zu</i> , 聖祖)	Šuņdzi (<i>Shun Zhi</i> , 順治); Kansji (<i>Kang Xi</i> , 康熙). No valdīšanas devīzes veidotais vārds: Kansjidi (<i>Kang Xi Di</i> , 康熙帝); jeb Kansji (<i>Kang Xi</i> , 康熙)	1661–1722

Cjinu (mandžūru) dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdīšanas devīze	Valdīšanas laiks
Aisin gioro Jīnžens (<i>Aixinjueluo Yinzhen</i> , 愛新覺羅胤禛)	Sjaņdi (<i>Xian Di</i> , 憲帝), pilnā formā: Dzjintiaņ čanjuņ dzjaņdžun biaodžen veņvu jinmin kuaņžen šjīnī dasjao džičen sjaņhuandi (<i>Jing Tian Chang Yun Jian Zhong Biao Zheng Wen Wu Ying Ming Kuan Ren Xin Yi Da Xiao Zhi Cheng Xian Huang Di</i> , 敬天昌運建中表正文武英明寬仁信毅大孝至誠憲皇帝); arī Dzjintiaņ čanjuņ dzjaņdžun biaodžen veņvu jinmin kuaņžen šjīnī žuišen dasjao džičen sjaņhuandi (<i>Jing Tian Chang Yun Jian Zhong Biao Zheng Wen Wu Ying Ming Kuan Ren Xin Yi Rui Sheng Da Xiao Zhi Cheng Xian Huang Di</i> , 敬天昌運建中表正文武英明寬仁信毅睿聖大孝至誠憲皇帝)	Šidzuns (Shi Zong, 世宗)	Kansji (<i>Kang Xi</i> , 康熙); Jundžen (<i>Yong Zheng</i> , 雍正). No valdīšanas devīzes veidots vārds: Jundžendi (<i>Yong Zheng Di</i> , 雍正帝); jeb Jundžens (<i>Yong Zheng</i> , 雍正)	1722–1735
Aisin gioro Hunli (<i>Aixinjueluo Hongli</i> , 愛新覺羅弘曆)	Čuņdi (<i>Chun Di</i> , 純帝), pilnā formā: Fatiaņ lunjuņ džičen sjaņdzjao tjuaņ lidzji fuveņ feņvu sjaoci šeņšen čuņhuandi (<i>Fa Tian Long Yun Zhi Cheng Xian Jiao Ti Yuan Li Ji Fu Wen Fen Wu Xiao Ci Shen Sheng Chun Huang Di</i> , 法天隆運至誠先覺體元立極敷文奮武孝慈神聖純皇帝); arī Fatiaņ lunjuņ džičen sjaņdzjao tjuaņ lidzji fuveņ feņvu cjinmin sjaoci šeņšen čuņhuandi (<i>Fa Tian Long Yun Zhi Cheng Xian Jiao Ti Yuan Li Ji Fu Wen Fen Wu Qin Ming Xiao Ci Shen Sheng Chun Huang Di</i> , 法天隆運至誠先覺體元立極敷文奮武欽明孝慈神聖純皇帝)	Gaodzuns (<i>Gao Zong</i> , 高宗)	Jundžen (<i>Yong Zheng</i> , 雍正); Cjaņlun (<i>Qian Long</i> , 乾隆). No valdīšanas devīzes veidots vārds: Cjaņlundi (<i>Qian Long Di</i> , 乾隆帝); jeb Cjaņluns (<i>Qian Long</i> , 乾隆)	1735–1796

Cjinu (mandžūru) dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdišanas devīze	Valdišanas laiks
Aisin gioro Junjaņš (Aixinjueluo Yongyan, 愛新覺羅顛球)	Žuidi (<i>Rui Di</i> , 睿帝), pilnā formā: Šoutiaņ sjinjuņ fuhua suijou čunveņ dzjinvu sjaogun cjinđzjaņ duaņmiņ jindže žuihuandi (<i>Shou Tian Xing Yun Fu Hua Sui You Chong Wen Jing Wu Xiao Gong Qin Jian Duan Min Ying Zhe Rui Huang Di</i> , 受天興 運敷化綏猷崇文經武孝恭勤儉 端敏英哲睿皇帝); arī Šoutiaņ sjinjuņ fuhua suijou čunveņ dzjinvu guanjui sjaogun cjinđzjaņ duaņmiņ jindže žuihuandi (<i>Shou Tian Xing Yun Fu Hua Sui You Chong Wen Jing Wu Guang Yu Xiao Gong Qin Jian Duan Min Ying Zhe Rui Huang Di</i> , 受天興運敷化綏猷 崇文經武光裕孝恭勤儉端敏英 哲睿皇帝)	Žeņdzuns (<i>Ren Zong</i> , 仁宗)	Dzjacjin (<i>Jia Qing</i> , 嘉慶). No valdišanas devīzes veidotais vārds: Dzjacjindi (<i>Jia Qing Di</i> , 嘉慶帝); jeb Dzjacjins (<i>Jia Qing</i> , 嘉慶)	1796–1820
Aisin gioro Miņnins (Aixinjueluo Minning, 愛新覺羅旻寧)	Čendi (<i>Cheng Di</i> , 成帝), pilnā formā: Sjaotiaņ fujuņ lidžun tidžen dživeņ šenvu džijun žeņci dzjaņcjin sjaomiņ čenhuandi (<i>Xiao Tian Fu Yun Li Zhong Ti Zheng Zhi Wen Sheng Wu Zhi Yong Ren Ci Jian Qin Xiao Min Cheng Huang Di</i> , 效天符運立中體正至文聖武智 勇仁慈儉勤孝敏成皇帝); arī Sjaotiaņ fujuņ lidžun tidžen dživeņ šenvu džijun žeņci dzjaņcjin sjaomiņ kuaņdin čenhuandi (<i>Xiao Tian Fu Yun Li Zhong Ti Zheng Zhi Wen Sheng Wu Zhi Yong Ren Ci Jian Qin Xiao Min Kuan Ding Cheng Huang Di</i> , 效天符運立中體正 至文聖武智勇仁慈儉勤孝敏寬 定成皇帝)	Sjuaņdzuns (<i>Xuan Zong</i> , 宣宗)	Dzjacjin (<i>Jia Qing</i> , 嘉慶); Daoguan (<i>Dao Guang</i> , 道光). No valdišanas devīzes veidotais vārds: Daoguardi (<i>Dao Guang Di</i> , 道光帝); jeb Daoguans (<i>Dao Guang</i> , 道光)	1820–1850

Cjinu (mandžūru) dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdīšanas devīze	Valdīšanas laiks
Aisin gioro Jidžu (<i>Aixinjueluo Yizhu</i> , 愛新覺羅奕訖)	Sjaņdi (<i>Xian Di</i> , 顯帝). pilnā formā: Sjetiaņ jijuņ džidžun čuimo maode džēņvu šensjao juanġun duanžen kuaņmiņ sjaņhuandi (<i>Xie Tian Yi Yun Zhi Zhong Chui Mo Mao De Zhen Wu Sheng Xiao Yuan Gong Duan Ren Kuan Min Xian Huang Di</i> , 協天翊運執中垂謨懋德振武聖孝淵恭端仁寬敏顯皇帝); arī Sjetiaņ jijuņ džidžun čuimo maode džēņvu šensjao juanġun duanžen kuaņmiņ džuanđzjaņ sjaņhuandi (<i>Xie Tian Yi Yun Zhi Zhong Chui Mo Mao De Zhen Wu Sheng Xiao Yuan Gong Duan Ren Kuan Min Zhuang Jian Xian Huang Di</i> , 協天翊運執中垂謨懋德振武聖孝淵恭端仁寬敏莊儉顯皇帝)			
Aisin gioro Dzaičuņs (<i>Aixinjueluo Zaichun</i> , 愛新覺羅載淳)	Jidi (Yi Di, 毅帝), pilnā formā: Dzjitiaņ kaijuņ šoudžun dzjuidžen baoda dingun šendži čensjao sjiņmiņ gunkuaņ jihuandi (<i>Ji Tian Kai Yun Shou Zhong Ju Zheng Bao Da Ding Gong Sheng Zhi Cheng Xiao Xin Min Gong Kuan Yi Huang Di</i> , 繼天開運受中居正保大定功聖智誠孝信敏恭寬毅皇帝), arī Dzjitiaņ kaijuņ šoudžun dzjuidžen baoda dingun šendži čensjao sjiņmiņ gunkuaņ minsu jihuandi (<i>Ji Tian Kai Yun Shou Zhong Ju Zheng Bao Da Ding Gong Sheng Zhi Cheng Xiao Xin Min Gong Kuan Ming Su Yi Huang Di</i> , 繼天開運受中居正保大定功聖智誠孝信敏恭寬明肅毅皇帝)	Mudzuns (<i>Mu Zong</i> , 穆宗)	Cjisjan (<i>Qi Xiang</i> , 祺祥); Tundži (<i>Tong Zhi</i> , 同治). No valdīšanas devīzes veidotais vārds: Tundžidi (<i>Tong Zhi Di</i> , 同治帝); jeb Tundži (<i>Tong Zhi</i> , 同治)	1861–1875

Cjinu (mandžūru) dinastijas imperatori

Uzvārds un priekšvārds	Pēcnāves vārds	Tempļa vārds	Valdīšanas devīze	Valdīšanas laiks
Aisin gioro Dzaitiaņš (<i>Aixinjueluo Zaitian</i> , 愛新覺羅載湉)	Dzjindi (<i>Jing Di</i> , 景帝), pilnā formā: Tuntiaņ čunjuņ dadžun džidžen dzjinveņ veivu žeņšjao žuidži duaņdzjaņ kuaņcjin džjinhuandi (<i>Tong Tian Chong Yun Da Zhong Zhi Zheng Jing Wen Wei Wu Ren Xiao Rui Zhi Duan Jian Kuan Qin Jing Huang Di</i> , 同天崇運大中至 正經文緯武仁孝睿智端儉寬勤 景皇帝)	Dedzuns (<i>De Zong</i> , 德宗)	Guansjui (<i>Guang Xū</i> , 光緒). No valdīšanas devīzes veidotais vārds: Guansjuidi (<i>Guang Xū Di</i> , 光緒帝); jeb Guansjujs (<i>Guang Xū</i> , 光緒)	1875–1908
Aisin gioro Puji (<i>Aixinjueluo Puyi</i> , 愛新覺羅溥儀)	Sjuņdi (<i>Xun Di</i> , 遜帝); ari Miņdi (<i>Min Di</i> , 愍帝) ¹³	Gundzuns (<i>Gong Zong</i> , 恭宗) ¹⁴	Guansjui (<i>Guang Xū</i> , 光緒); Sjuantun (<i>Xuan Tong</i> , 宣統). No valdīšanas devīzes veidotais vārds: Sjuantundi (<i>Xuan Tong Di</i> , 宣統帝); jeb Sjuantuns (<i>Xuan Tong</i> , 宣統)	1908–1912

¹³ 2004. g. imperatora nama pēcnācējiem piešķirtais vārds.

¹⁴ 2004. g. imperatora nama pēcnācējiem piešķirtais vārds.